№. 68. ПЯТНИЦА, 31 АВГУСТА. 1862. PIĄTEK, 31 SIERPNIA. №. 68.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.
ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3 р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6 р. За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.
WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1.
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr.

СОДЕРЖАНІЕ.

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

С.-Петербургъ, 28 *августа*.

Высочайшимъ приказомъ по военному вѣдомству, 15 августа, назначенъ: чрезвычайный посланникъ и полномочный министръ при дворѣ ея величества королевѣ Испаніи, генералъ-адъютантъ, генералъ-лейтенантъ графъ СТАКЕЛЬБЕРГЪ чрезвычайнымъ посланникомъ и полномочнымъ министромъ при его величествѣ королѣ Италіи, съ оставленіемъ въ званіи генералъ-адъютанта.

— *Учрежденіе особаго управленія путей сообщенія въ Царствѣ польскомъ.* Въ Высочайшемъ указѣ за Собственноручнымъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА подписаніемъ, $^7/_{19}$ августа изображено: „Желая придать болѣе единства управленію путей сообщенія въ Царствѣ Польскомъ, равно принимая во вниманіе, что на основаніи указа 27 мая (8 іюня) сего года, Намѣстникъ Нашъ въ Царствѣ есть главный начальникъ всѣхъ тамошнихъ властей,— Мы, согласно представленію Его Императорскаго Высочества Намѣстника въ Царствѣ, и главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями въ имперіи, постановили и постановляемъ: Статья I. Вмѣсто учрежденнаго, Высочайшимъ указомъ 5 декабря 1846 года, VII округа путей сообщенія, учреждается особое и независимое отъ главнаго управленія по сей части въ имперіи управленіе путей сообщенія въ Царствѣ Польскомъ. Статья 2. Существующія нынѣ правила, относительно состава и образованія управленія путей сообщенія въ царствѣ, настоящему указу непротивныя, остаются въ своей силѣ. Объ измѣненіяхъ, какія окажутся нужными въ этихъ правилахъ, Намѣстникъ представитъ на Наше усмотрѣніе. Статья 3. Исполненіе сего указа, который долженъ быть внесенъ въ дневникъ законовъ царства и установленнымъ порядкомъ опубликованъ въ имперіи, возлагается на Намѣстника Нашего въ царствѣ, и главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями въ имперіи.

— ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО, согласно съ представленіемъ Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Намѣстника въ царствѣ, Всемилостивѣйше изволилъ разрѣшить находящимся за границей польскимъ эмигрантамъ Альберту Богданскому, Викентію Славутѣ, Рафаилу Лютовскому, Августу Яворскому и Льву Запальскому возвратиться въ здѣшній край, на основаніяхъ Высочайшаго указа отъ 15 (27) мая 1856 г. (Совр. Слово).

— *О вспоможеніи чиновникамъ, перемѣщаемымъ изъ г. Копыса въ г. Горки.* По случаю перевода присутственныхъ мѣстъ изъ г. Копыса въ г. Горки и послѣдовавшаго оттого въ этомъ послѣднемъ городкѣ возвышенія цѣнъ на квартиры, Высочайше утвержденнымъ, 14 августа, положеніемъ комитета гг. министровъ разрѣшено: 1) всѣмъ вообще чиновникамъ и канцелярскимъ служителямъ присутственныхъ мѣстъ г. Горки, коихъ оклады содержанія не превышаютъ 230 руб. сер. въ годъ, выдать денежное изъ казны пособіе въ размѣрѣ третныхъ окладовъ получаемаго ими содержанія, безъ различія вѣдомствъ и занимаемыхъ сказанными лицами должностей; 2) тѣмъ изъ означенныхъ чиновниковъ и канцелярскихъ служителей, которые получаютъ жалованья неболѣе 75 руб. сер. въ годъ и которые вовсе не получаютъ онаго, выдать единовременно, не въ зачетъ, изъ казны *двадцать пять руб. сер.* каждому, также безъ различія вѣдомствъ и занимаемыхъ сими лицами должностей и 3) таковое пособіе оказать по усмотрѣнію начальника губерніи и подъ его отвѣтственностію.

— *О пріемѣ 5% банковыхъ билетовъ въ платежи по ссудамъ изъ кредитныхъ установленій подъ залогъ недвижимыхъ имуществъ.* Государственный совѣтъ, въ департаментѣ государственной экономіи и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ представленіе управляющаго министерствомъ финансовъ о пріемѣ 5% банковыхъ билетовъ въ платежи по ссудамъ изъ кредитныхъ установленій подъ залогъ недвижимыхъ имуществъ, мнѣніемъ положилъ: представить С.-Петербургской и Московской сохраннымъ казнамъ и приказамъ общественнаго призрѣнія принимать въ платежи капитальной суммы по ссудамъ, выданнымъ подъ залогъ недвижимыхъ имуществъ, государственные 5% банковые билеты по нарицательной цѣнѣ, рубль за рубль, съ зачетомъ слѣдующимъ по текущему купону процентовъ, по день платежа. На семъ мнѣніи написано: ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО воспослѣдовавшее мнѣніе въ общемъ собраніи государственнаго совѣта Высочайше утвердить соизволилъ и повелѣлъ исполнить, 23 іюля 1862 г.

Циркуляръ г. управляющаго министерствомъ финансовъ казеннымъ палатамъ и гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, о дозволеніи курить вино по заподряду казны въ періодъ $18^{62}/_{63}$ г. на прежнемъ основаніи, отъ 4-го августа 1862 г. за N. 74.

Одна казенная палата возбудила вопросъ, должны ли заводчики, взявшіе поставку вина для казны 1862 г., подчиняться правиламъ, установленнымъ относительно винокуренія въ новомъ положенія о питейномъ сборѣ.

По смыслу ст. 2 правилъ о переходѣ къ казенному завѣдыванію питейнымъ сборомъ, производство винокуренія вообще въ періодъ $18^{62}/_{63}$ года, должно быть подчинено правиламъ новаго положенія о питейномъ сборѣ. Цѣль сего постановленія, какъ объяснено въ циркулярныхъ предписаніяхъ министерства финансовъ г-мъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 11-го іюня и 4-го іюля за NN. 34 и 47-мъ (Бирж. Вѣд. N. 141) состоитъ въ томъ, чтобы дать возможность акцизному управленію слѣдить за расходомъ вина въ послѣдніе мѣсяцы сего года и не допускать, къ ущербу дохода казны, составленія скрытыхъ запасовъ онаго къ 1863 году. По этому вино, выкуриваемое на заводахъ въ періодъ $18^{62}/_{63}$ г. нетолько на частную продажу, но и по казеннымъ заподрядамъ, какъ разсроченнымъ за прежнее время, такъ и дополнительнымъ на 1862 годъ и новымъ на 1863 годъ, буде казна признаетъ нужнымъ заготовить вино и на 1863 г., должно бы подлежать контролю акцизнаго управленія, на основаніи правилъ новаго положенія. Но принимая во вниманіе съ одной стороны, что, по имѣющимся въ виду министерства финансовъ свѣдѣніямъ, нѣкоторые заводчики, по окончаніи казенныхъ поставокъ въ 1862 г., непредполагаютъ продолжать винокуреніе, почему передѣлка заводовъ, по новымъ правиламъ, на короткое время, была бы для нихъ стѣснительна и убыточна, а съ другой, желая, по возможности, облегчить заводчикамъ переходъ къ новому порядку надзора за винокуренными заводами и исполненіе принятыхъ ими на себя обязательствъ съ казною, я нахожу возможнымъ тѣмъ изъ заводчиковъ, обязанныхъ къ выкуркѣ вина въ періодъ $18^{62}/_{63}$ г., какъ по разсроченнымъ, такъ и по новымъ поставкамъ въ казну на 1862 и 1863 г., кои заявятъ желаніе производить винокуреніе въ 1862 г. *исключительно* для казны, разрѣшить производить оное на прежнемъ основаніи съ тѣмъ: 1) чтобы копіи какъ съ объявленій, такъ и съ выдаваемыхъ на сіе (согласно 124 ст. т. V уст. о пит. сб. и акц.) свидѣтельствъ немедленно казенными палатами были сообщаемы управляющимъ питейно-акцизными сборами тѣхъ губерній, въ которыхъ находятся заводы; 2) чтобы въ заключаемые казною съ такими заводчиками контракты, было включаемо условіе о штрафѣ за всякую выкурку вина на постороннія потробности, и 3) чтобы, по мѣрѣ выкурки законтрактованнаго казною количества вина, заводчики немедленно доводили о семъ до свѣдѣнія мѣстнаго акцизнаго управленія, для повѣрки дѣйствительно выкуреннаго вина и опечатанія завода по окончаніи всей выкурки, впредь до приведенія онаго въ надлежащее устройство, согласно правилъ объ описаніи заводовъ и измѣреніи винокуренной посуды и исполненіи всѣхъ прочихъ требуемыхъ сими правилами обрядовъ для производства винокуренія. Подобныя разрѣшенія должны быть выдаваемы акцизными управленіями съ крайнею осмотрительностію и неиначе, какъ по предъявленіи заключеннаго заводчикомъ съ казною контракта. Причемъ, акцизныя управленія обязаны предварить заводчиковъ, что такое отступленіе въ производствѣ винокуренія отъ установленныхъ правилъ контроля по положенію о питейномъ сборѣ неможетъ ни въ какомъ случаѣ продолжаться долѣе 1 января 1863 г., съ котораго времени установленныя новымъ положеніемъ о питейномъ сборѣ правила о порядкѣ производства винокуренія и наблюденія за онымъ, должны возъимѣть повсемѣстно полную силу.

Циркуляръ департамента податей и сборовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, о питейныхъ домахъ и о залогахъ, требуемыхъ въ обезпеченіе акцизной суммы, отъ 7-го августа 1862 г. за N. 76.

Вслѣдствіе поступившихъ отъ нѣкоторыхъ губернскихъ управляющихъ питейно-акцизными сборами вопросовъ объ отдачѣ въ наемъ казенныхъ питейныхъ домовъ и о залогахъ, требуемыхъ въ обезпеченіе платежа разсроченной акцизной суммы, департаментъ податей и сборовъ находитъ нужнымъ увѣдомить гг. управляющихъ, что составленныя въ министерствѣ финансовъ, соображенія объ отдачѣ въ содержаніе окладныхъ питейныхъ заведеній, построенныхъ казною на земляхъ частныхъ и разныхъ вѣдомствъ, а также правила о залогахъ и ручательствахъ, подлежащихъ къ пріему въ обезпеченіе акцизной суммы, по разсмотрѣніи и утвержденіи въ государственномъ совѣтѣ, будутъ немедленно распубликованы во всеобщее свѣдѣніе.

Dział urzędowy.

St-Petersburg, 28 *sierpnia*.

— Przez Najwyższy rozkaz w wydziale wojennym d. 15 sierpnia, nadzwyczajny poseł i minister pełnomocny przy dworze jéj królewskiéj mości królowy Hiszpańskiéj, jenerał-adjutant, jenerał-porucznik, hrabia SZTAKELBERG, mianowany nadzwyczajnym posłem i pełnomocnym ministrem przy jego królewskiéj mości królu Włoskim, z pozostaniem w godności jenerał-adjutanta.

— *Ustanowienie osóbnego zarządu dróg kommunikacji w Królestwie Polskiém.* W Najwyższym ukazie z Własnoręcznym JEGO CESASKIEJ MOŚCI podpisem $^7/_{19}$ sierpnia wyrażono: Pragnąc w zarządzie dróg kommunikacji w Królestwie Polskiém większą utworzyć jedność, również zważając na to, że na zasadzie ukazu 27 maja (3 czerwca) tego roku, Namiestnik Nasz w Królestwie Polskiém jest głównym naczelnikiem wszystkich tamecznych władz,— My, zgodnie z przedstawieniem Jego Cesarskiéj Wysokości Namiestnika w Królestwie, i głównozarządzającego drogami kommunikacji i publicznemi gmachami w cesarstwie, postanowiliśmy i postanawiamy: Artykuł I. Zamiast ustanowionego, przez Najwyższy ukaz 5 grudnia 1842 r., VII okręgu dróg kommunikacji, ustanawia się osóbny i niezależny od głównego zarządu w tym wydziale w cesarstwie zarząd dróg kommunikacji w Królestwie polskiém. Artykuł 2. Istniejące obecnie przepisy, dotyczące się składu w organizacji zarządu dróg kommunikacji w Królestwie, z niniejszym ukazem nie sprzeczne, moc swoją zachowują. O zmianach, jakie okażą się być potrzebnemi w tych przepisach, Namiestnik przedstawi na Naszą uwagę. Artykuł 3. Wypełnienie tego ukazu, który ma być wniesiony do dziennika praw Królestwa i przepisanym porządkiem obwieszczony w Cesarstwie, wkłada się na Namiestnika Naszego w Królestwie, i na głównozarządzającego drogami kommunikacji i publicznemi gmachami w Cesarstwie.

— JEGO CESARSKA MOŚĆ przychylając się do przedstawienia Jego Cesarskiéj Wysokości Wielkiego Księcia Namiestnika w Królestwie, Najmiłościwiéj pozwolić raczył znajdującym się za granicą wychodźcom polskim: Albertowi Bohdańskiemu, Wincentemu Sławucie, Rafałowi Lutowskiemu, Augustowi Jaworskiemu, i Leonowi Zapalskiemu powrócić do tutejszego kraju na zasadach Najwyższego ukazu z d. 15 (27) maja 1856 r.

— *O wsparciu dla urzędników przeniesionych z Kopysia do m. Horek.* Z powodu przeniesienia sądownictw z Kopysia do Horek, i wynikłego ztąd w tém ostatniem miasteczku podwyższenia się cen na mieszkania, Najwyżéj utwierdzoną 14 sierpnia uchwałą komitetu pp. ministrów postanowiono: 1) wszystkim w ogóle urzędnikom i kancelarzystom sądownictw m. Horek, których pensje nieprzewyższają 230 rub. sr. rocznie, wydać ze skarbu wsparcie pieniężne do wysokości tercjałowéj pobieranéj przez nich pensji, bez różnicy przysądów i zajmowanych przez powyższe osoby obowiązków; 2) tym z urzędników i kancelarzystów, którzy pobierają pensji nie więcéj 75 rub. sr. na rok i którzy zupełnie jéj niepobierają wydać jednorazowie ze skarbu bez zaliczenia *25 rub. sr.* każdemu, takoż bez różnicy przysądów i zajmowanych przez nich posad, i 3) wsparcie takowe dawać wedle uznania naczelnika gubernji i pod jego odpowiedzialnością.

— *O przyjmowaniu 5% biletów bankowych przy opłatach z rzeczy pożyczek w instytucjach kredytowych, pod zastaw majątków nieruchomych.* Rada państwa w departamencie gospodarstwa państwa, i w zgromadzeniu ogólnem, rozpatrzywszy przedstawienie zarządzającego ministerjum skarbu co do przyjmowania 5% biletów bankowych przy uiszczeniu opłat z rzeczy pożyczek z kredytowych instytucij pod zastaw majątków nieruchomych, uchwaliła: pozwolić St. Petersburgskiéj i Moskiewskiéj kassie zachowawczéj i urzędom powszechnéj opieki przyjmować przy wypłacie summ kapitalnych na pożyczki wydane pod zastaw majątków nieruchomych, 5% bilety banku państwa, po cenie nominalnéj rubel za rubel, zaliczając przypadające za bieżący kupon procenta aż do dnia opłaty. Na téj uchwale napisano: JEGO CESARSKA MOŚĆ, uchwałę nastałą w ogólnem zgromadzeniu rady państwa Najwyżéj utwierdzić raczył i spełnić rozkazał, 23 lipca 1862 r.

Okolnik p. zarządzającego ministerstwem finansów do skarbowych izb i do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków, o pozwoleniu pędzenia wódki za kontraktem skarbowym podczas perjodu $18^{62}/_{63}$ r. na dawnéj zasadzie, z dnia 4-go sierpnia 1862 r. N. 74.

Pewna skarbowa izba podjęła kwestję o tém, czy powinni ci fabrykanci, którzy przyjęli na się dostawę wódki do skarbu na r. 1862, ulegać przepisom, uchwalonym względem pędzenia wódki w nowéj ustawie o trunkowym poborze.

Według brzmienia 2-go art. przepisów o przejściu do skarbu zawiadywania trunkowym poborem, produkcja wódki w ogóle podczas perjodu $18^{62}/_{63}$ roku, powinna podlegać przepisom nowéj ustawy o trunkowym poborze. Celem téj ustawy, jak wyjaśniono w okolnych zaleceniach ministerstwa finansów pp-om zarządzającym poborami akcyzy od trunków, z dnia 11-go czerwca i 4-go lipca pod NN. 34 i 47-m (Giełd. Wiadom. N. 141), jest dać możność akcyzowemu zarządowi ścisłego czuwania nad rozchodem wódki podczas ostatnich miesięcy tego roku i niedopuszczania, z ujmą dochodu skarbowego, robienia potajemnych jéj na rok 1863 zapasów. Dla tego wódka, wypędzana w fabrykach podczas perjodu $18^{62}/_{63}$ roku nie tylko na prywatną sprzedaż, ale i za skarbowemi kontraktami, tak rozłożonemi na raty za czas przeszły, jako też i dodatkowemi na rok 1862 i nowemi na rok 1863, skoro tylko skarb za potrzebne uzna przygotować wódkę i na rok 1863, powinnaby podlegać kontroli akcyzowego zarządu, na zasadzie przepisów nowéj ustawy. Lecz przyjmując w uwagę z jednéj strony to, że według oczekiwanych przez ministerstwo finansów wiadomości, niektórzy fabrykanci, po skończeniu skarbowych dostawek w r. 1862, nie mają zamiaru nadal pędzić wódki, zkąd przerabianie fabryk, stosownie do nowych przepisów, na czas krótki, byłoby dla nich uciążliwém i stratę przynoszącém, a z drugiéj, chcąc o ile można, ulżyć fabrykantom w przejściu do nowego porządku dozoru nad gorzelnianemi fabrykami i w wypełnieniu przyjętych przez nich na się zobowiązań ze skarbem, znajduję możebném, aby tym fabrykantom, obowiązanym do pędzenia wódki podczas perjodu $18^{62}/_{63}$ r., tak dla rozłożonych na raty, jako też i dla nowych dostawek skarbowych na r. 1862 i 1863, którzy objawią chęć pędzenia wódki w r. 1862 wyjątkowo dla skarbu, pozwolić pędzić wódkę na dawnéj zasadzie z warunkiem: 1) aby kopje tak objawień, jak również i wydawanych w tym celu (stosownie do 124 art. t. V ust. o trunk, pob. i akcyz.) świadectw niezwłócznie przez skarbowe izby były udzielane zarządzającym poborami akcyzy od trunków tych gubernij, w których znajdują się fabryki; 2) aby do zawieranych przez skarb z takimi fabrykantami kontraktów były wnaszane warunki o sztrafie za każdą ilość wódki wypędzonéj na postronne potrzeby, i 3) aby w miarę wypędu przez skarb zamówionéj ilości wódki, fabrykanci niezwłócznie dawali o tém wiedzieć miejscowemu akcyzowemu zarządowi, dla sprawdzenia rzeczywiście wypędzonéj wódki i opieczętowania fabryki po skończeniu całego wypędu, wprzódy nim się ona należycie urządzi, stosownie do prawideł o opisaniu fabryk i wymiarze gorzelnianych naczyń i o wypełnieniu wszystkich innych przez te prawidła wymaganych formalności dla produkcji wódki. Podobnego rodzaju pozwolenia powinny być wydawane przez akcyzowe zarządy z nadzwyczajną ostróżnością i nieinaczéj, jak za okazaniem zawartego przez fabrykantów ze skarbem kontraktu. Przyczém akcyzowe zarządy są obowiązane uprzedzić fabrykantów o tém, że takie odstąpienie w produkcji wódki od uchwalonych przepisów kontroli według ustawy o trunkowym poborze w żadnym razie nie może trwać dłużéj jak do 1-go stycznia 1863 r., od jakiego czasu uchwalone przez nową ustawę o trunkowym poborze przepisy o porządku produkcji wódki i dozoru nad nią powinny zacząć mieć we wszystkich miejscach całą moc obowiązującą.

Okolnik departamentu podatków i poborow do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunkow, o szynkowniach tudzież o ewikcjach ku ubezpieczeniu kapitałow akcyzowych z dnia 7 sierpnia 1862 r. N. 76.

W skutek podniesionych przez niektórych zarządzających gubernjalnych poborami akcyzy od trunków kwestij co do wydzierżawienia skarbowych domów szynkowych, tudzież co do ewikcij wymaganych przy rozkładzie wypłaty summy akcyzowéj, departament podatków i poborów uznał zastosowne zawiadomić pp. zarządzających, iż ułożone w ministerjum skarbu projekta o wydzierżawianiu regestrowych domów szynkowych pobudowanych na gruntach prywatnych, albo też należących do rozmaitych zarządów tudzież przepisy co do ewikcij lub kaucij kwalifikujących się do przyjęcia w zabezpieczenie summy akcyzowéj, po przejrzeniu i zatwierdzeniu w radzie państwa niezwłocznie ogłoszone zostaną.

Циркуляръ департамента податей и сборовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 9 августа 1862 г., N. 80, о рундштукахъ.

По примѣчанію къ 5 § правилъ для повѣрки наличности вина и спирта въ подвалахъ винокуренныхъ заводовъ, во временныхъ и оптовыхъ складахъ, должностныя лица производятъ повѣрку посредствомъ рундштука.

Вслѣдствіе сего департаментъ податей и сборовъ нужнымъ считаетъ поставить въ извѣстность гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами, что необходимые для сего рундштуки будутъ заготовлены и въ свое время разосланы, по распоряженію департамента податей и сборовъ, а до того времени должностныя лица акцизныхъ управленій, при повѣркѣ наличности питей, могутъ пользоваться имѣющимися при всѣхъ подвалахъ наметками.

Циркуляръ г. управляющаго министерствомъ финансовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 11 сего августа 1862 г. за N. 82-мъ, о разрѣшеніи обозначать масляною краскою нумера на посудѣ и цифры емкости оной.

По 119 ст. положенія о питейномъ сборѣ, по осмотрѣ завода и измѣренія посуды, на сей послѣдней выставляются нумера и цифры емкости оной, а по 27 § правилъ для описанія винокуренныхъ заводовъ и 26 § правилъ для описанія пиво и медоваренныхъ заводовъ, нумера и цифры эти на деревяной посудѣ выжигаются, а на металлической выбиваются.

Нѣкоторые изъ управляющихъ питейно-акцизными сборами, встрѣтивъ затрудненіе въ приготовленіи на мѣстѣ означенныхъ нумеровъ и цифръ, просятъ департаментъ о высылкѣ оныхъ изъ С. Петербурга.

Имѣя въ виду, что время для описанія заводовъ винокуренныхъ, пиво и медоваренныхъ уже наступаетъ и что, по краткости онаго, нѣтъ возможности заготовить и разослать во всѣ акцизныя управленія необходимое количество штемпелей для нумеровъ и цифръ, я предлагаю гг. губернскимъ управляющимъ питейно-акцизными сборами, въ случаѣ невозможности заготовить сіи принадлежности на мѣстахъ, въ теченіе періода винокуренія 1862—63 г., нумера на посудѣ и цифры емкости оной обозначать крупнымъ и четкимъ шрифтомъ прочною масляною краскою, а между тѣмъ доставить департаменту податей и сборовъ свѣдѣніе о потребномъ количествѣ этихъ штемпелей, для распоряженія о заготовленіи оныхъ.

Вмѣстѣ съ тѣмъ даю знать гг. управляющимъ питейно-акцизными сборами, что штемпеля для наложенія клеймъ на металлической посудѣ, о которыхъ упоминается въ циркулярѣ отъ 13 прошедшаго іюля, за N. 53, заготовляются и будутъ разосланы въ самомъ непродолжительномъ времени.

ВАРШАВА.

Законъ объ очиншеваніи крестьянъ, Высочайше утвержденный 24-го мая (5-го іюня), по распоряженію правительственной коммиссіи внутреннихъ дѣлъ, будетъ разосланъ по всѣмъ общинамъ. Войты общинъ объявятъ его, и вмѣстѣ съ тѣмъ прочтутъ слѣдующее объясненіе, составленное правительственной коммиссіей юстиціи, по распоряженію Его Императорскаго Высочества Великаго Князя намѣстника въ Царствѣ Польскомъ.

„По порученію правительства, объявляю вамъ крестьяне, что Его Императорское Величество Государь Императоръ и Царь Польскій всемилостивѣйше соизволилъ издать законъ, опредѣляющій разъ навсегда отношенія между вами и владѣльцами имѣній.

„Этотъ благодѣтельный законъ, за который вы должны вѣчно благодарить всемилостивѣйшаго монарха, предоставитъ вамъ и вашимъ потомкамъ выгодныя условія для пріобрѣтенія собственности.

„Два экземпляра этого закона, по распоряженію Его Императорскаго Высочества Великаго Князя Константина Николаевича намѣстника въ Царствѣ Польскомъ, я вручаю солтысамъ каждаго села. Сверхъ того, одинъ экземпляръ я долженъ отдать приходскому священнику, а другой оставить въ канцеляріи войта общины, съ цѣлью доставить вамъ возможность ознакомиться съ его установленіями.

„Высочайшій указъ отъ 26-го мая (7-го іюня) 1846 года обезпечилъ всѣмъ земледѣльцамъ, имѣющимъ болѣе чѣмъ 3 морга земли, что, при точномъ соблюденіи ими всѣхъ повинностей, никто не можетъ лишить ихъ усадебной осѣдлости, или же уменьшить размѣръ находящейся въ ихъ пользованіи земли.

„Всемилостивѣйшій нашъ Монархъ соизволилъ издать объявленный вамъ, 4-го мая прошлаго года, законъ, въ силу котораго, земледѣльцамъ, состоящимъ на барщинѣ, дозволялось освободиться отъ нея, посредствомъ вносимой владѣльцамъ имѣній платы, опредѣленной установленіемъ для различныхъ мѣстностей.

„Его Императорское Величество въ неограниченной своей милости и отеческой заботливости, исполняя данное обѣщаніе, указываетъ вамъ новымъ закономъ условія, на которыхъ вы перейдете на чиншъ, и при какихъ условіяхъ изъ очиншеванныхъ сдѣлаетесь собственниками.

„Разсмотрѣвъ этотъ законъ, вы увидите, что онъ имѣетъ цѣлью упрочить вашъ бытъ и будущность, облегчая вамъ пріобрѣтеніе собственности, и вмѣстѣ съ тѣмъ ограждаетъ насъ отъ всякаго ущерба въ соглашеніяхъ и сдѣлкахъ съ помѣщиками.

„Этотъ законъ не увеличиваетъ нашихъ надѣловъ, но и не дозволяетъ уменьшать тѣхъ, которыми вы пользуетесь, съ которыхъ вы будете платить чиншъ.

„Если же вы или землевладѣлецъ пожелаете раздѣла грунтовъ тогда будутъ вамъ отданы грунтъ, сѣнокосъ и пастбища, соотвѣтстенные по стоимости тѣмъ, которыми вы пользовались до сихъ поръ. Увеличеніе вашихъ грунтовъ можетъ наступить только съ согласія владѣльца имѣнія.

„Вамъ предоставлена свобода дѣйствія въ соглашеніяхъ и сдѣлкахъ съ помѣщиками, съ тѣмъ однако жъ, что всѣ сдѣлки, по окончаніи ихъ, считаются обязательными для обѣихъ сторонъ.

„Дозволяется вамъ, если этого пожелаете, и владѣлецъ имѣнія согласится, брать въ арендное владѣніе землю, на время не менѣе двадцати лѣтъ.

Суды, которымъ законъ даетъ право опредѣленія и истребованія платы, слѣдуемой съ васъ помѣщикамъ, въ случаѣ, если бы помѣщики не соблюдали заключенныхъ съ вами условій, обязаны принудить къ исполненію и вознагражденію убытковъ, понесенныхъ вами отъ невыполненія заключеннаго уговора.

„Со дня объявленія этого закона, каждый изъ васъ кто не могъ согласится съ помѣщикомъ въ отношеніи вѣчнаго очиншеванія, имѣетъ право просить о назначеніи чиншевой делегаціи для опредѣленія чинша.

„Тѣмъ же правомъ вы можете пользоваться и тогда, когда большинство пожелаетъ раздѣла грунтовъ, а помѣщикъ на это не согласится.

„Такимъ же правомъ пользуется помѣщикъ, въ случаѣ, если нельзя удовлетворить какому нибудь изъ условій очиншеванія, добровольными соглашеніями.

„Чиншевая коммиссія и уѣздныя чиншевыя делегаціи обязаны строго придерживаться новаго закона. Члены этихъ властей, избранные изъ людей, заслуживающихъ довѣрія правительства и вашего, обязаны дать присягу въ точномъ и безпристрастномъ рѣшеніи дѣла. Кромѣ того, въ каждомъ изъ этихъ учрежденій будетъ чиновникъ, назначенный правительственной коммиссіей внутреннихъ дѣлъ, обязанность котораго наблюдать за правильнымъ рѣшеніемъ дѣлъ. Наконецъ вы имѣете право выбирать одного изъ окрестныхъ жителей для опредѣленія достоинства грунтовъ, сѣнокосовъ и пастбищъ; а также для произведенія раздѣла. Другое такое лице будетъ выбрано помѣщикомъ; оба они должны принести присягу въ добросовѣстности своихъ дѣйствій.

„Къ установленнымъ такимъ образомъ властямъ вы должны питать уваженіе и довѣріе и совершенное послушаніе ихъ рѣшенію. Въ замѣнъ этого, власти обязаны принимать и вносить въ протоколъ всѣ ваши жалобы и замѣчанія.

„Въ видахъ вашего же интереса, вы должны присутствовать при дѣйствіяхъ, касающихся очиншеванія. Ваше отсутствіе или нежеланіе подписать не помѣшаетъ исполненію очиншеванія и не ослабитъ его значенія, но, по окончательномъ рѣшеніи дѣла, лишитъ васъ возможности приносить жалобу, которая въ противномъ случаѣ могла бы имѣть значеніе.

„Если, по объявленіи рѣшенія чиншевой коммиссіи, вы увидите, что это рѣшеніе обременительно для васъ въ отношеніи высоты чинша, или замѣны грунтовъ, или въ какомъ нибудь другомъ отношеніи, то вы должны внести въ протоколъ всѣ ваши возраженія, и требовать, чтобы уѣздная чиншевая делегація разсмотрѣла ихъ.

„Если бы и чиншевая делегація нарушила ваши права, или допустила бы несоблюденіе предписаній, вы имѣете право принести жалобу въ государственный совѣтъ въ Варшаву, а это высокое учрежденіе, состоящее изъ лицъ, назначенныхъ Его Императорскимъ Величествомъ, разсмотритъ вашу жалобу, и если найдетъ ее справедливою,— назначитъ новую делегацію для рѣшенія дѣла.

„Подробное описаніе случаевъ, въ которыхъ вы можете относиться въ государственный совѣтъ, изъяснено въ 72 ст. настоящаго закона.

„Каждый изъ васъ, въ силу всемилостивѣйше изданнаго закона, имѣетъ право на пріобрѣтеніе въ собственность усадебной осѣдлости, если только трудомъ и бережливостью соберетъ нужный для этого капиталъ. Не слушайте неблагонамѣренныхъ людей, которые (какъ это извѣстно правительству) распускаютъ ложные слухи, съ цѣлью выманивать у васъ деньги; изъ-за нихъ вы теряете время, ссоритесь съ землевладѣльцами, не исполняете распоряженій правительства, губите себя, и часто заслуживаете строгое наказаніе.

„Истиннымъ вашимъ благодѣтелемъ и опекуномъ есть всемилостивѣйшій нашъ Монархъ. Его Высочайшая воля, выраженная въ настоящемъ законѣ, есть самое лучшее ручательство того, что условія, заключенныя вами съ помѣщиками будутъ для васъ выгодными, и что очиншеваніе будетъ произведено съ величайшею справедливостью.

„Всемилостивѣйшій Монархъ, благодѣтель вашъ, желаетъ, чтобы вѣрноподданные его соблюдали данный Имъ законъ, и уважали его исполнителей; чтобы вы, до произведенія очиншеванія, исполняли всѣ свои повинности."

Правительственная коммиссія внутреннихъ дѣлъ, пересылая вышеприведенное объясненіе, поручила, чтобы, одновременно съ его объявленіемъ, войты общинъ предупредили владѣльцевъ имѣній и крестьянъ, что съ просьбою объ очиншеваніи отъ правительства они могутъ обращаться къ уѣзднымъ начальникамъ тогда, когда будетъ объявлено объ установленіи чиншевыхъ делегацій. (Сѣв. Поч.)

— Правительственная коммиссія вѣроисповѣданій и просвѣщенія въ Царствѣ Польскомъ издала слѣдующій циркуляръ всѣмъ начальникамъ учебныхъ заведеній: „повторяющіяся покушенія на жизнь особъ, у кормила правленія поставленныхъ, наполняютъ соболѣзнованіемъ и трепетомъ о будущности края сердце честныхъ людей, предвидящихъ всѣ гибельныя послѣдствія этихъ извращенныхъ стремленій, а равно огорчаютъ мѣстныя власти, обязанныя бодрствовать, каждая въ своей сферѣ, чтобы всякій законъ былъ почитаемъ, чтобы общественный порядокъ не былъ нарушенъ; отъ соблюденія же этого порядка зависитъ и семейное спокойствіе и развитіе промышленности, и процвѣтаніе всякаго рода учрежденій. И такъ, если каждый гражданинъ считаетъ своею святою обязанностью отвергать ложныя теоріи, проповѣдуемыя отъ имени отечества, — теоріи, ведущія къ гибельнымъ заблужденіямъ, охватывающія массы и дающія ложныя понятія объ общественномъ благѣ, безбожно совѣтующія даже употреблять злодѣянія для достиженія этого блага; то святая обязанность правительства обратиться къ тѣмъ, которые непосредственно отъ него зависятъ, чтобы каждый всѣми силами противодѣйствовалъ тому гибельному направленію, которое можетъ увлечь въ темную и страшную пропасть всѣ основанія, какія край испоконъ вѣковъ почиталъ, всѣ чувства, на которыхъ зиждется народная нравственность, всѣ надежды лучшей будущности, которой осуществленія сердце каждаго поляка такъ пламенно желаетъ. Для исполненія этой обязанности, правительственная коммиссія вѣроисповѣданій и просвѣщенія обращается ко всѣмъ начальникамъ учебныхъ заведеній и наставникамъ, напоминая имъ опасность настоящей минуты и важность ихъ положенія. Наука, дающая здравыя начала, есть ихъ призваніе; авторитетъ лучшаго пониманія человѣческихъ дѣлъ составляетъ основу ихъ вліянія; правильное сужденіе обо всемъ, что общество чтитъ и отвергаетъ, что мечта и что истина, что его охраняетъ и что волнуетъ, есть основаніе того довѣрія, какое ихъ должно окружать. Пусть же каждое слово ихъ доказываетъ, что они стоятъ на высотѣ этого положенія; пусть каждое мнѣніе ихъ о современныхъ событіяхъ будетъ запечатлѣно тою зрѣлостью сужденій, какой отъ нихъ ожидаютъ ихъ знакомые, друзья, педагогическое начальство, какой имѣютъ право требовать родители, поручающіе имъ дѣтей своихъ; тою зрѣлостію, которая есть для нихъ святая обязанность въ отношеніи въ юношеству, у коего воображеніе пробуждается ранѣе ума и на незрѣлыя понятія котораго политическіе возмутители прежде всего стараются дѣйствовать. Въ домашнемъ кружкѣ и въ обществѣ, каждый наставникъ найдетъ случай явно и громко заявить свой способъ воззрѣнія на то несчастное состояніе умовъ, до котораго мы достигли; каждый не только голословнымъ порицаніемъ, но и разсужденіемъ, основаннымъ на непреложной логикѣ происшествій, долженъ имѣть силу убѣдить, что никогда и нигдѣ благо цѣлаго края не устроивалось путемъ злодѣяній; что нельзя достигнуть общественнаго благосостоянія путемъ волненій; что это ложный патріотизмъ, ведущій только къ совершенному разстройству той страны, которую каждый выше всего долженъ любить и которой долженъ желать спокойствія, безопасности, цѣлости и процвѣтанія."

ВИЛЬНО.

Отъ комитета для наблюденія за правильностію торговли съѣстными припасами въ г. Вильнѣ.

(Окончаніе. См. N. 67).

4) О нарушеніи правилъ о производствѣ торговли.

1673. Кто изъ торгующихъ, будучи по закону обязанъ вести книги, по роду его торговли установленныя, не будетъ исполнять сей обязанности, тотъ за сіе подвергается: въ первый разъ денежному взысканію, равному половинѣ платимой имъ по торговому его званію подати; во второй взысканію всей подати вполнѣ; въ третій взысканію сей подати вдвое; а въ четвертый лишенію навсегда права на производство торговли. Лица, не платящія особой по торговому ихъ званію подати, подвергаются, на основаніи сей статьи, денежному взысканію по соразмѣрности съ окладомъ мѣщанскимъ (а). Независимо отъ сего взысканія, за неведеніе торгующими лицами установленныхъ книгъ, въ случаѣ несостоятельности, признаются банкротами злостными (б).

1674. Если у кого изъ торгующихъ, обязанныхъ вести торговыя книги, оныя, бывъ истребованы судомъ, окажутся съ поправками, подчистками, помарками или приписками между строкъ и статей безъ оговорокъ и вообще безъ соблюденія установленныхъ на то правилъ, или же книги его будутъ ведены не по предписанной для сего формѣ, или не будутъ сохраняемы въ цѣлости за предшествующіе годы, тотъ, буде впрочемъ не откроется притомъ никакого злаго умысла, подвергается за сіе: денежному взысканію отъ десяти до пятидесяти рублей, смотря по обстоятельствамъ, болѣе или менѣе увеличивающимъ или уменьшающимъ вину его. Такому жъ взысканію подвергается и торгующій, который, въ случаѣ покражи у него книгъ или истребленія оныхъ пожаромъ, наводненіемъ или инымъ несчастнымъ случаемъ, не заявитъ о томъ въ теченіи двухъ недѣль коммерческому суду, или, гдѣ онаго нѣтъ, магистрату или ратушѣ.

1675 Кто изъ торгующихъ будетъ употреблять вѣсы или мѣры, не имѣющіе установленныхъ клеймъ или же обыкновенные прежніе, однимъ только разнощикамъ дозволенные безмѣны, тотъ, хотя бы сіи мѣры и вѣсы были вѣрны, подвергается за сіе: денежному взысканію въ пользу городскихъ доходовъ, въ первый разъ десяти рублей; во второй двадцати пяти; въ третій пятидесяти; а въ четвертый ста рублей. Сверхъ того, изобли-

Okólnik departamentu podatków i poborów do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków, z d. 9 sierpnia 1860 r., N. 80. o rundsztukach.

Według uwagi do 5 § przepisów dla sprawdzenia ile jest w rzeczywistości wódki i spirytusu w magazynach gorzelnianych fabryk, w czasowych i ryczałtowych składach, urzędnicy robią sprawdzanie za pomocą rundsztuka.

W skutek tego departament podatków i poborów uważa za potrzebne podać do wiadomości pp. zarządzających poborami akcyzy od trunków, że nieodbicie do tego potrzebne rundsztuki w swoim czasie będą sporządzone i porozsyłane, z rozporządzenia departamentu podatków i poborów, do tego zaś czasu urzędnicy akcyzowych zarządów, przy sprawdzaniu zapasów trunków, mogą używać znajdujących się w każdym magazynie panw'.

Okolnik p. zarządzającego ministerstwem skarbu do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków, z d. 11 b. m. sierpnia 1862 r. pod N. 82-m, o pozwoleniu oznaczać olejną farbą na naczyniach numer i ilość ich objętości.

Według 119 art. ustawy o poborze od trunków, po rewizji zakładu i po wymierzeniu naczyń, na tych ostatnich kładzie się numer i ilość ich objętości, według zaś 27 § prawideł dla opisu browarów gorzelnianych i 26 § prawideł dla opisu piwnych i miodowych fabryk, te numera i cyfry na drewnianych naczyniach należy wypalać, a na metalicznych odbijać.

Niektórzy z zarządzających poborami akcyzy od trunków, napotkawszy trudności w przyrządzeniu na miejscu pomienionych numerów i cyfr upraszają departament o wysłanie takowych z St. Petersburga.

Mając to na względzie, że czas dla opisu browarów wódczanych, piwnych i miodowych już się przybliża i że, dla jego krótkości, niepodobna będzie przygotować i porozsyłać do wszystkich akcyzowych zarządów potrzebnéj ilości stemplów dla numerów i cyfr, proponuję pp. gubernjalnym zarządzającym poborami akcyzy od trunków, na wypadek niemożności przygotować te artykuły na miejscu, w ciągu perjodu wypędu wódki 1862—63 r., numera na naczyniach i ilość ich objętości oznaczać dużym i czytelnym charakterem trwałą olejną farbą, tymczasem zaś do departamentu podatków i poborów podawać wiadomości o potrzebnéj ilości tych stemplów, dla rozporządzenia się o przygotowaniu takowych.

Obok tego daję wiedzieć pp. zarządzającym poborami akcyzy od trunków, że stemple dla odbicia piętna na metalicznych naczyniach, o których jest wzmianka w okólniku z d. 13 zeszłego lipca pod N. 53-m, przygotowują się i w jak najprędszym czasie będą porozsyłane.

WARSZAWA.

Czytamy w Dzienniku Powszechnym:

Wykonanie prawa o oczynszowaniu z urzędu.—Prawo o oczynszowaniu z urzędu Najwyżej pod d. 24 Maja (5 Czerwca) 1862 r. zatwierdzone, zamieszczone już w Tomie 60 Dziennika praw z terminem promulgaty urzędowej na dzień 28 Lipca (9 Sierpia) r. b. z rozporządzenia Kom: Rz. S. W. w oddzielnych drukach rozesłane będzie w odpowiedniej liczbie exemplarzy do wszystkich gmin, w których osadnikom trzy morgi gruntu lub więcéj posiadającym, bez względu czy odrabiają robociznę w naturze, lub płacą okup prawny, Wójci Gmin prawo to ogłoszą, a zarazem odczytają następujące objaśnienie, z woli J. C. W. WIELKIEGO KSIĘCIA Namiestnika w Królestwie, przez Komissję Rządową Sprawiedliwości ułożone, a na posiedzeniu Rady Administracyjnéj z d. 10 (22) Lipca r. b. przyjęte:

„Z woli i upoważnienia Rządu oznajmiam wam włościanie, że N. CESARZ i KRÓL Najmiłościwiej nam panujący w dobrotliwej łaskawości SWOJEJ, wydać raczył prawo, urządzające stanowczo i raz na zawsze wzajemne stosunki między wami, a właścicielami dóbr.

Dobroczynne prawo to, za które winniście mieć wiekuistą wdzięczność dla Łaskawego MONARCHY, zapewnia wam i następcom waszym, dogodne dla was warunki posiadania osad, do jakich prawo już nabyliście lub nabędziecie w przyszłości z mocy umów dobrowolnych z właścicielami, lub jakie wam w braku takich umów w zamian za posiadane grunta wyznaczone będą z urzędu, przez władze do tego ustanowione.

Dwa exemplarze druku tego prawa, z polecenia J. C. W. WIELKIEGO KSIĘCIA KONSTANTEGO Namiestnika w Królestwie, składam obecnie w ręce sołtysów każdéj wsi. Nadto, po jednym exemplarzu złożyć jestem obowiązany u Proboszcza parafji w kancellarji Wójta Gminy, a to w celu, abyście mieli wszelką łatwość obznajmienia się z jego przepisami.

JEGO CESARSKA WYSOKOŚĆ pragnąc, aby dobroczynne N. PANA zamiary, przez was należycie zrozumiane zostały, łaskawie rozkazać raczył, iżbym wam nowe to prawo w krótkości objaśnił.

Ukazem Najwyższym z d. 26 Maja (7 Czerwca) 1846 r. zapewniono wszystkim rolnikom więcéj niż 3 morgi gruntu wówczas posiadającym, że jeżeli powinności do gruntu przywiązane, regularnie odbywać będą, nikt samowolnie z osad ich rugować, ani ich uposażeń uszczuplać nie może.

Najmiłościwiéj panujący nam N. CESARZ i KRÓL wydać raczył ogłoszone wam w r. z. prawo z d. 4 (16) Maja, z mocy którego, rolnikom odrabiającym dotąd pańszczyznę, wolno było oswobodzić się od niéj, przez składanie właścicielom dóbr w ratach kwartalnych okupu prawnego, temże prawem w ilości dla różnych okolic oznaczonéj, jako tymczasowa opłata, zanim by stanowcze oczynszowanie nie nastąpiło.

N. PAN w nieograniczonéj SWEJ łasce i ojcowskiej dla was opiece, spełniając poprzednio zapowiedziane obietnice, w nowem prawie wskazuje już ostatecznie, jaką drogą i na jakich warunkach możecie przejść wszyscy na czynszowników, a gdy już oczynszowani zostaniecie, na jakich warunkach będziecie mogli zostać właścicielami.

Rozpatrzywszy się w przepisach tego prawa, znajdziecie, że ono zmierza do utrwalenia waszego bytu i przyszłości, gdyż wam ułatwia nabycie posiadania wieczystego osady, a zarazem odsłania od krzywdy, w każdym razie, czy zawrzecie dobrowolne z właścicielem umowy, czy zażądacie oczynszowania z urzędu lub nawet gdy sam właściciel oczynszowanie wywoła.

Prawo to nie powiększa uposażeń waszych w gruntach, ale i tych jakie posiadacie, jeżeli czynsz z tych samych osad będzie ustanawiany, uszczuplać nie dozwala.

Jeżeli zaś, czy to przez was samych, czy przez właściciela majątku, zażądana zostanie separacja gruntów, wtedy będą wam wymierzone i oddane grunta, łąki i pastwiska równe co do wartości tym, jakieście dotąd posiadali.

Pustki po r. 1846 powstałe, jeżeli po oczynszowaniu z urzędu, właściciel ich nie osiedli, mogą być przez was rozebrane.

Powiększenie gruntów, łąk lub pastwisk, jakie dziś posiadacie, inaczéj nastąpić nie może, jak tylko za zgodą właściciela majątku.

Zostawiona wam jest wszelka swoboda co do zawierania z dziedzicami układów, które zaraz od chwili zawarcia urzędownie lub prywatnie, są obowiązujące dla stron obu.

Wolno wam także, jeżeli to za godne uznacie, a właściciel się na to zgodzi, umawiać się o dzierżawę gruntów nie krótszą jednak jak na lat 20. Za zgodą z właścicielem możecie także pozostać przy okupie prawnym, jaki teraz uiszczacie.

Sądy, którym prawo nadało władzę zasądzania i exekwowania należytości, jakie od was właścicielowi majątku przypadają, obowiązane są w razie, gdyby właściciel dóbr nie dotrzymywał umowy z wami zawartéj, zmusić go wyrokami do spełnienia jej w całości, a nadto zasądzać wam szkody, jakiebyście ponieśli przez zerwanie tej umowy.

Od chwili ogłoszenia tego prawa, każdemu z was, którýby z właścicielem majątku pod względem czynszu wieczystego porozumieć się jeszcze nie zdołał, wolno wnieść do Naczelnika powiatu żądanie, aby Delegacja czynszowa zesłała na grunt Komisję dla ustanowienia czynszu z urzędu.

Takież samo prawo żądania pomocy z urzędu służy wam także, gdy większość osadników jednej wsi zażąda separacji i zamiany gruntów, a właściciel na to zgodzić się nie zechce.

Nawzajem właścicielowi majątku wolno jest w każdym razie żądać, aby władze z urzędu ustanowiły czynsze wieczyste, nakazały separację lub zniosły dogodności i służebności, jeżeli dokonanie wszystkich lub niektórych z tych czynności przez umowę dobrowolną z wami załatwić się nieda.

Komisja czynszowa, mająca dopełniać czynności z urzędu na gruncie, oraz delegacja czynszowa powiatowa, która ostatecznie co do tych czynności decydować będzie, obowiązane są ściśle stosować się do przepisów nowego prawa, zapewniających wam troskliwy i bezstronny wymiar sprawiedliwości.

Członkowie tych władz oprócz, że wybrani będą z osób zasługujących na zaufanie, zarówno Rządu jak wasze, przed przystąpieniem do czynności, obowiązani są złożyć uroczystą przysięgę, iż na ich postępowanie i decyzje nie zdoła wpłynąć ani przyjaźń, ani żadne osobiste widoki.

Nadto w każdéj z tych władz nader czynny i ważny udział mieć będzie urzędnik, wyznaczony przez Komisję Rządową Spraw Wewnętrznych, który szczególniéj dobra i bezpieczeństwa waszego pilnować ma obowiązek.

Wreszcie, dla oznaczenia dobroci i klassy gruntów. łąk i pastwisk, oraz do rozdziału wspólności i do zniesienia służebności, służy wam prawo wybrać biegłego z pomiędzy okolicznych mieszkańców. Drugi taki biegły, wybrany będzie przez właściciela majątku, a obadwa także przysięgą do udzielania sumiennej opinji zostaną zobowiązani.

Dla władz tak ustanowionych, należy się od was poszanowanie i ufność, a dla ich decyzji i wyroków, zupełne posłuszeństwo.

Nawzajem, władze te, wszelkie wasze zażalenia, uwagi, lub obronę przeciw żądaniom właściciela, obowiązane będą przyjmować do protokołu, pilnie sprawdzać, rozważać, każden szczegół decydować.

Waszym więc interesem jest, abyście byli obecni i należeli do czynności jakie na gruncie dopełniane być mogą.

Nieobecność wasza lub odmówienie podpisów, czynności z urzędu nie wstrzyma, ani jej uwagi nie osłabi, w razie zaś zapadnięcia ostatecznéj decyzji, zagrodzi wam drogę do podawania objaśnień lub zażaleń, które na wzgląd zasługiwać by mogły.

Po ogłoszeniu wam na gruncie decyzji Komissji czynszowéj, gdybyście uważali, że ta jest za uciążliwą, czy to pod względem wysokości czynszu, czy z powodu nakazanéj zamiany gruntów, lub innych okoliczności, winniście podać wszelkie zarzuty do protokołu i żądać, aby je delegacja czynszowa w powiecie rozpoznała.

Wszakże, gdyby i ta władza naruszyła służące wam prawo, lub dopuściła się uchybień pod względem zachowania przepisów, jakie dla waszego dobra prawo to zachować nakazało, będziecie mogli podać skargę do Rady Stanu Królestwa w Warszawie, która to wysoka Władza, złożona z osób przez NAJJASNIEJSZEGO CESARZA i KRÓLA mianowanych, po rozpoznaniu przytoczonych przez was powodów, jeżeli znajdzie je zasadnemi, decyzję zaskarżoną czy to w całości czy w części uchyli i nowe sprowadzenie i zdecydowanie kwestji przez delegację w nowym składzie osób nakaże.

W jakich wypadkach, i z powodów jakich uchybień służy wam prawo odwołania się do Rady Stanu, wskazuje szczegółowo przepis art: 79 wręczonego wam teraz prawa.

Każdemu z was, który nabędzie prawa do posiadania wieczystoczynszowéj osady, czy to w skutek dobrowolnej z właścicielem umowy, czy to w skutek ustanowionego czynszu z urzędu, prawo NAJMIŁOSCIWIEJ teraz nadane, zapewnia możność okupienia téj osady na własność, jeżeli potrzebny na to fundusz ma w ręku, lub gdy takowy przez pracę, rządność i oszczędność uzbiera.

Nie słuchajcie rad i namów ludzi przewrótnych, którzy (jak to Rządowi wiadomo) częstokroć podburzają was i manią kłamliwemi widokami w jedynym celu wydurzenia pieniędzy; narażają was na stratę drogiego czasu, waśnią z właścicielami; stawiają w nieposłuszeństwie woli i rozkazom Rządu, a ztąd zamiast los wasz poprawić, przyprawiają o zgubę i często na was surowe kary ściągając.

Prawdziwym i niezawodnym opiekunem waszym jest NAJMIŁOSCIWSZY NASZ CESARZ i KRÓL i Najwyższa Jego Wola, w teraz wydanem prawie wyrażona. W niej to spoczywa dla was zupełna rękojmia, że układy jakie z właścicielami zawrzecie, nie wyjdą wam na złe, i dotrzymane być muszą. a gdy nie zdołacie porozumieć się z dziedzicami dóbr, to władze, prawem tem wskazane, najrzetelniejszą sprawiedliwość wam wymierzą.

NAJJASNIEJSZY PAN, a NAJWYŻSZY Dobroczyńca wasz, mieć chce, abyście JEMU wierni poddani spokojnie się zachowali, prawa wam nadane i władze wykonywać je mające szanowali.

Wolą jest JEGO także, abyście do czasu dopóki, bądź w skutek umów dobrowolnych, bądź z urzędu nie zostaniecie oczynszowani, spełniali wszystkie dotychczasowe powinności, odbywając je w naturze, albo płacąc okup prawny, jeżeli na takowy raz już zgodziliście się.

Kom. Rz. S. W. przesyłając powyższe objaśnienie za pośrednictwem Gubernatorów Cywilnych poleciła, iżby jednocześnie z jego odczytaniem Wójci Gmin, uprzedzili tak Właścicieli Ziemskich jak i osadników, których nowe prawo dotyczy, że z żądaniami o pomoc z urzędu zgłaszać się mogą do Naczelników Powiatowych wtedy, gdy w powiecie właściwym delegacja czynszowa ustanowioną zostanie, o rozpoczęciu działań któréj, strony interesowane oddzielne zawiadomienie otrzymają. (Dz. Pow.)

— Komisja rządowa wyznań religijnych i oświecenia publicznego w Królewstwie Polskiém wydała do wszystkich zwierzchników zakładów naukowych rozporządzenie osnowy następującéj:

Powtarzające się zbrodnicze zamachy na życie osób u steru władzy stojących, równie napełniają boleścią i trwogą o przyszłość kraju ludzi pojedyńczych, przewidujących do jakich klęsk te przewrótne knowania doprowadzić mogą, jak i zasmucają władze krajowe, obowiązane czuwać, każda w swoim zakresie, aby wszelkie prawo było uszanowane, aby porządek społeczny nie był naruszony; od zachowania bowiem tego porządku, pokój rodzin, rozwój wszelkiéj pracy i kwitnienie wszelkiéj instytucji zależy. Jeżeli więc świętym jest obowiązkiem każdego pojedyńczego obywatela potępiać występne teorje w imieniu ojczyzny propagowane, teorje, z których płynie szalony obłęd, ogarniający massy, prowadzący do przeciwnych dobru kraju wyobrażeń, nakazujący bezbożnie używać nawet zbrodni, aby to dobro osiągnąć, nie mniéj świętym jest obowiązkiem władzy, upomnieć tych, co od niéj wprost zależą, aby wszelkiemi siłami opierali się temu zgubnemu prądowi, który może unieść w jakąś ciemną i straszliwą przepaść wszystkie zasady, jakie kraj od wieków szanował; wszystkie uczucia, na których stoi moralność narodu; wszystkie nadzieje lepszéj przyszłości, których ziszczenia serce każdego Polaka tak gorąco pragnie. W wypełnieniu téj powinności Komisja rządowa wyznań i oświecenia publicznego odzywa się do wszystkich zwierzchników szkół i nauczycieli, przypominając im niebezpieczeństwo obecnéj chwili i ważność ich stanowiska. Nauka, z któréj płyną zdrowe zasady, jest ich powołaniem; powaga wyższéj myśli i lepszéj rzeczy ludzkich znajomości, jest podstawą ich wpływu; trafny sąd o tém wszystkiem, co społeczność ludzką podnosi, a co ją poniża, co dla niéj jest marzeniem, a co prawdą, co ja zabezpiecza, a co burzy, jest fundamentem tego zaufania, jakie ich otaczać powinno. Niechże każde ich słowo dowodzi, że na wysokości tego stanowiska stoją; niech każde ich ocenienie obecnych wypadków napiętnowane będzie tą dojrzałością sądu, jakiéj po nich oczekują ich znajomi, przyjaciele, władza edukacyjna; jakiéj wymagać mają prawo rodzice oddający im swe dzieci; jaka święta jest ich powinność względem téj młodzieży, któréj wyobraźnia rozbudza się wprzód niż rozum, którą odrzucić najłatwiéj, na któréj też myśl niedoświadczoną i pojęcia niedojrzałe, wichrzyciele polityczni najpierwiéj i najskuteczniéj działać usiłują. Równie w kółkach domowych, jak i w zebraniach towarzyskich, każdy członek zgromadzenia nauczycielskiego znajdzie sposobność jawnie i głośno objawić swój sposób zapatrywania się na ten nieszczęśliwy stan umysłów, do któregośmy doszli; każdy, nie tylko prostem oburzeniem, ale i rozumowaniem, opartem na niezbitéj loice wypadków, powinien mieć odwagę przekonać, jeśli mu kogo przekonywać przyjdzie, że nigdy i nigdzie dobro kraju nie wyrosło ze zbrodni; że drogą zawichrzeń, do pomyślności powszechnéj dójść niepodobna; że to zły i fałszywy patrjotyzm, który prowadzi do zupełnéj ruiny téj ziemi, którą każdy nadewszystko kochać, ktoréj pokoju bezpieczeństwa, całości i kwitnienia pragnąć powinien. (Dz. Pow.)

WILNO.

Od komitetu dla przestrzegania słuszności w handlu zapasami żywności w m. Wilnie.

(Dokoń. Ob. N. 67.)

4) O przekroczeniu prawideł prowadzenia handlu.

1673. Ktoby z handlujących będąc podług prawa obowiązanym do utrzymywania właściwych prawem przepisanych ksiąg handlowych, takowemu prawu uwłaczał, ulega za to: po raz piérwszy karze pieniężnéj równéj połowie opłacanéj podług swego stanu handlowego podatku; powtóre opłacie tegoż podatku w całości; po raz trzeci opłacie onego we dwójnasób; a czwarty raz pozbawia się na zawsze prawa handlowania. Osoby nieopłacające wyłącznego podług handlowego stanu podatku ulegają na zasadzie tegoż artykułu: opłacie pieniężnéj w stosunku z podatkiem mieszczańskim. Niezależnie od téj opłaty za nieutrzymywanie przez osoby handlujące przepisanych ksiąg, osoby nieposiadające takowych, w razie niemożności wypłaty uznają się za bankrutów umyślnych.

1674. Jeśliby u kogo z handlujących obowiązanych utrzymywać handlowe księgi, takowe po wypotrzebowaniu przez sąd okazałyby się poprawianemi, skrobanemi, popisanemi pomiędzy wierszami lub artykułami bez omówień, oraz bez zachowania przepisanych prawideł, albo też księgi byłyby utrzymywane bez zachowania przepisanych form, albo też niebyłyby całe za przeszłe lata, ten jeśli przy tem nie wykryje się żadnego złego zamysłu, ulega za to: karze pieniężnéj od dziesięciu do pięćdziesięciu rubli, stosownie do okoliczności mniej lub więcéj podnoszących winę. Takiéjże karze ulega i handlujący u któregoby były księgi skradzione, spalone lub przez powódź czy innym sposobem zniszczone i niedałby wiedzieć o tém w ciągu dwóch tygodni do sądu kommercyjnego, czyli tam gdzie takowego niemasz, do magistratu lub ratusza.

1675. Ktoby z handlujących używał wagi lub miary, nieocechowanych podług prawnych przepisów, albo też zwyczajne tylko handlarzom roznoszącym dozwolone uprzednie bezmiany, ten chociażby wagi i miary takowe były zupełnie sprawiedliwe, ulega za to: opłacie pieniężnéj na dobro dochodów miasta po raz piérwszy dziesięciu rsr.; powtóre rs. dwudziestu pięciu; potrzecie pięćdziesięciu; a po raz

ченному въ семъ нарушеніи правилъ болѣе трехъ разъ, воспрещается производить торговлю.

1676. Такимъ же взысканіямъ и на томъ же основаніи подвергается тотъ, кто будетъ изобличенъ въ употребленіи, хотя клейменыхъ, но невѣрныхъ вѣсовъ или мѣръ, если впрочемъ, онъ виновенъ лишь въ недосмотрѣ; когдажъ такіе вѣсы или мѣры были имъ употребляемы съ умысломъ для обмана, то онъ за сіе, сверхъ денежнаго въ городскіе доходы взысканія ста рублей, подвергается наказанію, опредѣленному въ статьѣ 2257 *) сего уложенія, и лишается на всегда права на торговлю.

1677. Кто изъ государственныхъ крестьянъ, кромѣ торгующихъ по свидѣтельствамъ и потому подлежащихъ правиламъ, постановленнымъ въ предшедшихъ 1675 и 1676 статьяхъ, будетъ, при продажѣ, употреблять не тѣ вѣсы, аршины или другія мѣры, которыя установлены закономъ, тотъ, сверхъ отобранія оныхъ вѣсовъ, аршиновъ и другихъ мѣръ, подвергается: взысканію по одному рублю за каждую изъ сихъ вещей.

1680. Чины городской и земской полиціи, на коихъ возложена обязанность имѣть надзоръ за употребленіемъ мѣръ и вѣсовъ и производить свидѣтельствованіе и повѣрку оныхъ, а также неблюдать за выдѣлкою стеклянной посуды узаконенной мѣры и съ установленными знаками, подвергаются, за неисполненіе сей обязанности, удаленію отъ должностей.

1681. За обмѣръ и обвѣсъ виновные подвергаются: опредѣленному за сіе въ статьѣ 2257 *) сего уложенія наказанію.

1682. Томужъ наказанію подвергаются тѣ, которые клеймами или иными знаками для означенія сорта или доброты извѣстнаго товара, означатъ другой низшаго сорта или доброты, и тѣ, которые вообще продаютъ завѣдомо поддѣльное за настоящее.

1684. За стачку торговцевъ или промышленниковъ для возвышенія цѣны не только предметовъ продовольствія, но и другихъ необходимой потребности товаровъ, или для непомѣрнаго пониженія сей цѣны, въ намѣреніи стѣснить дѣйствія привозящихъ или доставляющихъ сіи товары, а чрезъ то препятствовать и дальнѣйшему въ большемъ количествѣ привозу оныхъ, зачинщики такихъ противозаконныхъ соглашеній подвергаются: заключенію въ тюрьмѣ на время отъ шести мѣсяцевъ до одного года, а прочіе, только участвовавшіе въ нихъ, приговариваются, смотря по степени сего участія, или къ аресту на время отъ трехъ недѣль до трехъ мѣсяцевъ, или къ денежному взысканію отъ пятидесяти до двухъ сотъ рублей. Когдажъ отъ такой стачки произойдетъ дѣйствительный недостатокъ въ товарахъ первой необходимости и сіе будетъ поводомъ къ нарушенію общественнаго спокойствія, то зачинщики приговариваются: къ лишенію нѣкоторыхъ особенныхъ, на основаніи статьи 64 сего уложенія, правъ и преимуществъ и къ заключенію въ смирительномъ домѣ на время отъ двухъ до трехъ лѣтъ, а прочіе виновные къ заключенію въ тюрьмѣ на время отъ шести мѣсяцевъ до одного года.

1685. Если продавцы жизненныхъ припасовъ скроютъ свои запасы, или безъ особой законной причины прекратятъ продажу сихъ припасовъ, то они подвергаются за сіе, смотря по обстоятельствамъ, болѣе или менѣе увеличивающимъ или уменьшающимъ вину ихъ, или денежному взысканію отъ пяти до тридцати рублей, или аресту на время отъ трехъ дней до трехъ недѣль.

Вѣрно: Предсѣдатель комитета

П. Мясоѣдовъ.

Примѣчаніе: Всѣ вышеизложенныя узаконенія будутъ напечатаны въ отдѣльной брошюрѣ, которая можетъ быть покупаема въ комитетѣ, желающими, по 10 коп. сер. за экземпляръ.

*) 2257. Кто при продажѣ, куплѣ или мѣнѣ какихъ либо жизненныхъ припасовъ, товаровъ или иныхъ вещей, умышленно обвѣситъ, обмѣритъ, выдастъ одну вещь, вмѣсто другой или же инымъ какимъ бы то нибыло образомъ обманетъ въ количествѣ или въ качествѣ товара, или въ расчетѣ слѣдующаго за оный платежа, тотъ за сіе подвергается: наказаніямъ, опредѣленнымъ выше сего, въ статьѣ 2238 **) за воровство, кражу и на томъ же основаніи и въ той же постепенности и соразмѣрности съ цѣною похищеннаго. Когдажъ, при семъ, были имъ употребляемы вѣсы или мѣры неклейменные, или хотя клейменные, но невѣрные, если невѣрность превосходитъ терпимую закономъ, то онъ, сверхъ высшей мѣры сихъ же опредѣленныхъ въ статьѣ 2238 наказаній, приговаривается: къ денежнымъ взысканіямъ и къ временному прекращенію торговли своей, или и къ лишенію навсегда права на оную, на основаніи статей 1675—1677 сего уложенія.

**) 2238. Когда кража не была сопровождаема ни однимъ изъ означенныхъ выше сего, въ статьяхъ 2226—2237, особыхъ, болѣе или менѣе увеличивающихъ вину обстоятельствъ, то наказаніе за оную опредѣляется, смотря во первыхъ по тому, въ который разъ сіе преступленіе виновнымъ учинено, во вторыхъ по большей или меньшей цѣнѣ похищеннаго предмета, на слѣдующемъ основаніи: за кражу предмета, коего цѣна не превышаетъ тридцати рублей, виновный подвергается: въ первый разъ лишенію всѣхъ особенныхъ, лично и по состоянію присвоенныхъ ему, правъ и преимуществъ и ссылкѣ на житье въ одну изъ отдаленныхъ губерній, кромѣ Сибирскихъ, или, буде онъ по закону не изъятъ отъ наказаній тѣлесныхъ отдачѣ въ рабочій домъ, на время отъ трехъ до шести мѣсяцевъ, или же вмѣсто того замѣняющему сіе заключеніе, наказанію розгами, на основаніи постановленій статьи 86 сего уложенія; во второй разъ отдачѣ въ рабочій домъ на время отъ шести мѣсяцевъ до одного года, или также, вмѣсто сего, наказанію розгами на основаніи постановленій той же 86 статьи; въ третій наказанію въ мѣрѣ, опредѣленной статьею 35 сего уложенія для четвертой степени наказаній сего рода и отдачѣ въ исправительныя арестантскія роты гражданскаго вѣдомства на время отъ двухъ до четырехъ лѣтъ; въ четвертый разъ, отдачѣ въ исправительныя арестантскія роты гражданскаго вѣдомства на время отъ восьми до десяти лѣтъ и наказанію розгами въ мѣрѣ, опредѣленной статьею 35 для первой степени наказаній сего рода.

24 числа сего августа, на основаніи 1100 ст. XV т. св. зак. (изд. 1857 г.), взыскано рубль сер. штрафа, съ мясника еврея Авраама Шмерковича, хозяина лавки подъ N. 25 (въ евр. мясн. ряд. Жмудской улицѣ), за нечистое содержаніе оной и неопрятность при производствѣ торговли.

Предсѣдатель комитета П. *Мясоѣдовъ.*

Виленскою казенною палатою 22 августа на вакансію помощника бухгалтера опредѣленъ помощникъ столоначальни а рекрутскаго стола, коллежскій секретарь Робертъ СТАНИШЕВСКІЙ, а на мѣсто его исправляющимъ должность помощника столоначальника, канцелярскій чиновникъ губернскій секретарь Мартинъ СВИРСКІЙ.

— Сообразно прохожденію почтъ изъ С.-Петербурга въ Минскъ и изъ Калуги въ Ригу измѣненъ двоекратный ходъ почтъ отъ Вильна, чрезъ Вилейку Дисну до Полоцка и обратно.

Пріемъ корреспонденціи въ этой конторѣ по измѣненному ходу почтъ въ Вилейку, Дисну и Полоцкъ производится по *Вторникамъ* и *Пятницамъ* съ утра до 5-ти часовъ по полудни. Вся корреспонденція, въ означенныя мѣста, поданная на почту, отправляется въ тѣ же дни вечеромъ; почты же изъ Полоцка, Дисны и Вилейки получаются въ Вильнѣ по *Средамъ* и *Воскресеньямъ* по полудни въ 4 часа 45 минутъ.

30-го августа, въ высокоторжественный день тезоименитства ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, въ 11 часовъ утра, въ каѳедральномъ соборѣ св. Николая, преосвященнымъ Александромъ Епископомъ Ковенскимъ, совершена была божественная литургія и послѣ оной благодарственное молебствіе, съ превозглашеніемъ многолѣтія ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ и всей Августѣйшей фамиліи, при сто одномъ пушечномъ выстрѣлѣ, въ присутствіи всѣхъ военныхъ и гражданскихъ чиновниковъ и дворянства.

Въ тоже время, въ Р. К. каѳедральномъ соборѣ св. Станислава, а равно и во всѣхъ храмахъ другихъ исповѣданій, совершено было благодарственное молебствіе о здравіи и благоденствіи ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и всей Августѣйшей фамиліи.

Вечеромъ городъ былъ иллюминованъ.

czwarty stu rsr. Oprócz tego zanotowanym w tém wykroczeniu przepisów więcéj jak trzy razy zabrania się prowadzić handel.

1676. Też same opłaty i na podobnéj zasadzie ciążą na tych, którzy będą obwinieni o używanie chociażby ocechowanych, lecz niesprawiedliwych wag i miar, jeśli wreszcie to wynikło z niedozoru jeśli zaś takowe miary lub wagi były używane umyślne dla oszukaństwa, to winni oprócz kary pieniężnéj na dobro dochodów miasta w ilości stu rs., ulegają karze art. 2257 tegoż kodeksu wskazanéj i pozbawiają się raz na zawsze prawa na handel.

1677. Ktoby z włościan skarbowych oprócz handlujących za świadectwami i skutkiem tego podlegających przepisom oznaczonym w poprzedzających 1675 i 1676 artykułach używał w handlu nie te wagi, arszyny oraz inne miary, które są prawem zalecone, ten oprócz konfiskaty rzeczonych wag, arszynów i innych miar ulega: opłacie po rublu za każdą z tych rzeczy.

1680. Urzędnicy miejskiéj jakoteż ziemskiéj policji, na których leży obowiązek mieć baczność nad używaniem wag i miar, tudzież obowiązek kontrolowania takowych, przytém patrzeć za wyrobami szklannemi należytéj miary i z właściwemi cechami ulegają za niewypełnienie tego obowiązku: utracie miejsca.

1681. Za niedomiar i niedoważenie winni ulegają: karze w artykule 2257 tegoż kodeksu wskazanéj.

1682. Takaż sama kara ciąży na tych, którzy cechami lub innemi znakami dla odróżnienia gatunku lub stopnia dobroci jakiegoś towaru opatrzą inny niższego gatunku lub dobroci, tudzież na tych, którzy umyślnie fałszowane zamiast istotnych rzeczy sprzedają.

1684. Za zmowę handlujących lub trudniących się przemysłem w celu podniesienia ceny tak artykułów żywności jakoteż innych nieodbicie potrzebnych przedmiotów, albo też w celu nadzwyczajnego obniżenia tej ceny, dla sparaliżowania działalności przywożących lub dostarczających rzeczone przedmioty, a następnie przeszkodzenia dalszemu w większéj ilości przywozowi onych, przewódcy takich nieprawnych knowań ulegają: więzieniu od sześciu miesięcy do jednego roku, a inni biorący w nich udział skazują się w miarę ich uczęstnictwa, albo na areszt od trzech tygodni do trzech miesięcy, albo też na karę pieniężną od pięćdziesięciu do dwiestu rubli. Jeśli zaś skutkiem podobnych knowań będzie istotny niedostatek towarów nieodbicie potrzebnych, a następnie zagrożoną zostanie spokojność publiczna, to przywódcy ulegają: utracie niektórych wyłącznych na zasadzie art. 64 niniejszego kodeksu praw i przywilejów oraz zamknięciu w domu poprawy od dwóch do trzech lat; inni zaś uczęstnicy skazują się na więzienie od 6 miesięcy do jednego roku.

1685. Jeśli przedający artykuły żywności ukryją swoje swoje zapasy, albo też bez szczególnych prawnych powodów zaprzestaną sprzedawać te artykuły, to za to ulegają w miarę okoliczności zmniejszających lub zwiększających winę, albo karze pieniężnéj od pięciu do trzydziestu rubli, albo też aresztowaniu od trzech dni do trzech tygodni.

Za zgodność z oryginałem: Prezes komitetu P. Miasojedow.

Uwaga: Wszystkie umieszczone tutaj artykuły prawa wydane będą w osóbnéj broszurze, którą można będzie kupować w komitecie, po 10 kop. za egzemplarz.

2257. Ktoby przy sprzedaży, kupnie lub zamianie jakich bądź artykułów żywności, towarów czyli też innych rzeczy niedomierzył niedoważył czy też wydał jedną rzecz za drugą, albo innym jakim sposobem oszukał co do ilości lub jakości towaru, lub w rozrachunku należnéj za ony opłaty, ten ulega: wyżéj w art. 2238 oznaczonéj karze za kradzież, na tejże zasadzie, w takiémże stopniowaniu i w miarę wartości skradzionego przedmiotu. Ktoby zaś przytém używał wag lub miar niecechowanych, wreszcie chociażby ocechowanych, lecz niesprawiedliwych, jeśli niesprawiedliwość przewyższa tolerowaną prawem, ten oprócz najwyższego stopnia wskazanych w art. 2238 kar skazuje się na karę pieniężną oraz na czasowe zawieszenie handlu, albo też całkowite pozbawienie prawa handlowania na mocy art. 1675—1677 tegoż kodeksu.

(*) 2238. Jeżeli kradzieży nie towarzyszyły żadne z wymienionych wyżéj w art 2226—2237 szczególne, mniéj lub więcéj zwiększające winę okoliczności, to kara za nią naznacza się bacząc naprzód na to ile razy winny dopuścił się tego przestępstwa, powtóre stosownie do większéj lub mniejszéj ceny skradzionego przedmiotu, na zasadzie następującéj: Za kradzież przedmiotu którego cena nie przewyższa 30 rubli, winny podlega: raz pierwszy pozbawieniu wszystkich praw osobistych i przerogatyw stanu, i wysłaniu na mieszkanie do jednéj z odległych gubernji wyjąwszy sybirskich, albo jeżeli z prawa nie jest wyjętym od kar cielesnych, wysłaniu do domu roboczego na czas od 3 do 6 miesięcy, albo zamiast tego karze cielesnéj zamieniającéj ten areszt, rózgami, na zasadzie przepisów art. 86 niniejszéj Ustawy; po raz drugi — oddaniu do domu roboczego na czas od 6 miesięcy do roku, albo takoż, zamiast tego, ukaraniu rózgami, na zasadzie przepisów tegoż 86 artykułu; po raz trzeci — ukaraniu rózgami w ilości przepisanéj artykułem 65-m niniejszego kodeksu dla kar tego rodzaju czwartego stopnia i wysłaniu do aresztanckich rot poprawczych, zostających w wiedzy cywilnéj, na czas od dwóch do czterech lat; po raz czwarty wysłaniu do aresztanckich rot poprawczych, będących w wiedzy cywilnéj na czas od ośmiu do dziesięciu lat i ukaraniu rózgami w ilości przepisanéj w art. 65, dla piérwszego stopnia kar tego rodzaju.

24 b. m. sierpnia, w myśl art. 1100 T. XV Zb. Pr. (wyd. 1857 r.) ściągnięto 1 rubel sztrafu od rzeźnika starozakonnego Abrahama Szmerkowicza, właściciela kramu pod N. 25 (w jatkach na Żmudzkiéj ulicy) za nieporządne jego utrzymanie i za nieochędóstwo w handlu.

Prezes komitetu J. *Miasojedow.*

— W Wileńskiéj Izbie Skarbowéj d. 22 sierpnia b. r. na wakującą posadę pomocnika buchhaltera w wydziale rewizyjnym, mianowany został pomocnik naczelnika stołu rekruckiego sekretarz kollegjalny Robert STANISZEWSKI, a na miejscu jego sprawującym obowiązek naczelnika stołu urzędnik kancellarji sekretarz gubernjalny Marcin SWIRSKI.

Wileński gub. kantor pocztowy podaje do powszechnéj wiadomości, iż w zastosowaniu się do biegu poczt z Petersburga do Mińska i z Kaługi do Rygi, zmieniony został dwukrotny bieg poczty z Wilna, przez Wilejkę i Dzisnę do Połocka i napowrót.

Korrespondencja w tym kantorze wedle zmienionego biegu poczt do Wilejki, Dzisny i Połocka przyjmuje się we wtorki i piątki od rana do godziny 5-éj po południu. Cała korrespondencja do miejsc wyżéj wymienionych oddana na pocztę, wysyła się w też same dni wieczorem; korrespondencja zaś z Połocka, Dzisny i Wilejki otrzymuje się w Wilnie w środy i niedziele po południu o godz. 4-éj, 45 minucie.

Dnia 30 sierpnia w dzień uroczysty Imienin NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA JEGO MOŚCI o godzinie 11 zrana, w soborze katedralnym św. Mikołaja, jaśnie wielmożny Aleksander biskup Kowieński, w assystencji duchowieństwa odprawił mszę świętą i po jéj ukończeniu dziękczynne modły z odśpiewaniem hymnu o długie lata dla JEGO CESARSKIEJ MOSCI i całéj Najjaśniejszéj Familji, w obecności wojskowych i cywilnych urzędników i szlachty. Po odśpiewaniu hymnu danych było 101 wystrzałów z dział.

Jednocześnie też. w R. K. katedralnym kościele św. Stanisława, oraz we wszystkich świątyniach innych wyznań, odprawione zostały dziękczynne modły za zdrowie i pomyślność CESARZA JEGO MOŚCI i całéj Najjaśniejszéj Familji.

Wieczorem miasto było illuminowane.

Dział nieurzędowy

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Dotąd niewiadomo z pewnością, czy Garibaldi i jego spólnicy będą sądzeni przez senat, czy przez osóbną wojenną komissję. Wieści są sprzeczne, to tylko pewna, że król nie wyrzekł jeszcze swego zdania. Dzienniki angielskie mówią za przebaczeniem. Niech Garibaldi da królowi słowo, że nie wróci do Europy bez jego woli i niech płynie do Montevideo. Takie jest zdanie i dziennika Times i Rannéj poczty. Czasopisma niemieckie podobnież przemawiają za amnestją. Jestto prawdziwie, zdarzenie wzniosłe i pocieszające, że w téj próbie nieszczęścia, które Garibaldiego dotknęło, świat umiał uszanować wzorową zacność tego męża i nieśmiertelne jego zasługi.

Podobnież rząd włoski nie zapomina co winien wielkiemu jeńcowi. Wnet po przybyciu do Spezzia, wolno mu było telegrafować do zięcia swojego majora Canzia mieszkającego w Genui. Zawiadomił go w tych krótkich wyrazach i o sono feritto, ma leggieramente (jestem ranny ale lekko). Nie w samym porcie, ale w osóbnym zamku zwanym Santa Maria przygotowano więzienie, o ile okoliczności pozwoliły najwygodniejsze. Kiedy Garibaldi przeniesiony został z pokładu fregaty Księżę Genui na ląd stały, był milczący i ponury. Znalazł dwóch lekarzy przysłanych z Turynu dla czuwania nad jego zdrowiem, (jednym z nich jest sławny Aizzoli) lecz żądał przez telegraf, aby uproszono biegłego chirurga, doktora Denegri z Genui, żeby przybył do Spezzia i opatrzył jego rany. Syn Garibaldiego Ricciotti na piérwszą wieść o przywiezieniu ojca pośpieszył do niego z Turynu; małżonkowie Deideri, dawni przyjaciele rodziny Garibaldi, otrzymali pozwolenie od rządu udania się do Santa-Maria i łagodzenia obecnością i usługami swojemi tęsknot więzienia. Nie broniono też domownikom jeńca, pozostać przy jego osobie. Lekarze dodani przez rząd przesyłają codzień wiadomości o jego zdrowiu, które dziennik genueński Movimento, powtórzył dnia 4 września w następnych wyrazach: aż do godziny 3 zrana ból nie był ostry; jest nieco gorączki, lecz chory spokojny i je z apetytem. Ostatni biuletyn donosi, że we czwartek 4 września, odbyła się rada lekarska, na któréj przekonano się, że żadne ciało obce nie pozostało w ranie, która chociaż nie przedstawia żadnego niebezpieczeństwa, wymaga długiego leczenia.

Należy spodziewać się, że na potrzebnéj troskliwości niezbędzie, byleby jakie zewnętrzne zamachy nie pogorszyły położenia. Niebaczni wielbiciele Garibaldiego zaczęli gromadnie zbierać się w czerwonych koszulach pod zamkiem Santa-Maria, tak, że dowódzca, mający tylko pod ręką bataljon bersaglierów, zażądał nadesłania większéj liczby wojska. Natychmiast więc w nocy z 3 na 4 września, fregata pancerna zwana Straszliwa i parostatek przewozowy Wenecja sprowadziły jeszcze pólk piechoty i same pozostały w Varignano na straży. Wszyscy wielbiciele Garibaldiego gorąco pragnąć powinni, aby nierozsądny jaki zamach nie zmusił rządu do otoczenia jeńca nadzwyczajnemi, a uciążliwemi środkami ostróżności.

Wobec tak wielkiego ządania, jakiém jest sąd nad Garibaldim, ministrowie, i przez wzgląd na własną sławę i na wielkie następstwa, jakie krok nietrafny pociągnąć za sobą może, chcą działać z najwyższą rozwagą. Odwołali się oni do zdania mężów szanowanych w całym kraju, ze światła i serca. Wezwani margrabia Massimo d'Azeglio dawniéj prezes rady; margrabia Cezar Alfieri, dawniéj prezes senatu; hrabia Sclopis dzisiejszy prezes tego wysokiego zgromadzenia; pan Tecchio prezes izby poselskiéj; pan Farini dawniejszy minister; pan Desambrois prezes rady stanu; nakoniec pan Paleocapa dawniejszy minister robót publicznych, mąż wysokich każdego rodzaju zdolności.

Jak oczekiwać należało, ministrowie Depretis i Conforti oświadczyli się za amnestją. Piérwszy był prodyktatorem Garibaldiego w Sycylji, drugi zaś ministrem w Neapolu pod jego dyktaturą. Przeszłość niedozwalała im w żaden sposób być innego zdania.

Część ministrów sądziła, że przedewszystkiém należało szanować prawo, że bezkarność ozuchwali zagorzalców, że dzieło zagajone przez Garibaldiego będzie wznawiane przez innych, co wtrąciłoby kraj w odmęt nieustannych zawichrzeń; że nakoniec gdyby ministrowie przytłumili sprawę, mogliby ściągnąć na siebie zarzut wspólnictwa z Garibaldim. Byli i tacy co utrzymywali, że zbrodnia zdrady stanu niemiała miejsca, tylko opór sile zbrojnéj, że zatém niebyło żadnego powodu, do zamiany senatu na sąd sejmowy; że nadto sprawa tego rodzaju wobec przekonania powszechnego, że zakończy się amnestją, przedstawi tylko obraz odrodzenia wziętości i wpływu Garibaldiego; że mniemanie powszechne już wyrok swój wydało, gdyż potępiając środki, głośno cel pochwala, a więc wzburzenie zagrażałoby Włochom, przez cały ciąg sprawy mogącéj trwać kilka miesięcy; że nakoniec z wyznań obwinionych, mogłyby wynurzyć się pełne drażliwości tajemnice. Owoż te wszystkie uwagi potrzebujące dojrzalszego jeszcze rozbioru, trzymają ministrów w zawieszeniu. Powiększa trudność ich stanowiska powszechne przekonanie Włochów, zasilane zdaniem angielskiego i niemieckiego dziennikarstwa, że cesarz Napoleon, przekonawszy się nakoniec o żywotności rządu włoskiego i o niezłomném pragnieniu narodu przeniesienia stolicy do Rzymu, powinien wycofać swe wojska, co jak najprędzéj wyjednać, będzie najpiérwszym obowiązkiem ministrów.

Tymczasem uwolnienie Rzymu od załogi francuzkiéj, nie zdaje się być tak blizkiém. Na radzie ministrów w Paryżu odbytéj przed wyjazdem cesarza do Biarritz, niewiadomo czy co stanowczego uchwalono; dziennik Indépendance Belge twierdzi, że w skutek narady ostrzeżono pana Rattazzi, aby po zwołaniu parlamentu, nie dawał żadnéj wyraźnéj nadziei wycofania wojsk francuzkich; podług zaś depeszy dziś tydzień przesłanéj z Londynu, Morning Post utrzymuje, że cesarz Napoleon, przekonawszy się o niepodobieństwie pojednania króla włoskiego z papieżem, czeka tylko na piérwszy pozór wyrzeczenia się uciążliwego orędownictwa.

Dziennikarstwo paryzkie wyłącznie niemal zajęło się dziś walką z wice-hrabią de la Gueronnière; rozgłośny publicysta pojąć nie może, dla czego i Włosi i Francuzi biją na zasady wyłożone przed trzema ledwie laty w broszurze Papież i Kongres, zasady, które wówczas z takim zapałem na półwyspie przyjęto. Wydawca dziennika la France, zdaje się zapominać, że od owego czasu do dziś dnia zaszły ogromne zdarzenia; że znikło królestwo Obójga Sycylji, poupadały trony książąt; Włochy straciły Sabaudję i Nizzę; że nakoniec dwór rzymski nigdy w broszurze jego nie widział ostatniego słowa mądrości ludzkiéj.

Być może, że ta wojna piśmienna przebrzmi jak tyle innych bez echa, lecz o ile dotąd sądzić możemy, zdaje się przybierać ona szersze rozmiary; zdaje się, że głębiéj znurtuje mniemanie powszechne, niżby się tego spodziewać należało. Jakikolwiek obrót te spory wezmą, poczytujemy za powinność dać je bliżéj poznać naszym czytelnikom i to właśnie będzie przedmiotem naszego następnego poglądu. Na dziś nie zgrzeszymy, uwiadamiając, że prócz owych sporów, z Francji nic do doniesienia nie było. W Meksyku ciągle oczekiwanie posiłków, które jednak przed czasem ani zdążyć, ani działać nie będą mogły. Jakaś iskierka nadziei, że Hiszpanja, znowu wspólnie z Francją do urządzenia sprawy meksykańskiéj przystąpi, pozwala spodziewać się, że taż sprawa urośnie do politycznego znaczenia, dotąd bowiem ma wszelkie pozory przymusowego wynękania opłaty należności, na złym dłużniku.

Nieporozumienia między dwóma głównemi państwami niemieckiemi coraz więcéj jątrzą się i zaogniają. Dzienniki wiedeńskie uwiadomiły, że rząd pruski okazał niejaką chęć zbliżenia się z Austrją w rzeczy związku celnego. Gazeta Gwiazdy, organ ministerstwa pruskiego z oburzeniem tę wieść odrzuca; nigdy bowiem Prusy nie dadzą się wplątać w austryjackie sidła.

Tenże dziennik, który w pewnym względzie uważać należy za głos ministrów, zapowiada, że co do budżetu wojennego, rząd nie zgodzi się na żadne ustępstwa. Z drugiéj atoli strony, dzienniki opozycyjne, również są stanowcze w swych twierdzeniach, że izba, podanego przez rząd budżetu nie zagłosuje; oświadczają one, że gdyby sejm przychylił się do wszystkich żądań gabinetu, gdyby udzielił kredyta wymagane na wojsko, na flotę, na zapasy uzbrojenia, na twierdze i t. p., wówczas niedobór pod koniec 1870 roku, wyniósłby więcéj niż 70 miljonów talarów, i Prussy nie miałyby czego zazdrościć Austrji, prócz téj różnicy, że obarczenie długami Austrji było skutkiem toczonych nieszczęśliwych wojen, Prusy zaś wśród najgłębszego pokoju webrnęłyby w ogromne długi.

Mówią, że dla otrzymania uchwały budżetu na sejmie, rząd przedstawi przy zagajeniu ogólnych rozpraw nad budżetem wojny, wywód polityczny o położeniu Niemiec i Europy, w którym postara się przekonać najbardziéj niedowierzających, że gotowość wojenna jest niezbędną w obec zwiększających się z każdym dniem niebezpieczeństw. Czas byłoby, aby rząd choć raz wytłómaczył jasno, te przepowiednie Kassandry, któremi co rok naród pruski trwoży i skarb wycieńcza.

Odrębnie od trudności budżetowéj, która nieniewiadomo jak się skończy, rząd pruski silnie jest zakłopotany oporem, jakiego doznaje świeżo zawarty traktat handlowy między Francją i Związkiem celnym niemieckim. Hrabia Rechberg rozdąsany na Prusy za to, że w wojnie włoskiéj upadającemu cesarstwu nie pomogły, że Węgier i Galicji za kraje niemieckie uważać nie chciały; że reformę sejmu związkowego w niemiłym Austrji duchu popierają, że na drodze rokowań przez osóbne z rządami niemieckiemi traktaty, pojedyńcze kontyngensa siły zbrojnéj związkowéj pod swój rząd zagarnąć pragną i liczbę tych traktatów mnożą; że nakoniec doradzają, aby wszystkie państwa Związek niemiecki składające, wyłączywszy Austrję, miały jedno tylko wspólne przedstawicielstwo dyplomatyczne i konsularne, jednę flotę, i jednę siłę zbrojną lądową — uknuł przeciw Prussom ligę würtzburgską, która na wszystkich drogach wstręty Prusom czyni i najprostsze ich postępki tak wypacza i nicuje, że niepodobna nie widzieć w całéj téj dążności najgorszéj woli. Jest to zupełnie powtórzenie téj gry, jaką z natchnienia Austrji, Neapol, Toskanja, Parma i Modena, z Piemontem toczyły. Wilhelm I nie chce jéj zakończyć w sposób przez Wiktora Emmanuela obrany, ale wszelka cierpliwość ma swoje granice.

Podaliśmy w dzisiejszym Kurjerze, list pisany z Berlina do Gazety kolońskiéj, przedstawiający obraz sporów między stronnictwami, rządowém i narodowém. Sposób pisania korrespondenta jest zawiły i niekiedy ciemny, ale nie należy żałować pracy na zgłębienie wyrażonych przezeń myśli; wyna-

grodzi ją zrozumienie téj wewnętrznéj zmiany, która w łonie społeczności niemieckiéj wyrabiać się poczęła. Prusy wiedzą co czynią; znoszą znęcania się austryjackie, pewne, że prędko odwet wezmą, skoro liga würtzburgska, zaślepiona nienawiścią, poświęcając dla niéj dobro poddanych, straci ich ufność, i nietrafném postępowaniem, moralnie wpędzi ich w obóz pruski. Nie omieszkamy w jednym z przyszłych poglądów przedstawić nadzieje Austrji zgromadzenia pod swe orędownictwo wszystkich ludowych potęg niemieckich; na dziś poprzestaniemy na zapewnieniu, że tę marzenia nigdy ziścić się nie dadzą.

Na drugiéj półkuli świata, bratobójcza walka nieustaje; waszyngtoński korrespondent Kurjera opowiada co miesiąc jéj koleje, tém pewniejsze, że naocznie widziane. Częste depesze telegraficzne, nie pozwalają gubić nici tych ciągłych bitew i utarczek, nieuchronnych w wojnie prowadzonéj na tak ogromnych przestrzeniach i z tak niezmierną liczebną siłą. Dla nas od samego początku rozdarcia Stanów Zjednoczonych, na pierwszém miejscu jaśniała sprawa wyzwolenia czarnych, i dotąd o to jedno nam chodzi, aby to święte przedsięwzięcie, któremu Abraham Lincoln życie poślubił, nie upadło. Ten lub ów kształt rządu, te lub owe dążności polityczne lub handlowe, są owocem mniéj więcéj trafnych rachub społecznych zadań, ale wytępienie lub utrwalenie niewolnictwa, jest wykonaniem najświętszego obowiązku, albo spełnieniem najczarniejszéj zbrodni. Żadne wykręty rozumowania niepotrafią usprawiedliwić ohydnéj zasady, że człowiek może być własnością, rzeczą drugiego człowieka.

Abraham Lincoln, w uczuciu pobożnéj wiary, musi być pewnym zwycięztwa nad oderwańcami, inaczéj bowiem nie popierałby téj krwawéj wojny, z taką wytrwałością, mimo świeże ciężkie klęski, jakich związkowi doznali. Ufny, że sprawa słuszności weźmie górę, przewiduje chwilę, w któréj przyjdzie ustalić dolę kilku miljonów niewolników. Zostawić ich pojedyńczo rozsianych na całéj przestrzeni Zjednoczonych Stanów, byłoby to samo, co rozkuć z kajdan materjalnych, lecz nie zdjąć z nich piętna niewolnictwa moralnego. Zawsze społeczność biała, patrzyłaby na murzynów z pogardą, skutkiem któréj, czarna ludność nie wyszłaby z pierwotnego upodlenia. Tylko zjednoczenie murzynów w jednę narodową społeczność, przez zbiorową potęgę, podnieść jest zdolném czarnych w oczach białych ich współbraci. Piękne myśli Abrahama Lincolna, wyrzeczone z tego powodu w mowie do deputacji afrykańskiego wychodztwa, podamy czytelnikom w następnym numerze Kurjera.

Włochy.

Turyn 31 sierpnia. Dotąd niewiadomo, czy rząd pójdzie z Garibaldim drogą sprawiedliwości czy łaski. Włochy koniecznie potrzebują nauczyć się, że jednym z najgłówniejszych warunków trwałego urządzenia ich ojczyzny, winno być uszanowanie dla prawa; wszyscy, ale mianowicie ci, którym Opatrzność dostarczyła potężnego oręża, powinni nauczyć się używać go w obrębach prawa. Garibaldi niosący swoję wziętość, swój oręż, odwagę i poświęcenie na usługi króla i ojczyzny jest bohaterem, jest dobroczyńcą swego kraju. Garibaldi nieposłuszny prawu, podnoszący ramię na swych współziomków za to, że chcą go wstrzymać w zamachu, jest rokoszaninem.

Niepodobna niewidzieć nadmiarów boleści w tém strasziwém zdarzeniu; nikt nie wątpi o miłości ojczyzny jenerała, nikt go niepodejrzewa o to, aby miał być wrogiem króla lub zdolnym go zdradzić; jego programmat i jego godło są zawsze jednostajne; cel, który sobie zamierzył osiągnąć, jest chwalebny, wykroczył tylko w wyborze środków. Garibaldi jest wielką potęgą, a na nieszczęście ta potęga zostanie złamaną. Lecz niepodobna pozwolić, aby w sumienie ludu weszło to przekonanie, że tak może się skończyć na chwilowéj porażce. Bezkarność zostawiłaby straszliwe podniety w kraju. Jakiém prawem rząd włoski mógłby głośno przemawiać do dyplomacji Europejskiéj, nastawać na cesarza, gdyby ministrowie zapomnieli, że Garibaldiego otaczali przedstawiciele społecznéj rewolucji w Europie? gdyby niezastanowili się że Mazziniemu udało się wciągnąć w swój wir tego szlachetnego męża i użyć go do spełnienia swych zamiarów?

Zobaczymy, czy gabinet teraźniejszy będzie miał właściwą położeniu odwagę i czy stanie na wysokości swego posłannictwa. W każdym razie ponieważ kraj neapolitański ogłoszony został za będący w stanie oblężenia, Garibaldi powinienby być stawiony przed sąd wojenny. Bo chociaż artykuł 36 statutu opiewa, że senat zamienia się na sąd sejmowy w razie zagrożenia przez rokosz bezpieczeństwu państwa, wszakże sąd czysto polityczny ma ciężkie niedogodności, i przykład spraw toczonych za rządów Ludwika Filipa nakazuje należyte zgłębienie obecnych okoliczności.

Nietylko rząd, ale lud ocalił kraj przez swój cudowny zdrowy rozum, co tém godniejsza uwagi, że Garibaldi był ego najświetniejszém i najnamiętniejszém uosobieniem. Sycylja, widownia jego przewag, Sycylja za nim nieposzła; Kalabrje które widziały piorunny jego przelot, kiedy obalał tron Burbonów, przyjęły go z boleścią, a przeciwnie powitały okrzykami radości wojsko, które miało go wstrzymać w gwałtownym zapędzie. Garstka bersaglierów pod dowództwem tylko półkownika, nigdyby niezdołała stłumić zamachu Garibaldiego i rozproszyć jego ochotników, gdyby miał kraj za sobą.

Europa powinna oddać sprawiedliwość Włochom, niezachwiały się one w straszliwém doświadczeniu.

Ministrowie znajdą się w obec dawnych i nowych nieprzyjaciół; nawet ich zwolennicy rozpamiętywać poczną przeszłość i badać otchłań, w którą wahanie się i dwuznaczność ich kroków o mało kraju niewtrąciły. Ministrowie muszą zwołać parlament w ciągu miesiąca; lecz rozwiązanie jego jest nieuchronne. Gdyby nawet obecne okoliczności, uwięzienie wielkiéj liczby posłów, czynny ich udział w walce z Garibaldim niedoradzały tego środka, byłby on logiczną wynikłością moralnego ustania pełnomocnictw.

Pod zarządem hrabiego Cavour parlament był wybrany w celu czysto politycznym, w celu sankcjonowania przyłączeń, uchwalenia utworu nowego królestwa i ogłoszenia jego stolicy. To wszystko spełniono. Dziś zadanie parlamentu jest inne. Sprawę rzymską rozwiązano w zasadzie przez ogłoszenie Rzymu stolicą Włoch; chodzi tylko o wybor środków, który do parlamentu nie należy. Potrzebną jest teraz izba prawodawcza, dla urządzenia tego zwycięztwa jednoty włoskiéj; zadanie równie ważne jak i owe, chodzi bowiem o uczynienie niemożliwym powrótu przeszłości i utrwalenie korzyści, jakie kraj odniosł.

Teraźniejsza izba zachowała nadto silny duch swego początku; wstrząśnienia polityki wojującéj miotają nią za nadto, aby mogła poświęcić cały czas obradom nad artykułami prawa gminowego, nad składem prefektur i t. d. podczas ostatniego sejmu nie przeszło ani jedno prawo nawet potrzeby miejscowéj, przy rozbiorze którego niezboczonoby na obszary polityki. Wytężona uwaga na sprawy wojenne zostawiła wszystkie inne gałęzie służby rządowéj nietknięte; czas już, aby władza cywilna wzięła górę nad względami wojennemi. Byłoby nieszczęściem dla Włoch, gdyby rząd szabli został kotwicą ich ocalenia. Jest to narkotyk, który otruć może. Szczęściem Włochy do tego jeszcze nieprzyszły.

Pod naciskiem upadku Garibaldiego wybory będą zachowawcze i konstytucyjne, ale trudno oczekiwać, aby były ministerjalne. Otrzymane dziś wiadomości są dość smutne. Fałszywa pogłoska o śmierci Garibaldiego dała powód do zaburzenia, które jazda rozproszyć musiała; rana Garibaldiego, jak mówią, jest niebezpieczną, kula miała uwięznąć w brzuchu, dotąd nieudało się jéj wydobyć. Krąży wieść, że schwytanych pod Aspromonte zbiegów wojskowych rozstrzelano; że major Merighi podobnejże uległ karze; że posłowie Nicotera i Micelli zostali uwęzieni. Jenerałowie Lamarmora i Cialdini rozwiną wielką surowość.

— Dziennik Frankfurcki umieścił list pisany do pewnéj dostojnéj osoby za granicą, przez jednego z najznakomitszych mężów stanu włoskich, a który szczęśliwym przypadkiem, mówi tenże dziennik, dostał się do jego redakcji:

„26 sierpnia 1862 r.“

„Nie mogę oprzeć się chęci pomówienia z wami o obecném położeniu Włoch. W chwilach nieskończenie mniéj ważnych od dzisiejszych, przepędziliśmy niemało godzin razem i nigdy nie zapomnę, ile zaczerpnąłem nauki z tych rozmów, ile mi one sprawiały przyjemności. Niedawno pisaliście do mnie, że mimo pozory nie rozpaczacie o przyszłość; podzielam to przekonanie i nie daję się zastraszać.

Dzieło, któreśmy przedsięwzięli, jest może największém ze wszystkich, na jakie kiedykolwiek odważył się który z narodów. Zaiste, potrzeba pracy kilku pokoleń, aby dójść do jego utrwalenia. Zlać w jedno państwo, zjednoczyć w jeden naród ludność rozmaitego początku, różnych potrzeb i dziejów, było już samo z siebie ogromną robotą, a jakby tego nie dosyć, podjęliśmy się politycznego przetworzenia kościelnego państwa, znosząc władzę świecką papieżów, przy szanowaniu niepodległości kościoła i jego głowy. Wojna 1859 wydała państwo 22-ch miljonów Włochów; poświęcając się pracy cierpliwéj i wytrwałéj, urządzenia wojska, dźwignienia skarbowości, rozkrzewienia naszych przymierzy, byliśmy pewni, że w czasie mniéj więcéj blizkim dójdziemy do celu, bo każdy dzień upłyniony w życiu prawidłowém swobody i postępu materjalnego, najpewniéj zbliżał nas do Rzymu i do Wenecji; ale nie zbywa na niecierpliwych; w braku rozwagi i rachuby nadrabiają zuchwalstwem i gwałtem.

Zaczęliśmy i daléj prowadzimy wielką rewolucję, że zaś znajdujemy się w przewodzie tworzenia się, niecierpliwi zagaili teorję, że początkowanie nie zależy wyłącznie od rządu, lecz, że od czasu do czasu potrzeba przyjmować trybunów i dyktatorów. Ztąd walka między rządem królewskim i ochotnikami garibaldystowskiemi. Postawa tych niecierpliwców przekroczyła wszystkie granice, i rząd zdradziłby swą powinność, naraził na niebezpieczeństwo koronę, wolność i ojczyznę, gdyby nie rozwinął całéj możliwéj sprężystości w stłumieniu najniebezpieczniejszego rokoszu. Bo w istocie, czyż może być co głupszego, nad zebranie drużyny ochotników i poprowadzenie jéj na wojnę przeciw Francuzom, strzegącym Rzymu? Cóż mogło być niebezpieczniejszego dla jednoty włoskiéj, dla spokojności państwa, jak udanie się do Sycylji, gromadzenie tam ochotników, opanowanie kass rządowych, zawieszenie poboru podatków, zapalenie nakoniec wojny domowéj, i to wszystko w imię Wiktora-Emmanuela, oraz Włoch jednolitych i niepodległych? Szczęściem niezmierna większość Włochów nauczyła się polityki w długich i boleśnych doświadczeniach; walczyliśmy lat tyle przeciw Austrji i przeciw złym rządom, i powinniśmy byli nauczyć się, że tylko rząd prawidłowy, oparty na dobrych ustawach, zdolnym jest toczyć wojnę z Austrją, utrwalić niepodległość i prawdziwą wolność. Dotąd podżegacze potrafili opanować tylko niektóre umysły zbłąkane, albo tych wichrzycieli, co tylko nieładem żyją. Gdyby jedyném posłannictwem rządu było tylko zapobieżenie wszelkiéj obrazie władz i stłumienie anarchji za piérwszym jéj objawem, dosyć byłoby otoczyć bandę garibaldystowską i nie dozwolić jéj dalszego ruchu; kilka dni rządu tymczasowego bez powodu i bez celu, sprowadziłoby przyrodzone przesilenie, to jest reakcję całéj ludności przeciw szalonemu zamachowi, o jakim kiedykolwiek pomyślano. Jak się to zwykle w podobnych zdarzeniach dzieje, rządowi zarzuconoby słabość lub zmowę. Prawda, że nie mamy już hrabiego Cavour, zbywa nam na téj wielkiéj powadze, którą uświęciły potęga jego genjuszu i otrzymane powodzenie. Na nieszczęście, a mówimy to bez żadnego żalu, bez zapoznania wielkich usług oddanych sprawie narodowéj przez byłego toskańskiego dyktatora, mąż, który objął stér rządu po zgonie hrabiego Cavour, nie przyczynił się do utrwalenia władzy i do wprowadzenia na miejsce rewolucji, mądréj i prawidłowéj siły rządowéj.

Umysły suche i samowładne, niezdolne pojąć, że w wieku pobłażania i gminowładztwa niepodobna osięgnąć w polityce prawdziwego postępu, tylko za pomocą rozumnych i wczesnych ustępstw, takie umysły, mówię, mogą w pewnych okresach rewolucyjnych pociągnąć za sobą ogół na drogę śmiałą i niebezpieczną. Przebyliśmy ten okres szczęśliwie i powinniśmy dziękować za to ludziom silnéj woli, co nam przewodniczyli. Ale zdobycie Rzymu i Wenecji, zlanie rozmaitych krajów włoskich w jedno państwo, są przedsięwzięciami innego rodzaju niż przyłączenie Toskanji do królestwa Wiktora-Emmanuela. Niepodobna narzucić Europie wielkiego państwa przez objawy ludowe; niepodobna w towarzystwach wybawczych szukać wyrazu woli narodowéj. Dla rozwiązania sprawy rzymskiéj nie należy wywoływać rozerwania między niższém i wyższém duchowieństwem; zjednoczenie polityczne północy Włoch z południem byłoby narażone na niepewność przez chęć dokonania go skwapliwie i gwałtownie. Nie podajemy w wątpliwość ani czystości zamiarów, ani prawości duszy, ani zaufania we własnych siłach barona Ricasoli; ale to wszystko nie odwróciło zgubnych następstw popełnionych błędów i nie wstrzymało od wejścia na fałszywą drogę. Przy utworzeniu dzisiejszego rządu, żywioły rewolucyjne wrzały w najlepsze, nieprzyjaciele zaś oskarżają go o zmowę dla tego tylko, że czekał kroków gwałtu i rokoszu do wstrzymania nieszczęsnego popędu, nadanego przez jego poprzednika. Rząd spodziewał się, że wódz, z którego ust ciągle brzmiały wyrazy: Król i Włochy, nigdy nie posunie się aż do wywrótu powagi królewskiéj, aż do narażenia jednoty narodowéj. Nie jest to wcale słabością unikać wojny domowéj, wytężał wszystkie usiłowania, by nie wstrzymać biegu wolnych ustanowień, wówczas, gdy rząd miał za sobą ogromną większość narodu, gdy pewnym był wsparcia karnego wojska i sprzymierzeńców; ale skoro ujrzał, że Mazzini odsłonił swe działobitnie, nie cofnął się i nie cofnie się aż po zupełnym tryumfie władzy i prawa. Pewny jestem, że to przesilenie zresztą nieuniknione, będzie pożyteczném; ogół weźmie zbawienną naukę, że w kraju wolnym tylko jedna władza istnieć może— władza króla i parlamentu, i że ministrowie królewscy jedni tylko są odpowiedzialnymi przed krajem za politykę, do któréj kierunku ich powołano. Wielkie państwo, jak to, które mamy szczęście składać, i które wszystkie wielkie mocarstwa przyznały, nie może narażać swego istnienia i wyrzekać się przewodnictwa, nie może zostawić Garibaldiemu i Mazziniemu przedsięwzięcia zdobycia Rzymu i Wenecji.

Wejdziemy do Rzymu, bo mamy do tego prawo, bo rząd klerykalny nieznośny jest dla Rzymian, jako Włochów; wejdziemy dla rozrzucenia tego gniazda reakcji europejskiéj, będącéj obrazą kościoła i cywilizacji; wejdziemy do Rzymu, bo Włochy potrzebują ogniska politycznego, parlament zaś i mniemanie powszechne Rzym na ognisko skazują. Wejdziemy do Rzymu, tylko z wiecznego miasta możemy rozmaitym krajom włoskim nadać tę swobodę zarządową, o którą dopomina się dobro półwyspu i nasze podania.

Wejdziemy tam prędko, bo jesteśmy przekonani, że rząd, który skutecznie walczył i walczy ze stronnictwami rewolucyjnemi, który dał Europie dowody siły i umiarkowania, który urządza swe wojsko i skarbowość w pośród takich trudności, zasłużył na zaufanie i powinien mieć prawo swobodnego rozrządzania swą ziemią; lecz powinniśmy wejść do Rzymu, aby tam pozostać, aby kraj urządzić, aby dać rękojmie Europie i katolicyzmowi; powinniśmy wejść do Rzymu z woli króla i parlamentu, tudzież za zgodą naszych sprzymierzeńców.

Gazeta Genueńska pisze pod dniem 28 sierpnia co następuje:

Manifest podpisany przez kilku patryotów, był czytany dziś zrana na rogach ulic; słudzy policyjni natychmiast go pozdzierali, bo rzeczony manifest wzywał obywateli do zebrania się wieczorem o godzinie 7-éj na placu Carlo-Felice, dla objawu na rzecz Garibaldiego. Wiemy, że gwardja narodowa zwołana jest na dziś wieczorem i że władze przedsięwzięły najskuteczniejsze środki dla zniweczenia lub stłumienia tego objawu. W obecnych okolicznościach leży na rządzie ścisła powinność niedozwalania żadnych kroków przybierających znamię wykroczenia, skoro te poświęcone być mają na cześć człowieka co podnosi sztandar przeciw królowi, przeciw statutowi i dobru narodu.

Ufamy rozwadze i patryotyzmowi ludności, spodziewamy się, że niezgromadzi się na miejsce wskazane dla objawu, że potrafi unikać wszelkiego powodu do nieporozumień i oszczędzi miastu zawsze dotkliwych ulicznych zawichrzeń.

Prefekt genueński d'Afflitto i syndyk Gavotti wydali proklamacje, zagrzewające mieszkańców do czuwania nad porządkiem.

— Dziennik neapolitański Patrie podaje następne szczegóły o zabraniu się Garibaldiego na okręty i o wylądowaniu:

Powszechność musi być ciekawą wiedzieć, w jaki sposób udało się Garibaldiemu wypłynąć z Katany i dostać się do Kalabrji. Następne szczegóły są najprawdziwsze.

Wojska włoskie otaczały miasto w nadziei załatwienia wszystkiego polubownie; rząd ogłosił blokadę Sycylji, lecz ten rozkaz nie został jeszcze spełniony. Jedna tylko fregata włoska Duca di Genova znajdowała się w Katanie; niepodobna jéj było ustrzedz całego ruchu odbywającego się w porcie.

Garibaldi z kilku poufnymi wsiadł dnia 24-go sierpnia na Dispaccio, łodź pocztową, własność spółki Fiorio, któréj udało się wyjść bez przeszkody na pełne morze. Zaledwie rozbiegła się wieść o jego odpłynieniu, wnet 1,000 ochotników postanowiło udać się w jego ślady; użyty został poniższy podstęp. W porcie stał pakebot francuzki zwany jenerał Abbatucci, odbywający służbę między Palermo i Messyną; a ponieważ dość długo zwykł przebywać w tym ostatnim porcie, korzysta z przerwy między dwiema podróżami i przewozi passażerów z Messyny do Katany. Na dane hasło mnóstwo czółn pełnych Garibaldystów oskoczyło parostatek; nie mógł uciec, bo machiny nie miały dość pary; załoga składała się tylko z 15-tu ludzi, niepodobna było myśleć o oporze. Garibaldyści w liczbie około 1400-tu poczęli wsiadać dnia 24-go wziąwszy z sobą nieco zapasów żywności i wody. Zabrało to kilka godzin, po ukończeniu wszystkiego zmusili kapitana odpłynąć. Tymczasem książe Genui krążył na pełnem morzu, a jeśli spostrzegł nawet łodź jenerał Abbatucci, mógł rozumieć, że wraca do Messyny.

Garibaldyści wysiedli po czterogodzinnéj przeprawie przy zakładzie solnym w Melito, o 18 mil od Reggio. Chcieli naprzód zatopić łodź pocztową, aby nie dostała się do Neapolu, lecz zaniechali tego na prośbę kapitana, który odpłynął nazajutrz z rana o godzinie 8-éj i znajduje się teraz w porcie neapolitańskim.

Kiedy w Katanie dowiedziano się o odpłynieniu Garibaldystów, mieszkańcy radzili pozostałym ochotnikom, złożyć broń i rozejść się w pokoju. W kilka chwil późniéj wojska królewskie weszły do miasta, przyjęto je z nieopisanym zapałem.

Wnet wyprawiono 4 pólki z Messyny, dla zasilenia załogi w Reggio, chociaż to miasto uważane jest za bardzo spokojne.

— Dziennik Times czyni nad tém co zaszło we Włoszech następne uwagi:

Niech ci którzy w klęsce i wzięciu Garibaldiego widzą zadany cios swobodom ludzkości i plamę na tarczy włoskiéj, zastanowią się choć na chwilę nad nieszczęściami jakieby wywołało jego powodzenie. Nie jest zaiste prawdopodobném, aby rząd, na którego czele stoi przedstawiciel domu Sabaudzkiego, dał się obalić bez oporu. Wprzódy wyczerpałyby się wszystkie zasoby monarchji, nim by król uległ rozkazom poddanego, przemawiającego doń z orężem w ręku.

Przypuśćmy, że dzieło krwi osiągnęło swój skutek. Wówczas konstytucja włoska w prochby się rozpadła; nadzieje pokoju, dobrego rządu, wyzwolenia, wszystkoby to rozwiało się na 4 wiatry. Jednota włoska zginęłaby z monarchją włoską, królestwo znalazłoby ostateczną zgubę w dobijaniu się o stolicę; dawne nienawiści wynurzyłyby się z nową zawziętością.

Powodzenie Garibaldiego znaczyłoby: zagładę istniejącego porządku rzeczy; przyszłość nędzy i niezgody.

A jeszcze któż zaręczy, że zwycięztwo rokoszu nad rządem króla Wiktora-Emmanuela nie dałoby powodu do wtargnienia wojsk obcych. Niech nikt nie mówi, że przesadzamy. Człowiek, który zamierza przerazić strachem i górować orężem nad rządem ustalonym i nie dozwala mu spełniać jego powinności, wprawia w ruch takie mnóstwo przyczyn, że wstrzymać go późniéj w żaden sposób nie zdoła. Taką koleją poszły rzeczy za piérwszéj rewolucji francuzkiéj. Dawny tron wywrócono, lecz ci co go wywrócili, nie umieli nic postawić na jego miejcu. Toż samo powtórzyłoby się i we Włoszech, z zaostrzającą winę okolicznością wmieszania się cudzoziemców.

Niech nam wolno będzie spodziewać się, że świeże zdarzenia nie pozostaną bez wpływu na umysł, który rzeczywiście wykonywa we Włoszech władzę, na jakiéj zdobycie Garibaldi napróżno pracował. Cesarz Francuzów przyjął na siebie ciężką odpowiedzialność w obec spółczesnych i potomnych, przez politykę, któréj trzymał się we Włoszech przez 8 ostatnich lat. Wystąpił jak ich zapaśnik, wówczas kiedy żadna powinność nie zobowiązywała go rzeczywiście do wdania się. Zapalił on umysły 24-ch miljonów ludzi, wyzwolonych na jego głos, od zbrojnego wdawania się w ich sprawy cudzoziemców. On jest pośrednio odpowiedzialnym za upadek wielkich książąt, za wygnanie króla neapolitańskiego, za utratę przez papieża najpiękniejszych części jego posiadłości. Uznał jeszcze za przyzwoite wystawić stałość Włoch w sposób najdotkliwszy na miecz i ogień, na niecierpliwość umysłów długo zawodzonych i na obecność w Rzymie pretendenta neapolitańskiego, który wziął na swój żołd najzapamiętalszych zbójców. Przez długi czas odkładał przyznanie państwa przez siebie utworzonego i wprost nawet przeszkadzał zdobyciu Gaety. Gdyby Napoleon nie zajmował części ziemi włoskiéj, Garibaldi mógłby skończyć dni swoje w zaszczytach i chwale, Włochy uniknęłyby nieszczęścia zwrócenia oręża przeciw swemu dobroczyńcy.

Czyż cesarz Francuzów nie myśli, że poszedł za daleko? Czy nie wybiła już godzina położenia końca téj niepojętéj i chwiejnéj polityce? Czyż nie wyczerpane już zostały wszystkie środki doświadczenia statku, nie chcemy mówić zużycia cierpliwości ludu włoskiego i czyż nie czas, aby ta twarda trzyletnia próba, już nakoniec ustała?

Cesarz Francuzów mógł nieco lękać się zostawić papieża w ręku państwa, które wczoraj dopiero wyszło z wiru rewolucji, państwa które nie złożyło jeszcze światu dowodów siły panowania nad temi burzliwemi żywiołami, którym winno swój początek, ale ta próba już została przebytą w pośród najtrudniejszych i najkłopotliwszych okoliczności, o jakich tylko pomyślić można. W miarę okazywania przez naród włoski zdolności do rządzenia samym sobą, i nieodzownéj chęci ocalenia i szacowania porządku, stanowisko Francji przywłaszczającéj sobie powinność opiekowania się państwem, które już doszło do pełnoletności, staje się coraz trudniejszém, coraz niepodobniejszém do utrzymania.

— Dziennik paryzki le Temps mówi, że przez dziwny zbieg okoliczności, w chwili, w któréj zagrażały Włochom najokropniejsze nieszczęścia z powodu, że rząd papieski niezłomnie odrzuca wszystkie środki pojednania, tenże rząd wystąpił z nowem wyznaniem wiary przeciw zasadom wyzwolonym i rządom na tych zasadach opartym. Kardynał Antonelli nie wiadomo dla czego wystąpił z nowym okolnikiem przeciw sprzedaży dobr duchownych, żadne bowiem świeższe rozporządzenie nic w tym przedmiocie nie postanowiło. Widać, że kardynałowi szło tylko o wylanie żółci przeciw rządom urobionym według wywrótnych zasad rewolucji. Snać zapomniał zapytać siebie, jakim jest rząd francuzki, pod którego żyje opieką. Ale posłuchajmy jak brzmi sam okolnik:

„Rzym, 6 sierpnia. Duch drapieżności, ożywiający zwykle rządy rewolucyjne, objawiał się mniéj więcéj we wszystkich czasach przez wypowiadanie wojny kościołowi w zamiarze wydarcia mu dóbr świeckich. Wypędzać zakonników z klasztorów dla zabrania ich domów, przywłaszczenia dóbr, ogólny zabor własności kościelnéj przez ogłoszenie jéj za własność państwa i samowolne tąż własnością rozrządzanie, jest systematem, którego trzymają się rządy urobione według wywrótnych zasad rewolucyjnych.

Wstępując w ślady rządów starszych od siebie, zgadza się zupełnie i w sposób szczególny w postępowaniu swojém, ten rząd, który przez niewysłowiony najazd, z zadaniem niesłychanéj krzywdy niezmiennym ustawom sprawiedliwości, i z podeptaniem praw służących prawowitym monarchom przywłaszczył sobie wszystkie niemal udzielne państwa włoskie.

Samowładne rozporządzenia tego zaborczego rządu co do dóbr zgromadzeń zakonnych (tak okrutnie przezeń skrzywdzonych i rozpędzonych), były przedmiotem noty, którą niżéj podpisany kardynał sekretarz stanu rozesłał w ciągu kwietnia przeszłego roku szanownym członkom ciała dyplomatycznego przy stolicy świętéj. Celem téj noty było przez ostrzeżenie o nicestwie tego rodzaju umów, odwrócić i krajowców i cudzoziemców do kupowania rzeczonych dóbr, które wyżéj wspomniony rząd miał zamiar wystawić na przedaż, na korzyść tak zwanéj kassy kościelnéj.

Z tego powodu niżéj podpisany zwrócił uwagę, o ile, pod względem sprawiedliwości i uczciwości, byłyby niegodziwemi kupna dóbr wystawionych na przedaż, gdyż te kupna opierały by się na kontraktach zawieranych z przywłaszczycielem własności osób trzecich, niesprawiedliwie przezeń wydartych; przypomniał potém powszechnie znane prawa kanoniczne, które w zamiarze obrony i nietykalności ojcowizny kościoła, rozciągają cenzury tudzież inne surowe kary tak na samych przywłaszczycieli dóbr kościelnych jak i na tych wszystkich, co w jakimkolwiek sposób są pomocnikami lub uczęstnikami świętokradzkich zaborów.

Spółcześnie zwracał uwagę i na to, że wszyscy byli ostrzeżeni, aby wstrzymali się od tego rodzaju kupna przez uroczyste słowa ojca świętego, wyrzeczone w allokucji w któréj jego świątobliwość zaniosł żałobę i protestował przeciw zamiarowi sprzedaży dóbr kościelnych, głośno ją potępił i oznajmił za niemającą żadnéj wagi, tudzież zapowiedział, że to wszystko co dotąd uczynił lub nadal uczyni rząd zaborczy, z pogardą praw świętéj nietykalnéj ojcowizny kościoła na krzywdę zgromadzeń duchownych i ich własności, nie może nigdy być obowiązującem. Z tego oświadczenia oczywiście wynika najzupełniejsza nieważność nabycia, któreby kto umyślił otrzymać z rąk tego, co je w brew prawu sobie przywłaszczył. Lecz ponieważ mimo sprawiedliwe protestacje dostojnéj głowy kościoła, rząd, który dokonał tego niesprawiedliwego łupieztwa trwa w zamiarze jego spełnienia i skutkiem tego chwyta się rozmaitego rodzaju sposobów sprzedaży dóbr kościelnych, pracuje nad wcieleniem ich do dóbr rządowych, dla tém większego ułatwienia raz postanowionéj przedaży, niżéj podpisany widzi się w obowiązku, wznowić przez niniejszą notę, przedmiot tak opłakany i raz jeszcze w imieniu ojca świętego oświadczyć: że ktokolwiek wejdzie w umowę z rządem przywłaszczycielskim o dobra kościelne, bądź to w drodze kupna, bądź wzięcie ich na wieczny czynsz, bądź nakoniec sposobem zastawy lub jakimkolwiek innym, będzie winnym zbrodni spólnictwa przeciw prawowitéj własności cudzéj i świętokradzkiego zgwałcenia ojcowizny kościelnéj: że podpadnie cenzurom kanonicznym wyżéj wymienionym, znajdzie się w przypadku zawarcia umów zupełnie nieważnych w obec uroczystego ostrzeżenia we wspomnionéj allokucji ojca świętego,— ostrzeżenia, które jego świątobliwość niniejszem najzupełniéj potwierdza. Tym końcem ojciec św. oświadcza, aby to służyło za powszechne prawidło i zamknęło bramę do wszelkich pozorów, że zgromadzenia zakonne, zakłady kościelne, słowem wszystkie instytucje, które wbrew wszelkiéj słuszności

mają być złupione, zachowają na zawsze prawa swoje do dóbr już im wydartych, tych które nie przestają być niesprawiedliwie wydzieranemi, a o których zwrót kościoł nie przestanie nigdy dopominać się u ich nieprawych posiadaczy.

Przesyłając waszéj dostojności i szanownym jego towarzyszom niniejsze pismo, które ma tenże cel co i uprzednie wyżéj wspomniane, niżéj podpisany korzysta ze zręczności ponowienia wyrazów wysokiego poważania".

(podpisano) Kardynał Antonelli.

— Gazeta Kolońska wyraża się następnie o ostatnich zdarzeniach włoskich:

Rozum potępia zamach Garibaldiego, ale serce mimowolnie za nim mówi. Garibaldi powstał przeciw swemu królowi, Wiktorowi-Emmanuelowi; naraził nowe królestwo na istotne niebezpieczeństwa,—to prawda. Jeśliby zamach udał się, a nie wiele do tego brakowało, jeśliby rzeczywiście Francuzi byli napadnięci w Rzymie, Francja musiała by bronić swéj chorągwi i nakazać milczenie spółczuciu, którem dla Włoch oddycha.

Łatwo domyślić się, że Austrja nie zaniechałaby téj dogodnéj pory, do odzyskania co straciła i że dopomogła by Francji do rozćwiertowania Włoch. Z tego względu wszyscy zwolennicy włoscy we Francji i Anglji powinni surowo naganiać przedsięwzięcie Garibaldiego.

Gazeta Kolońska mówi daléj, że Rzym jest główną przyczyną obecnych zawikłań, że wśród powszechnego zniecierpliwienia, jen. Garibaldi, najniecierpliwszy ze wszystkich, pochwycił szablę i wydał hasło bojowe: Rzym lub śmierć! że cesarz waha się wyjść z Rzymu, bo lęka się nienawiści wysokiego duchowieństwa francuzkiego. Wszakże Gazeta Kolońska twierdzi, że tylko wycofanie wojsk obcych z Rzymu uspokoi Włochy, i kończy temi słowami:

Garibaldi ciężko raniony z gorączką w sercu, z gorączką w umyśle, może spodziewać się upragnionego rozwiązania: Rzym lub śmierć! Dzieje powiedzą, że Garibaldi nie był mężem stanu; odmówią mu poczucia politycznego i religijnego, ale przyznają, że Garibaldi był mężnym wojownikiem, że miał duszę uczciwą i gorąco miłował ojczyznę.

Turyn 1 września. Czytamy w dzienniku Narodowości: Jest dziś rzeczą dowiedzioną, że ochotnicy pierwsi otworzyli ogień.

Garibaldi ze swoimi zajął był silne stanowisko, ale wkrótce ujrzał się otoczonym przez bataljon bersaglierów i bataljon brygady piemonckiéj; wezwano go, aby broń złożył; gdy żadna odpowiedź nie nastąpiła, dwie kolumny wojska uderzyły na bagnety. Większa część ochotników niedotrwała kroku, lecz kilkuset otaczających jenerała stali jak mur i dali ognia, co było hasłem bitwy.

Zacięta walka trwała przez 4 godziny. Garibaldi i cały jego sztab, tudzież 221 ochotników, byli ranieni. Szczęściem liczba poległych stosunkowo jest mała. Około 12-tu z jednéj, 4-ch lub 5 z drugiéj strony.

Kalabrje są spokojne, uwięziono półkownika garibaldistowskiego Sprovieri, posła sejmowego i 54 ochotników; zaskoczono go w drodze, kiedy ciągnął z Cosenza do Aspromonte. Stawiono go przed sądem wojennym.

— Dziennik Presse podaje następne ciekawe szczegóły o zdarzeniach w Kalabrji.

Skoro Garibaldi nie mógł pociągnąć do powstania ani jednéj wioski w Kalabrji, rokosz jego można już było uważać za upadły. Rząd nie stanął był od razu na jawnéj podstawie, były wahania się, i to pozwoliło Garibaldiemu we 25 dni dostać się z Ficuzza do Melito. Ale znalazł się tam w obec rozporządzeń jenerała Lamarmora, który gdzie chodzi o ocalenie Włoch i monarchji na nic innego nie zważa; jednem cięciem złamał on zamach Garibaldiego.

Dnia 26 sierpnia Garibaldi z trzema tysiącami ochotników obozował za Lazzaro, niedaleko domu księdza Ronco; przednia straż jego pomknęła się aż do Buccale.

Wysłał on 10-ciu najzręczniejszych ochotników na zwiady, lecz schwytano ich w Pelleto i zaprowadzono do Reggio.

Rada miejska w Reggio wysłała deputację do Garibaldiego, odradzając mu zbliżania się do tego miasta, bo ludność i wojsko postanowiły stawić mu opór.

Garibaldi powtórzył ten sam podstęp, który mu tak usłużył w Sycylji, a mianowicie dla wzburzenia umysłów w Reggio wmawiał deputacji, że działa zgodnie w tajemną myśl Wiktora-Emmanuela. Powiedział bowiem: nie lękajcie się rozlewu krwi nie będzie; przeszedłem całą Sycylję, przypłynąłem pomiędzy fregatami królewskiemi bez wystrzału, obejrzyjcie strzelby moich ochotników, znajdziecie, że nie są nabite. Nie będzie wojny domowéj, bo rząd jéj chcieć nie może. Stawią pozorne przeszkody pochodowi mojemu na Rzym dla złudzenia dyplomacji europejskiéj. Lamarmora i jego siepacze (cagnotti) nic nie wiedzą. Uspokójcie się i czekajcie mię jutro zrana w Reggio o godzinie 10-éj.

Łatwo pojąć, w jakie zamięszanie wprawiły te wyrazy umysły mieszkańców w Reggio. Część gwardji narodowéj zabierała się do garibaldystowskiego pronuncjamiento przy okrzykach: niech żyje król! niech żyje Garibaldi! i trzéj ajenci mazzinistowscy Micelli, Nicotera (ci dwaj są posłami sejmowemi) i Mignogna byli tajemnie wpuszczeni do Reggio, dla zaprowadzenia rządu tymczasowego. Lecz miasto było jeszcze spokojne; prefekt Cornero z wyższą nad wszelkie pochwały sprężystością stawił czoło burzy, wszyscy urzędnicy spełnili swą powinność. Wojsko chociaż w małéj liczbie, wyciągnęło przeciw Garibaldystom do Santa Agata.

Nagle zmienia się widowisko. Cialdini przybywa z Neapolu; rozkazał syndykowi przygotować 10,000 racij, i zapowiedział, że niedozwoli na najmniejszy objaw. Reggio, rzekł do niego, jest piękne miasto, ale ocalę Włochy, gdy każę, za piérwszym okrzykiem: niech żyje Garibaldi, podpalić je ze 4-ch rogów.

Dnia 26 wieczorem, wojsko zajęło miasto; porządek nie był zaburzony; ludność zrozumiała, że nie było co żartować, że należało trzymać z rządem, bo najmniejsza nieroztropność w Reggio da powód do powstania w Kalabrjach.

Półkownik Pallavicini przeszedł przez miasto z trzema bataljonami bersagljerów i pociągnął na Garibaldiego. Ten zbity w swych planach rzucił się dnia 27 na Aspromonte; nazajutrz dnia 28 chciał dostać się przez San-Eufemia do Palmi, lecz postrzegłszy zamkniętą drogę przez rozstawione zewsząd wojska, cofnął się na swoje straszliwe stanowisko wczorajsze, w wąwozach aspromontskich, w których się okopał. Wczoraj 1800 bersaglierów półkownika Pallavicini uderzyło we dwóch kolumnach na 3000 ochotników w okopach, które zdobyto po zaciętéj walce. W uderzeniu na bagnety było 200 ranionych, 12 zabitych, 2000 jeńców broń złożyło, trzeci tysiąc składa się z poległych, ranionych lub rozproszonych.

Garibaldi i syn jego Menotti są wzięci; wódz odniósł 2 rany, z których jedna w nogę jest ciężką, Menotti podobnież raniony w nogę.

Garibaldi przeniesiony został do urządzonego na prędce szpitalu w Scilla, gdzie dziś rano żądał, aby go odesłać na okręcie angielskim do Monte-Video. Lamarmora odmówił. Podczas tego ciężkiego wstrząśnienia, ludność Włoch południowych skupiła się z ufnością około króla wybranego i po raz ostatni dowiodła Europie, przez cudowne swoje zachowanie się, że sprawa Włoch, sprawa Wiktora-Emmanuela, jest sprawą europejskiego porządku.

W ciągu niniejszego tygodnia, zdrowy rozum ludowy dał ostateczną naukę wahającéj się dyplomacji. Od wylądowania w Kalabrji Garibaldiego, w 17-tu prowincjach neapolitańskich nie było ani jednego objawu.

W prowincjach neapolitańskich znajduje się teraz 75,000 wojska, a 25,000 w Sycylji.

Admirał Rigault de Genouilly, odwiedzając ze swoim sztabem jenerała Lamarmora, rzekł, jest to wielki dzień dla Włoch.

Stronnictwo reakcyjne widocznie jest zbite z tropu; wczorajszy uśmiech zniknął z zasmuconego dziś oblicza.

Wysłanie 10-ciu parostatków z Neapolu z wojskiem do Kalabrji cofnięto.

Uwięziono 245 kamorristów, tudzież 8-miu posłów i prodyktatorów, przybyłych z Katany dla podniesienia rokoszu w Neapolu i Salerno.

Rokosz Garibaldiego naraził rząd włoski na wydatek 60-ciu miljonów franków.

— Dziennik medjolański Pungolo pisze, że stronnictwo reakcyjne szczególniéj krząta się w modeńskiém. Przewodnicy jawni i skryci tego reakcyjnego ruchu, rozsiewają między ludnością wiejską, że wszystko wielkim krokiem zmierza do federacji i że dawni książęta wrócą na swe trony. Wszędzie rozgłaszają, że wypadki Włoch południowych spowodują interwencję francuzką; że wówczas Anglicy zajmą Sycylję a Austryjacy Włochy środkowe. Potém dopiero zbierze się kongres europejski i podzieli Włochy na 4 części. Dziennik Panaro w artykule pod napisem Mętna woda podobnież utrzymuje, że stronnictwo książęce w modeńskiém jest bardzo czynne, ale gwardja narodowa oświadczyła prefektowi, że utrzyma porządek powszechny.

Turyn 3 września. Hr. Persano minister marynarki wrócił wczoraj do Turynu. Przywiózł wiadomości o bitwie pod Aspromonte; fałszem jest, aby kogokolwiek dotąd rozstrzelano; rany jenerała Garibaldiego nie są niebespieczne. Znakomity jeniec przybył wczoraj do Spezzia po południu.

Całe dziennikarstwo europejskie wydało sąd jednomyślny, co do obecnego położenia Włoch. Garibaldi upadł, ale zasada, któréj był najśmielszym przedstawicielem, istnieje.

Garibaldi upadł, bo dał się zaślepić uniesieniu aż do dobycia szabli przeciw królowi, lecz cały naród pragnie tego, czego i on pragnął. Rzecz oczywista, że rząd użyje wszystkich sił dla skłonienia cesarza, aby raz skończył z dworem rzymskim; jest to żywotne zadanie dla kraju, bo rewolucja grozi, że otrząsłszy się ze wszystkich wahań, sama tę zawiłość rozstrzygnie.

Ministrowie nic jeszcze nie postanowili, jak postąpią z Garibaldim, chcą wprzódy zasięgnąć rady znakomitych mężów stanu i dla tego wezwano do Turynu panów: Farini, Minghetti, Ricasoli i innych.

Niektórzy odradzają sąd sejmowy, ponieważ właściwa takiemu sądowi długość przewodu, liczba stawać przed nim mających winowajców, ich stan i wiek, żywość mów jakie obrońcy wyrzekną, wszystko to może nadać sprawie barwę, któréjby mieć niepowinna.

Dzienniki rządowi nieprzyjazne nazywają bitwę pod Aspromonte rzezią i potępiają ministra wojny za rozdanie medalów waleczności żołnierzom, którzy odznaczyli się w ostatniéj bitwie, tudzież za podniesienie półkownika Pallavicini do stopnia jenerała.

— Razem z Garibaldim, dnia 1-go września o godz. 2-éj po południu, fregata Książe Genueński przywiozła w liczbie jeńców: Bazila, Basso, Mello, Cattabene, Albanesi, Guicciardi, Guastalla, Bruzzesi, Luizada, Burattini, Corte i Menotti Garibaldi. Jutro dopiero, to jest 3-go września, Józef Garibaldi przeniesiony będzie na ląd, dziś urządzają się pokoje dla niego w twierdzy Santa-Maria. Syn jego Ricciotti, na wieść o wzięciu ojca, przyleciał tu z Turynu; małżonkom też Deideri, dawnym przyjaciołom rodziny Garibaldi, oraz kilku sługom, pozwolono dzielić jego więzienie. Co do innych jeńców, porozsyłani oni będą do rozmaitych twierdz w Piemoncie. Władza poczyniła wszystkie rozporządzenia, aby jeniec otoczony był największemi wygodami, lecz obok tego przedsięwzięła wszystkie ostróżności, aby niedozwolić ucieczki lub wykradzenia. Bataljon linjowy przeznaczony został na trzymanie straży w twierdzy Santa-Maria i na wyspie Palmaria. Dla innych jeńców, których liczba nie przenosi 2-ch tysięcy, przygotowano więzienia w twierdzach: Vado w Savonie, Vinadio blizko Coni, Escilles pod Suzą i Bari między Ivrée i Aostą. Więźniów garibaldystowskich i samego Garibaldiego, rząd nie uważa za jeńców wojennych, ale za rokoszanów. Zupełnie inaczéj ma się rzecz z 33-ma oficerami brygady piemonckiéj, którzy w chwili uderzenia na rokoszanów pod Kataną zażądali uwolnienia od służby i znajdują się teraz wszyscy zamknięci w twierdzy genueńskiéj.

Sąd wojenny może ich surowo ukarać, samo wojsko wydało już swój wyrok, oświadczając, że ich pod chorągwiami swoimi nie zcierpi.

— Czytamy w Dzienniku Italia pod dniem 2-m września:

Dziś odbyła się nadzwyczajna rada ministrów, na którą wezwano: pp. Sclopis, wice prezesa senatu; Paleocapa, Alfieri, D'Azeglio, senatorów, Techio, prezesa izby poselskiéj i pp. Farini i Minghetti, posłów.

Jeden tylko p. Minghetti nie mógł przybyć na tę radę, na któréj roztrząsano najważniejsze obecne okoliczności. Posiedzenie trwało więcéj 2-ch godzin. Prezes rady przez godzinę znajdował się u króla przed udaniem się na posiedzenie.

— Piszą z Genui, że jenerał Turr przybył do tego miasta dla obejrzenia legji węgierskiéj, któréj rozwiązanie dekret królewski nakazał; spełni się to dnia 1-go październik, zapewniają jednak, że część składających ją Węgrów wcielona zostanie do legji cudzoziemskiéj, mającéj utworzyć się na wzór legji cudzoziemskiéj, która odtąd ma stanowić część prawidłowego włoskiego wojska.

Turyn 3 września. Objawy polityczne po różnych miastach królestwa dają do myślenia; przegrana Garibaldiego, według zeznania osób mających najpewniejsze wiadomości, służyła tylko za pozór. Ta sama ręka, która przygotowała katastrofę 6 lutego 1853-go, urządziła wszystkie objawy w Medjolanie, w Como, w Brescia, w Pawji, w Genui. Czyż potrzeba jeszcze powtarzać, że stronnictwo ugodzone w serce pod Aspromonte chciało wziąć odwet w wyższych Włoszech. Na dowód dość przytoczyć, że dawne prowincje Piemonckie zachowały się najspokojniéj. Wojsko włoskie z największą usilnością unikało użycia broni. Osypywano je gradem wyzywań, gradem obelg, jakie miotano przed laty na Austryjaków, wojsko cierpliwie to znosiło, ale gdy rzucono się na żołnierzy z nożami, zabrakło cierpliwości i ci waleczni uderzyli na tłumy. Dzienniki stronnictwa ruchu, jak naprzykład Diritto i inne, nie przestawały powtarzać, że objawy czynione były przez obywateli spokojnych i bezbronnych; tym czasem w Monza i Medjolanie pochwytano wichrzycieli ze sztyletami w ręku; taka to jest dobra wiara owych dzienników.

W liczbie więźniów przywiezionych na fregacie Książe Genui, widziano panów Basso, Cairoli i Nullo.

Dopiero wczoraj wieczorem pozwolono osobom wezwanym przez Garibaldiego widzieć się z nim, był bardzo milczący i doznał silnego wzruszenia, gdy go przeniesiono na ląd. Córka Garibaldiego, którą niedawno wydał za majora Canzio, mieszka w Genui; pozwolono Garibaldiemu do niéj telegrafować, co uczynił w następnych. „Jo sono ferito, ma leggieramente." (Jestem raniony ale lekko).

W obecnym stanie rzeczy, mimo zwycięztwo pod Aspromonte, Włochy niełatwo uspokoić się mogą. Potrzeba koniecznie, aby Francja w sprawie rzymskiéj i innych przychyliła się nakoniec do rozleglejszych ustępstw dla praw i niecierpliwości Włochów. Proste oświadczenia życzliwości, jakie od 3-ch lat Monitor powtarza, są już niedostateczne.

Wielu wychodźców weneckich czynny wzięło udział w ostatnich rozruchach, których widownią były miasta włoskie. Rząd surowo się z nimi obszedł, bo niechce, aby młodzież żyjąca bez pracy poważnéj i w oddaleniu od ojczyzny, bawiła się w bunty i służyła za narzędzie stronnictwom skrajnym. Mazzini mówią, że znajduje się teraz w Lugano.

— Dzienniki medjolańskie z dnia 2 września oznajmują, że spokojność zupełnie została przywróconą w tém mieście. Gwardja narodowa dała takie dowody obywatelskiego poświęcenia, że prefekt napisał następny list do jéj dowódcy:

„Panie jenerale, proszę mi wskazać dzień i godzinę w których masz zwyczaj zgromadzać jak największą liczbę oficerów gwardji narodowéj, pragnę bowiem udać się osobiście na to zebranie i podziękować za wzorowe i pełne siły zachowanie się wczoraj wieczór, oraz za przeszkodzenie nawet początków objawu. W ten sposób gwardja narodowa oszczędziła krajowi powtórzenia tych opłakanych zdarzeń, które zwykle są wywoływane pod nieobecność siły publicznéj. W oczekiwaniu odpowiedzi proszę przyjąć panie jenerale i t. d. (podpisano) prefekt de Villamarina.

Dziennik Movimento pisze: Jenerał Garibaldi telegrafował dziś, 2 września, zrana ogdzinie 8-éj minucie 55-éj ze Spezzia do Genui, prosząc o biegłego chirurga, dla obejrzenia jego rany. Uproszono więc znakomitego praktyka, doktora Denegri, który tegoż dnia wieczorem popłynął do Spezzia.

Ponieważ znaczna liczba ludzi w czerwonych koszulach zaczęła gromadzić się w okolicach twierdzy Santa-Maria, niedaleko Varignano, dowódca zamku, który miał tylko bataljon bersagljerów, zażądał posiłków; wnet mu je nadesłano w nocy z dnia 3-go na 4 września, na fregacie pancernéj Formidabile i na parowym przewozowym statku Venezia. Te okręta zostaną pod Varignano.

Francja.

Paryż, 26 sierpnia. Cesarz Napoleon oświadczył życzenie, aby na radach powszechnych departamentowych, które po całéj Francji rozpoczęto, o ile można unikano polityki zewnętrznéj; mianowani zatém przez cesarza prezesi tychże rad, pootwierali je bez zagajeń. Książe de Morny, ile dotąd wiadomo, jeden tylko przemówił w sposób następny:

„Mości panowie!

„Co rok, otwierając posiedzenia rady powszechnéj departamentu Puy-de-Dôme, z przyjemnością przyjmowałem na siebie obowiązek, być tłómaczem polityki rządu cesarskiego; nie uczynię tego dzisiaj. Świeże odwiedziny ich cesarskich mości zostawiły w całym departamencie wrażenia tak głębokie, że gdybym starał się je odżywiać, naraziłbym się na domysł, że te wrażenia osłabły. Nie mogę jednak, widząc was tu wszystkich zebranych, nie wspomnieć choć jednem słowem o udzielonym mi zaszczycie. Otrzymałem go wpośród was i w części wam go zawdzięczam. Wasze zaufanie otworzyło mi zawód polityczny, i jeżeli miałem szczęście złożyć jakie usługi krajowi i cesarzowi, powinienem je przypisać Owernji, mojéj przybranéj ojczyznie. (Grzmiące oklaski).

„Dostojność, która została mi nadaną, a więcéj jeszcze słowa tak łaskawe i chlubne cesarza, mogłyby wzbić w dumę umysł więcéj od mojego samym sobą zajęty. Zaszczyty obudzały zawsze we mnie wprost przeciwne uczucie; przenikając mię zawsze żądzą, aby mi je przebaczono, zapalały mię do nowych prac dla dobra powszechnego; czyniły troskliwszym w spełnieniu obowiązków moich względem kraju i skwapliwszym do korzystania z każdéj zręczności, w któréj mógłbym dowieść cesarzowi moje poświęcenie i uszanowanie.

„Żałuję, że przychodzi mi tyle mówić o samym sobie, lecz gdybym nie wspomniał o tém tak świeżém zdarzeniu, lękałbym się, aby milczenia mojego nie wzięto za niewdzięczność.

„Pełne zapału przyjęcie, jakiego cesarz i cesarzowa doznali w tym departamencie, jest jakby godnym wieńcem uczuć napoleońskich, które go zawsze ożywiały; lecz także wyznać należy, że szczęście tak zdarzyło, iż na czele zarządu miejscowego stoi mąż wytrawnego doświadczenia, pełen łagodności i siły, przystępności i prostoty, wzbudzających miłość i uszanowanie dla władzy; że na czele duchowieństwa przewodniczy pasterz jedynie oddany obowiązkom swego świętego urzędu i obcy wszystkim namiętnościom politycznym; te dwa warunki potężnie przyczyniły się do zachowania czystości i nietykalności wybornego ducha, panującego między ludnością departamentu Puy-de-Dôme. (Żywe potwierdzenie).

„Przed rozpoczęciem prac naszych, sądzę, iż powinienem oddać hołd zasłużony pamięci dwóch naszych towarzyszów. Rada powszechna straciła w przerwie między ostatniém a dzisiejszém zgromadzeniem dwóch najdawniejszych swoich członków: pp. Girot Pouzol i Bastier de Lafougère. Wszyscy pamiętają, z jaką gorliwością i jak bezstronnie zawsze spełniali oni swoje umocowanie. Silni obrońcy wyobrażeń porządku i powagi, oddali w czasach najtrudniejszych usługi, których nikt nie zapomni. Pamięć ich ma prawo do naszego uszanowania i najszczerszego żalu."

Paryż, 27 sierpnia. O ile dotąd wiadomo, wszyscy prezesi z mów swoich wyłączyli politykę, tylko p. Latour du Moulin, prezes rady powszechnéj departamentu Doubes, dotknął w kilku wyrazach wojny amerykańskiéj i oświadczył, że nadszedł czas, w którym głos pojednawczy Europy powinien dać się słyszeć. Nadaremném byłoby dodawać, że to oświadczenie zupełnie osobiste nie pozwala domyślać się żadnych zamiarów rządu francuzkiego.

Wkrótce mają przystąpić do budowania łuku tryumfalnego na pamiątkę wojen: krymskiéj i włoskiéj; drewniany wzór ma być ukończony na dzień otwarcia bulwaru książęcia Eugenjusza, co wkrótce nastąpi.

Nowa broszura, pod nazwą „List książęcia de Joinville do książęcia d'Aumale," krążyć tu poczęła. Sąd policji poprawczéj skazał na 200 franków kary pieniężnéj człowieka, który tę broszurę rozdawał.

— Monitor Powszechny ogłosił wykaz przychodu dróg żelaznych francuzkich za 1-ą połowę 1862 r.

Długość kolei dnia 30 czerwca 1862 roku wynosiła 10,460 kilometrów, przybyło więc 994 kilometry od roku 1861-go.

Dochód wyniosł 221,620,650 franków, to jest więcéj o 11,053,114 fr.

Paryż 2 września. Dziennik Constitutionnel wystąpił z osóbnym artykułem, pod napisem zadanie rzymskie. Umieszczamy go w dosłównym przekładzie:

Dziennik France skupił całą swoję politykę co do zadania rzymskiego w przełożeniach, mających tę jednę tylko nieprzyzwoitość, że ile razy dwór rzymski był wzywany, aby na te przełożenia odpowiedział, zawsze bezwarunkowo je odrzucał. Zdaje się, że dziennik France zupełnie zapomniał o dokumentach dyplomatycznych składanych w izbach i że szuka rozwiązania zewnątrz wypadków i bez żadnego względu na rokowania. Zamiast zapatrywania się na Rzym tak jakim jest, na mężów stanu rzymskich takich jakiemi są, dziennik France przenosi się w jakiś kraj marzeń, nie przedstawia obrazu politycznego, lecz obraz czystego wymysłu.

Lecz napróżno marzyć, rzeczywistość narzuca się nieubłaganie i stanowczo odpowiedzi dworu rzymskiego istnieją, chociaż France o nich zapomina. Odpowiemy więc zdarzeniami niezbitemi na przełożenia, które znowu dziś odegrzewają politycy tego dziennika, jakby tylko co przebudzili się ze snu trzyletniego, jakby rząd cesarski ciągle milczał w izbach, jakby nakoniec dyplomacja nasza nie wytężała przez ten czas wszystkich usiłowań i nie wyczerpała niemal całéj swéj cierpliwości.

Dowodzenia nasze opieramy wyłącznie na dokumentach autentycznych.

Książe de Grammont, ówczesny poseł przy stolicy św., w sprawozdaniu 3 marca 1860 r. doniósł ministrowi spraw zagranicznych o rozmowie, jaką miał z kardynałem Antonelli. Oto wyjątek z téj rozmowy:

„Poczynam wierzyć, rzekł ambasador do kardynała, że pragniecie ostatniego wstrząśnienia. Nie możecie nie widzieć oczywistości, patrzycie na ruch, który was ogarnia, wiecie, że rokosz w Marchjach i Umbrji jest nieuchronny; wiecie o niebezpieczeństwach, jakie grożą królestwu neapolitańskiemu, a kiedy jedno słowo układów mogłoby jeszcze zakląć burzę, ocalić pozostałość państw papieskich, ocalić Neapol, który bez litości gubicie, ocalić może Włochy od powszechnego wywrótu, odrzucacie wszelkie ustępstwa, wywołujecie burzę, jak gdybyście liczyli na zdobycz z tego powszechnego rozbicia."

Czyż France zaprzeczy powadze tych wyrazów podpisanych przez męża, który nie może być jéj podejrzanym?

W miesiąc później ks. de Grammont przesłał nową depeszę ministrowi spraw zagranicznych, w któréj czytamy:

„Nuncjusz apostolski pisał do swego rządu o wypadku rozmowy, jaką miał z waszą dostojnością z powodu systematu potwierdzonego przez najjaś. pana, dla zapewnienia spokojności państw papieskich i udzielonego gabinetowi wiedeńskiemu w depeszy, któréj raczyłeś panie ministrze przesłać mi odpis. Rzeczone doniesienie nuncjusza wzięte zostało natychmiast pod rozbiór stolicy świętéj i ksiądz kardynał sekretarz stanu otrzymał poruczenie od jego świątobliwości, aby mię zawiadomił, że niepodobna mu jest przyjąć rady cesarza.

Przyczyny, do których odwołuje się dwór rzymski, dla usprawiedliwienia swéj odmowy, są w krótkich słowach następne:

„Stolica święta nie przyjmie żadnego protokółu, w którymby zezwalano na zostawienie Romanji w ręku króla Wiktora-Emmanuela, znaczyłoby to bowiem, że stolica święta zgadza się na czyn dokonany.

„Stolica święta uważa zadanie reform za rozwiązane w zasadzie; lecz ogłoszenie tych reform, na które przyzwoliła, wtenczas dopiero nastąpi, kiedy wróci do posiadania prowincij przyłączonych do Sardynji.

„Nie przyjmie nigdy rękojmi zapewniającéj posiadanie państw, które zostały jeszcze pod jéj rządem, ponieważ w jéj oczach byłoby to uznać różnicę między temi państwami a owemi, które jéj wydarto, pod tym względem postanowienie stolicy świętéj jest niezachwiane."

W obec tych odmów tak stanowczych, czémże są przełożenia dziennika France, ściągające się naprzód do niedogodności dla papiestwa posiadania zbyt rozciągłego kraju; powtóre, do przetworzenia władzy politycznéj papiestwa, potrzecie do niepodobieństwa odzyskania i utrzymania przemocą krajów, które się od niego oderwały?

Co do nas, nie dodamy najmniejszéj uwagi, bo oczywiście wszelka uwaga staje się niepożyteczną w obec tak stanowczych oświadczeń, uczynionych wyznajemy z taką siłą.

Przystąpmy teraz do 5-go przełożenia dziennika France, to jest do zwołania kongresu, upoważnionego do zaręczenia stolicy świętéj dzisiejszych jéj posiadłości i użyjmy raz jeszcze dokumentów dyplomatycznych.

Rok upłynął, książę de Grammont był jeszcze ambasadorem w Rzymie i przesłał dnia 22 czerwca 1861 r. depeszę, którą zamknął następnemi wyrazami: „Ksiądz kardynał, który miał skądinąd udzielone sobie noty posłów austryjackiego i hiszpańskiego, zdawał się być niezadowolony z chwiejności ich redakcji i z przełożeń dość niepewnych które widział w nich wyrażone. Kardynał zauważał w nocie hiszpańskiéj projekt zbiorowéj rękojmi mocarstw krajów rzeczywiście dziś posiadanych przez stolicę świętą. Owoż nie tylko, rzekł, stolica św. postanowiła nie zgadzać się nigdy na rękojmie cząstkowe swoich posiadłości, lecz jeszcze widziałaby się zmuszoną, w razie gdyby tego rodzaju zgoda zaszła między mocarstwami katolickiemi, protestować przeciw różnicy, którąby ten akt zamierzał utrwalić między krajami ręczonemi i krajami nieręczonemi."

Czy to nie jest dosyć jawném dla dziennika France. Ale czas znowu upłynął; jesteśmy w styczniu 1862 roku. Margr. de Lavalette zmienił w Rzymie książęcia de Grammont i p. Thouvenel przesłał mu depeszę, w któréj niepodobna nie zauważać następnych pełnych mądrości myśli.

„Czyż nauki doświadczenia, połączone z uwagami najzdolniejszemi przekonać stolicę św., nie nakazują jéj już teraz rezygnacji, bez wyrzeczenia się prawa do układów, które przywróciłyby spokój w łonie katolickiego świata, wskrzesiły podania papiestwa, które tak długo okrywało swą tarczą Włochy i związałoby z niem nową dolę narodu, tak ciężko doświadczonego i po tylu wiekach wróconego samemu sobie?

„Nie biorę na siebie, panie margrabio, roztrząsać tu trybu rozwiązania. Dosyć na tém, że rząd cesarski zachował w tym względzie zupełną swobodę sądu i działania i że teraz o to nam chodzi, abyśmy przekonali się, czy mamy nadal żywić lub zaniechać nadzieję ujrzenia stolicy świętéj skłonną, przez wzgląd na czyny dokonane, do wzięcia pod rozbiór projektu, który zapewniłby papieżowi trwałe warunki godności, spokoju i niezależności, potrzebnéj do spełniania jego władzy. Skoroby przyjęto ten porządek wyobrażeń, użylibyśmy najszczerszych i najsilniejszych środków, aby w Turynie przyjęto plan pojednawczy, którego osnowę ułożylibyśmy wprzódy z rządem jego świątobliwości."

Na tę depeszę nowy nasz ambasador odpowiedział, że

kardynał sekretarz stanu oświadczył, iż niezłomnie je odrzuca; potém dodaje:

„Żadna ugoda, powiedział mi kardynał, nie może mieć miejsca między stolicą świętą i tymi co ją odarli. Ani papież, ani święte kollegjum, nie mają mocy ustąpienia ani piędzi ziemi kościelnéj.

„Uczyniłem uwagę, że uchylam zupełnie zadanie prawne, że pamiętając na jego uprzednie twierdzenia nie spodziewałem się nawet, aby ustąpił co z zasad, od których, jako mi to oświadczył, ani na włos zboczyć nie może. Że jedynym moim celem było sprowadzić go na pole praktyczne zdarzeń, ułatwić rządowi papieskiemu sposobność, przy zastrzeżeniu wszystkich praw swoich, wyjścia ze stanu tak niebezpiecznego dla prawdziwego dobra swego, jak groźnego dla pokoju świata chrześcijańskieg."

P. de Lavalette pisze daléj: „Co do układów, rzekł kardynał, z łupieżcami, nie wejdziemy w nie z nimi nigdy. Powtarzam, wszelkie umowy na tém polu są niemożliwe; bo chociażby poczyniono najsilniejsze zastrzeżenia, chociażby ubarwiono je najpozorniejszemi słowami, skorobyśmy je raz przyjęli, wnet uwierzonoby powszechnie, że je uświęcamy. Ojciec święty przed swojém na tron papieski wyniesiem, kardynałowie przy ich mianowaniu, zobowiązują się przysięgą nie ustępować ani piędzi ziemi kościelnéj. Ojciec św. nie uczyni zatém najmniejszego ustępstwa tego rodzaju; konklawe nie miałoby prawa tego uczynić; nowy papież również uczynićby tego nie mógł; następcy jego w ciągu nieskończonych wieków także nie byliby wolni tego przyjąć.

„Pisałeś do mnie panie ministrze, czy możemy mieć nadzieję, że stolica św., przez wzgląd na czyny dokonane, przychyli się do układów i przystąpi do roztrząśnienia planu, któryby zapewnił papieżowi trwałe warunki godności, bezpieczeństwa i niepodległości potrzebnéj do spełniania jego władzy?

„Widzę się z głębokim żalem zmuszonym odpowiedzieć przecząco; lecz, uchybiłbym mojemu obowiązkowi, gdybym dawał w. d. nadzieję, któréj sam nie posiadam."

Te wszystkie przywiedzione przez nas przytoczenia głośno mówią. Nie dodamy nic do nich, tylko powinniśmy oświadczyć, że w obec tych dokumentów rozwiązanie przekładane przez France nie jest rozwiązaniem i że pisarze tego dziennika, jeżeli chcą być logicznymi, powinni doradzać wieczne statu quo i wieczne zajmowanie Rzymu przez nasze wojska.

Co do nas, którzy dajemy baczność na czas, na zdarzenia i na ludzi, którzy jednym pociągiem pióra nie przekreślamy dziesięcioletnich rokowań dyplomatycznych, którzy nie upieramy się w gonitwie za niemożliwością, pragniemy, aby raz położono koniec stanowi rzeczy będącemu przyczyną powszechnego niepokoju. Pragniemy, aby najważniejsze zadanie publicznego europejskiego porządku nie były ciągle trzymane w szachu przez zaślepione i innowieczne przemilczenia; pragniemy, i życzenia nasze nie będą zawiedzione, aby rząd cesarski usiłował pogodzić głębokie poświęcenie się i niezmienne przywiązanie dla ojca świętego, z obowiązkami polityki mądréj, wyzwolonéj i cywilizacyjnéj.

— W Biarritz mieszkańcy wznieśli łuk tryumfalny, w którym ludność chce przyjąć najjaś. gości.

Marszałek Niel, hr. Walewski i wiele innych osób dworu, ponajmowali na miesiąc mieszkania w téj pięknéj letniéj rezydencji.

— Podług wiadomości zaczerpniętych z dobrego źródła, rząd hiszpański postanowił działać w Meksyku spólnie z Francją. Na radzie ministrów zwołanéj na dzień 3-go września w pałacu Dela Granja, ma być podany królowéj do podpisania ostateczny plan w téj mierze.

Mówią, że margr. de Lavalette ma wkrótce przybyć do Paryża.

Paryż, 3 września. Cesarzowa napisała następny list do hrabiego de Persigny, ministra spraw wewnętrznych:

Saint-Cloud 3 września 1862 r.

„Panie ministrze.

„Dziękuję wam za pośpiech, z jakim przesłaliście mi postanowienia rad powszechnych na korzyść „Towarzystwa następcy tronu." Szczęśliwą jestem z widzenia, z jaką jednomyślnością wszędzie we Francji rozkrzewia się myśl instytucji, mającéj zespolić „dziecińtswo z pracą" a umieszczonéj pod orędownictwem następcy tronu. Lecz szanując dzieło dobroczynne wszystkich rad powszechnych, rozrzewniają mię szczególniéj uczucia wyrażone dla mego syna i dla mnie. Pragnę więc, abyście wszystkim departamentom oznajmili wyrazy mojéj wdzięczności.

Wierzcie uczuciom wysokiego poważania, z jakiemi dla was jestem. Eugenja.

— Gazeta Augsburgska umieściła list pisany z Saint-Cloud przez cesarza Napoleona do doktora Hertel z następnego powodu: W piérwszych dniach miesiąca września odbędzie się w Augsburgu zjazd wychowańców liceum św. Anny, liczącego już kilka wieków istnienia. Na obchód półtysiącznoletniego życia tego zakładu, osobna wyznaczona na ten cel komissja wezwała dawniejszych jego uczniów do przybycia do Augsburga w piérwszych dniach września. Między zaproszonymi znajduje się i cesarz Napoleon III, który od roku 1821-go do 1823-go był uczniem w liceum św. Anny. W księdze zapisany jest jako syn hrabiny de Sait-Leu, miejsce urodzenia oznaczone jest Paryż, zamieszkania Rzym. Królowa holenderska Hortensja chwilowo tylko bawiła w Augsburgu u brata swego, książęcia Eugenjusza. Na liście uczniów Napoleon z liczby 80-ciu położony jest 24-m w piérwszym roku, a z liczby 70-ciu 19-m w drugim. W księdze zapisana jest uwaga, że godzien byłby nagrody i mógłby większe jeszcze czynić w naukach postępy, gdyby lepiéj umiał po niemiecku. Jeden z nauczycieli daje mu świadectwo nadzwyczajnych zdolności i dziwnie łagodnych obyczajów. Po otrzymaniu zaprosin cesarz odpowiedział, że nigdy nie zapomniał lat przepędzonych w Niemczech, gdzie jego matka znalazła tak szlachetną gościnność i gdzie sam po raz piérwszy począł doświadczać dobrodziejstw naukowego wychowania. Tułactwo dostarcza smutnych ale korzystnych doświadczeń; uczy znać ludy obce i oceniać bez przesądów ich dobre przymioty i prawdziwą wartość, a kiedy szczęście zdarzy, że człowiek wróci późniéj na ziemię ojczystą, tkwi zawsze w myśli pamięć stron, w których młodość przepędził, wspomnienie o nich najmilsze żyje mimo czas i względy polityczne. Po odczytaniu listu przez doktora Hertela przed komisarzami urządzającymi ten obchód, zagrzmiał okrzyk: niech żyje Napoleon nasz współuczeń! Doniesiono o tém natychmiast przez telegraf do pałacu Saint-Cloud. Cesarz Napoleon przy liście przysłał 100 butelek wina szampańskiego na mającą się odbyć ucztę i 5000 fr. dla rozdania w tym dniu ubogim.

Anglja.

Londyn 29 sierpnia. Dziennik Daily-News pisze co następuje:

Listy z Turynu odebrane dzisiejszego poranku, potwierdzają cośmy skądinąd wiedzieli, że całe Włochy niecierpliwie i nieufnie znoszą przymierze z Francją. Oczy wszystkich wytężone są ku Anglji i od niéj spodziewają się pomocy do wyjścia z obecnych zawichrzeń. Sam Garibaldi wierzy w szczerość rad i przyjaźń Anglji. Co do nas, wierzymy, że na jedno słowo rządu angielskiego, Garibaldi natychmiastby broń złożył; ale to słowo zawierać powinno rękojmie rządu, że w oznaczonym dniu wojska francuzkie Rzym opuszczą. Garibaldi ze swéj strony nie zawaha się ręczyć, że osoba ojca św. i jego duchowna niezależność będą szanowane.

Wszakże, jeśli to ręczenie ma być otrzymane, jeśli przyszłość Włoch niema być narażoną na nieobliczone nieszczęścia, rząd angielski powinien co najprędzéj upewnić się o zamiarach cesarza Napoleona.

Londyn, 1 września. Lord John Russell towarzyszyć będzie królowéj tylko przez 3 tygodnie w jéj podróży, potém zastąpi jego miejsce lord Granville.

Dnia 3 września o godzinie 4éj jacht królewski Wictoria and Albert rzucił kotwicę w porcie antwerpskim. Synowie króla Leopolda czekali na przybycie cioteczné swojéj siostry i wnet udali się na pokład dla jéj powitania. W pół godziny późniéj łódź królewska wróciła wioząc królowę angielską, królewny Helenę, Ludwikę i Beatricę, oraz królewiczów Artura i Leopolda. N. pani i jéj dzieci noszą ciężką żałobę; oblicze królowéj pokrywała gęsta czarna zasłona; mówią, że królowa Wiktorja czwartego września wyjedzie do Niemiec.

Przez półtora dnia, które królowa przepędziła w Belgji nigdzie nie wyjeżdżała z pałacu Lacken, ciągle dotrzymując towarzystwa królowi Leopoldowi. Dnia 5 września o godzinie 3 królowa wyjechała do Gotha. Chociaż podczas odwiedzin dworu belgijskiego przez rodzinę angielską i książęcia Christjana duńskiego były dawane wystawne śniadania i obiady, królowa nie brała w nich udziału i jadała w swoim pokoju. Królewicze angielscy, książe Walji i książe Alfred przybędą do Laeken, ale wprzódy książe Walji zboczy do Ostendy, gdzie znajduje się teraz księżniczka Aleksandra duńska. Późniéj zwiedziwszy dwór belgijski zdążą za matką do Niemiec.

Austrja.

Innspruck, 29 sierpnia. Uwięziono tu dwóch mnichów zakonu św. Franciszka z Tyrolu południowego, którzy starali się rozkrzewiać propagandę włoską.

Wiedeń, 2 września. Gazeta Dunajska umieściła pod napisem Udzielono, co następuje:

Dzienniki stolicy zajmując się projektami austryjackiemi, co do jednoty celnéj, dają do zrozumienia, że te projekta w ostatnich czasach poczęły być lepiéj widzianemi w Berlinie. Co do nas, nie wiemy czy ostatnia nota naszego gabinetu przesłana rządowi pruskiemu otrzymała jakąkolwiek odpowiedź.

Zawczoraj z rana o godzinie 10-éj cesarz dał osobne posłuchanie prezydentom sejmu prawników panom: Waechter, Blundschli, Schwarze i Berger. Naj. pan oświadczył zadowolenie, że 3-ci sejm prawników odbył się w Wiedniu i wyraził nadzieję, że prawoznawcy niemieccy wyniosą z Wiednia miłe wspomnienia. Podług Wschodnio-niemieckiéj poczty, cesarz rzekł do prezydenta Waechtera: przedewszystkiem jestem Austryjakiem, ale obok tego jestem stanowczo Niemcem i pragnę najmocniéj ścisłego połączenia Austrji z Niemcami.

Miasto Wienerneustadt było widownią wojskowego obchodu; odsłoniono bowiem posąg na cześć Marji Teressy.

Prusy.

Berlin 30 sierpnia. Gazeta Pruska umieściła tekst noty którą hr. Bernstorff odpowiedział d. 26 sierpnia na zapowiedzenie gabinetu bawarskiego, że nie może przystąpić do traktatu handlowego francuzko-niemieckiego. Ta odpowiedź obejmująca półtora arkusza druku Gazety pruskiéj, zbija po szczególe wszystkie wyliczone dowody w nocie bawarskiéj.

W pierwszéj części hrabia Bernstorff odpowiada na twierdzenie, że zdziwiło Bawarję zaparafowanie traktatu dnia 29 marca, wykazaniem po szczegółach wszystkich rokowań między Prusami i państwami Związku celnego, mianowicie zaś między Prusami i Bawarją, która statecznie trzymała się sposobu widzenia gabinetu berlińskiego w ciągu układów traktatowych i że mianowicie kiedy we wrześniu 1861, rokowania były w ostatniéj swéj przejawie, Prusy zapowiedziały, że nowe jeszcze ustępstwa dla Francji nie były niemożliwemi, jak podobnież Bawarja nie wyrzekła, że ustępstwa wówczas przez nią czynione są już ostateczne.

Aby dowieść, że Prusy przy zaparafaniu traktatu nieprzekroczyły obrębów zakreślonych w udzielonych im pełnomocnictwach, nota wylicza w osóbnéj tablicy najważniejsze szczegóły taryfy, jakich Francja wymagała we wrześniu 1861 i jakie po wzajemnych ustępstwach zostały przyjęte. Pokazuje się z tego, że ustępstwa wrześniowe mające mieć bezpośrednie zastosowanie są tylko szczodrobliwsze dla niektórych towarow, przeciwnie zaś taryfy na lata 1865 i 1866 są wszystkie niemal wyższe od tych, jakich Francja domagała się we wrześniu na rok 1864 Dzięki temu odkładowi czasu zmniejszenia taryf, traktat mógł być zawarty.

Hr. Bernstorff zbija podobnież zarzut, że Prusy zgodziły się na ustępstwa, które we wrześniu 1861 poczytywano za niemożliwe, tymczasem w ostatniéj chwili Prusy zezwoliły na nierównie ważniejsze ulgi. Hr. Benstorff okazał, że te nowe ustępstwa ściągają się tylko do przędzy surowego lnu i przędzy bawełnicznéj, z których piérwsza wyrabia się w jednéj tylko rękodzielni związkowéj należącéj do państwa, które zgodziło się na traktat handlowy (Brunswick), tymczasem zmniejszenie taryfy na przędzę bawełniczną jest dogodne dla samego związku celnego, jak to okazuje się z noty 3-go kwietnia.

Nota bawarska wyliczyła jeszcze znaczny szereg artykułów we względzie których życzenia i protestacje Bawarji nie zostały wysłuchane. Hr. Bernstorff z dokumentami w ręku zbija to oskarżenie i przychodzi do tego wniosku, że należałoby roztrząsnąć, czy różnice między tém na co przyzwalano we wrześniu 1861, a tém co zastrzeżono 29 marca bież. roku, mogą służyć za powód do odrzucenia traktatu. Te ustępstwa uczynione w ostatniéj przejawie rokowań są już usprawiedliwione w nocie 3 kwietnia i jeżeli Bawarja żąda, mogą być jeszcze dowodniéj usprawiedliwionemi. Co do zarzutu, że Belgja otrzymała większe dogodności od Francji, chociaż mniéj poczyniła ustępstw, odpowiedziano nań faktami.

Daléj nota zastanawia się nad stosunkami z Austrją i wykazuje, że Bawarja nie wyraziła w ciągu układów żądania uprzedniego porozumienia się z Austrją w słowach, w jakich to teraz czyni i że gdy Prusy odmówiły rokować z Wiedniem, Bawarja na to nie nastawała.

Nakoniec hr. Bernstorff oświadcza nadzieję, że rząd królewski bawarski, po nowém roztrząśnieniu traktatu 2 sierpnia, tudzież not pruskich 5 i 6 tegoż miesiąca uzna, że ten traktat przyjęty przez sprzymierzone pod względem celnym z Prusami rządy, jednomyślnie potwierdzony przez sejm, uznany zostanie za odpowiadający dobru Związku celnego. Co do Prus, jest ich niezłomnem postanowieniem dotrzymać traktatu 2-go sierpnia, a chociaż Prusy najmocniéj pragną, aby Związek celny, pokonawszy obecne trudności, pozostał i nadal w swem dobroczynnem działaniu, wszakże Prusy nie mogą widzieć jego podstawy, gdzie indziéj, jak w zastosowaniu zasad taryfy podpisanéj 2 sierpnia. Nakoniec i Prusy pragną właściwego urządzenia stosunków handlowych z Austrją, nie spodziewają się jednak żadnego skutku z rokowań, dopóki teraźniejsze trudności o powszechne przyjęcie traktatu 2-go sierpnia uprzątnione nie będą. A lubo Bawarja utrzymuje, że odmowa z jéj strony przystąpienia do traktatu 2-go sierpnia w niczem nie zagraża istnieniu Związku celnego, Prusy jednak otwarcie oświadczają, że ostateczne odrzucenie przez Bawarję traktatu 2 sierpnia, uważać będą za chęć zerwania z Prusami związku celnego.

Gazeta Krzyżowa uwiadamia, że takaż sama nota gabinetu berlińskiego z bardzo krótką odpowiedzią posłana została do Stuttgardu.

Berlin, 31 sierpnia. Na wczorajszem posiedzeniu komitetu budżetowego, roztrząsano wydatki ministerstwa spraw wewnętrznych. Wykreślono summę 15,690 talarów dla klasztorów zakonnic, zmniejszono o 5000 talarów summę 35,000 żądanych na wydatki tajemne i postanowiono zupełnie odmówić téj summy na rok przyszły. Nadto uchwalono prosić, aby rząd w r. 1863-m nie wznawiał umowy z bractwem religijnem zwanem Rauhen-Haus (Dom dziki), które wzięło na siebie dozór więzień.

Komissja marynarki odmówiła 600,000 talarów na budowę fregat pancernych i 380,000 talarów na piérwsze wydatki urządzenia portu wojennego w Rugen.

Rząd księstwa poznańskiego uwiadomił burmistrza miasta Koźmina, że zapowiedziana przez Dziennik Poznański na dzień 7-my września procesja do Częstochowy, nie może mieć miejsca, o czem dzierżawca dóbr Orla, p. Raczyński, powinien być ostrzeżony. Jeśliby jednak, wśród teraźniejszych okoliczności ta procesja odbyć się miała, wówczas na mocy § 17 prawa 11 marca 1850, nie tylko jéj przewodnicy, ale i wszystkie osoby do niéj należące zostaną pociągnięte do odpowiedzialności.

— Komissja handlowa ma wnieść na izbę poselską oświadczenie, aby rząd przedsięwziął wszelkie środki do zerwania Związku celnego z państwami, które nie przyjmą traktatu 2 sierpnia.

Donoszą z Gdańska d. 30 sierpnia, że królewicz angielski Alfred ma zawinąć dziś do portu gdańskiego, 1-go zaś września uda się do Koburg, dla widzenia się z naj. matką swoją królową Wiktorją.

Berlin, 30 sierpnia. Gazeta kolońska, umieściła list przedstawiający położenie stronnictw w obec francuzko-niemieckiego traktatu handlowego i stan polityki niemieckiéj popieranéj przez Prusy.

Wymyślone przez Austrję środki wyruszenia Prus z ich politycznego i handlowego stanowiska w Niemczech, oraz zniweczenia ich wpływu na reformę niemiecką, ocenione są w naszych kołach rządowych i przez główniejszych posłów sejmowych, w dwóch różnych kierunkach, a które jednak muszą być stanowczemi na rozwój naszéj polityki. Jedno z nich moglibyśmy nazwać stronnictwem rutyny, które, nawet przy obecném przesileniu, stawi na piérwszém miejscu utrzymanie związku celnego. Niech Prusy osięgną ten wypadek pod warunkami, choćby trochę tylko od dzisiejszych dogodniejszemi, a to stronnictwo uwierzy w porażkę Austrji za nieuchronną a w zwycięztwo Prus za niezawodne, nawet na polu polityki niemieckiéj.

W tem stronnictwie panuje wyobrażenie, że usiłowania Austrji do wejścia w jednotę celną z dzisiejszym Związkiem celnym, lub zostania na miejscu Prus ogniskiem systematu celnego, nie jest bynajmniéj wymierzoną polityką przeciw Prusom. Zapomina ono, że w planach gabinetu wiedeńskiego tai się zamiar zniweczenia wszystkiego, co Prusy utworzyły przez pojedyńcze traktaty w najrozmaitszych stosunkach życia publicznego i uczynienia z sejmu związkowego unieruchomionego punktu podpory nowego systematu. Wjedeń nie zboczy już z téj drogi. Wynika więc z tego co wyżéj powiedziano, że to stronnictwo nie sądzi, aby nadeszła chwila dla radykalnéj reformy ustawy związkowéj; że toż stronnictwo więcéj spodziewa się po nieprzewidzianych wynikłościach, aniżeli od wyrozumowanych wyjaśnień, że w ten sposób idzie mu o utrzymanie statu quo w Niemczech; bo ani działanie sprężyste i stanowcze, ani korzystanie z okoliczności chwilowych, nie są zgodne z trybem tego stronnictwa.

Taić sprzeczności na polu materjalném i politycznem, nie dotykać się pytań spornych, godzić z sobą rządy niemieckie, takie jest hasło stronnictwa. Główne wsparcie znajduje ono w téj sile nieruchomości tak potężnie przedstawianéj przez biurokrację pruską, która lęka się śmiało zapuścić sondę, aby nie ujrzeć się zmuszoną do obmyślenia nowych jakich zaprowadzeń, przekonawszy się o niedostateczości istniejących, jak to naprzykład ma miejsce ze Związkiem celnym. To stronnictwo zdaje się w téj chwili posiadać wielką siłę; poczyna panować w obszarach rządowych; można je poznać po słodyczach, jakiemi karmi wierzgające rządy w rzeczy traktatu handlowego, i być może, że doprowadzi podług rady pana Beust do rokowania z Austrją, nim jeszcze konstytucja Związku celnego na nowych zasadach oczywiście opartych, na dobru Prus, zostanie zapewnioną.

W obec tego stronnictwa znajdują się jawni zwolennicy programmatu hrabiego Bernstorff. Według ich zdania nadeszła dogodna chwila przystąpić do objaśnień równie w zadaniu sejmu niemieckiego jak związku celnego. Liga würtzburgska, któréj Austrja była duszą od jéj początku i na czele któréj otwarcie od roku stanęła, najlepiéj do tego przygotowała drogę.

Gadaniny o rozerwaniu Niemiec i wyłączeniu z nich Austrji, mają swoję wagę przez okazanie, że nie w zjednoczeniu tajonych sprzeczności rozchwianego węzła, ale w ich zaspokojeniu przez wyznaczenie im rozmaitych gromad, tak między sobą pogodzonych, leży prawdziwa jednota.

W ten sposób paradoks jednoty w wielości, znalazłby swe urzeczywistnienie. To stronnictwo pragnie więc opuścić przetworzenie na drogach praktycznych i dla tego zachowanie się ujemne polityki pruskiéj w obec sejmu związkowego i w obec programmatów würzburskich, widzi tylko jednę stronę ich wpływu. Druga strona ich działalności zmierzałaby do użycia Związku celnego za punkt wyjścia reformy politycznéj w Niemczech, mogącéj być osiągniętą tylko w drodze traktatów, zewnątrz sejmu związkowego. Przedstawiciele tego stronnictwa nie zamierzają utrzymymania dzisiejszego Związku celnego, ale utworzenie nowego mają na pierwszym względzie. Biorą oni za hasło zasadę Fryderyka wielkiego, że pewna ocena prawa musi wypływać z rozwoju naszych własnych potrzeb, tudzież z podobnychże i wzajemnych potrzeb państw innych, że na tém polega prawdziwy węzeł mogący połączyć w jednotę państwa.

Ci mężowie zatém żądają co do Związku celnego, aby natychmiast zgodzić się na podstawy ostateczne taryffy i nowéj organizacji. Gdy pod pierwszym względem istnieje już przyzwolenie obu izb i gdy wiele państw, tudzież ich przedstawicielstwa już te zasady przyjęły, stronnictwo pragnie bezpośredniego zagajenia rokowań wstępnych przez Prusy z państwami o nowy związek celny, przy zostawieniu rządom dotąd opornym, drogi późniéjszego przystąpienia.

W ten sposób powtarza to stronnictwo programmat hrabiego Bernstorff, co do ściślejszego połączenia politycznego w związek, zostawując wolność przystąpienia późniéj innym państwom do niego. Co się ściąga do samych rokowań, twórcy tego projektu sądzą, że ponieważ przyzwolenie sejmu jest potrzebne dla odnowienia związku celnego, Prusy powinnyby radzić zebranie posłów rozmaitych państw i przypuścić ich do spółdziałania w zastrzeżeniach wstępnych.

Pod względem organizacji związku celnego, wymagane jest przedewszystkiem spólne przedstawicielstwo konsularne, spólne zastrzeżenia pod względem żeglugi, którą opiekować się powinna flota wojenna i t. d. Ponieważ zaś to nowe stanowisko związku celnego powinnoby w obec państw obcych być instytucją jednolitą, wiąże się z nią zadanie przedstawicielstwa wspólnego i metody, któréj trzymaćby się należało w zawieraniu spólnych traktatów; wówczas dopiéro, kiedy Prusy i połączone z niemi państwa ustalą podstawy nowego związku celnego, nadejdzie czas, podług zdania zwolenników programmatu hrabiego Bernstorff zagajenia rokowań z Austrją i państwami, które się jéj trzymują, oraz dójścia do ściślejszéj jednoty celnéj. Przystępować do nich wcześniéj, byłoby to narażać położenie Prus i związkowéj polityki.

Zdaje się, że pod tym względem mają słuszność, bo na każdéj innéj drodze położenie mogłoby być narażone na powikłania, gdyż przyjąwszy z góry pierwiastki würtzburgskie w nowéj jednocie celnéj, wkrótce zniszczonoby zarody mogące rozwinąć się na rzecz wspólnéj polityki przynajmniéj jednéj części Niemiec, jak naprzykład wspólnego przedstawicielstwa zagranicą, wspólnéj floty wojennéj i t d.

Hasłem tego stronnictwa, które dzięki ujemnéj postawie Austrji i państw południowych, musi wkrótce wynurzyć się na jaw, jest zatém: pogodzenie potrzeb politycznych i materjalnych rozróżnionych w Niemczech, po ich oczyszczeniu i należytem określeniu.

Berlin, 2 września. Czytamy w Gazecie pruskiéj: Książe admirał Adalbert, który już przybył do Marsylji, zjedzie się w Paryżu z małżonką swoją panią von Barnim i odbędzie z nią podróż po południowéj Francji. Oczekiwany jest z powrótem w Berlinie za dwa tygodnie.

Depesze telegraficzne.

KOPENHAGA, środa 27 sierpnia wieczorem Dziennik berliński Tidende oznajmuje, że świeżo doręczona nota pruska zawiera bardzo rozciągłe wymagania. Żąda zniesienia wspólnéj konstytucji dla królestwa i księstw; prawa dla sejmów obudwu księstw uchwalania budżetu; cofnienia reskryptu ściągającego się do używania języka miejscowego i powrótu pod tym względem do stanu rzeczy, jaki istniał przed rokiem 1848. Memorjał austryjacki różni się nieco od pruskiego i jest nierównie więcéj pojednawczy.

PARYŻ, czwartek 4 września. Dziennik Esprit public donosi, że rada ministrów odbyta w Paryżu, postanowiła utrzymać i nadal na niejaki czas jeszcze, zbrojne zajęcie Rzymu.

TURYN, czwartek 4 września. Dziennik Monarchia nazionale twierdzi, że większość rady odbytéj w Turynie, wyraziła zdanie, że należy poddać rokoszanów pod sąd osóbnéj wojennéj kommissji.

LONDYN, piątek 5 września. Morning Post mówi: że cesarz Francuzów uznał niepodobieństwo pogodzenia Papieża z królem Wiktorem Emmanuelem, i że sprężystość świeżo rozwinięta przez króla nie sprawiła żadnego wrażenia w Rzymie. Dodaje, że wahanie się cesarza Napoleona ogranicza się teraz wyborem dogodnego czasu i użyciem pozorów najodpowiedniejszych polityce do wycofania się z Rzymu.

LONDYN, piątek 5 września. Ostatnie wiadomości z New-Yorku, dochodzą do 27 sierpnia; podług nich, zaciągi stały się daleko czynniejszemi na północy, i prezydent Lincoln miał oświadczyć, że dla utrzymania jednoty, wytępi lub zachowa niewolnictwo, w całości lub w części, w miarę jak który z tych środków dogodniéj usłuży sprawie utrzymania jednoty. Oderwańcy zajęli Kentucky w 15000 ludzi. Jenerał Morgan odparł oddział oderwańców, niedaleko przylądku Cumberland.

RAGUZA, piątek 5 września. Miały miejsce zawczoraj rokowania w Cetynji. Porta domaga się uznania swéj najwyższéj zwierzchniczéj władzy, oraz prawa dla wojsk tureckich, przechodu przez Spucz, Niksicz i inne miejscowości. W razie odrzucenia tych warunków, działania wojenne przeciw Cetynji miały być dziś wznowione.

PARYŻ, piątek 5 września wieczorem. Dziennik Presse oznajmuje, że po wielu miastach sycylijskich wybuchnęły zamieszania, tudzież że w Spezzia był początek buntu. Dwa okręta położyły koniec zbiegowisku.

Podług wiadomości z Messyny z 4 września, miała zajść bitwa między wojskiem i kilku kolumnami garybaldystów, powstańcy zostali wszędzie pokonani a ich dowódzcy są dziś jeńcami.

LONDYN, niedziela 7 września. Wiadomości z Shang-haï dochodzą do 18 lipca; miasto było spokojne.

W Yeddo był nowy zamach na zabicie ministra angielskiego. Domyślają się, że zamach jest skutkiem spisku główniejszych mieszkańców. Sprawca zamachu odebrał sobie życie.

Spokojność nie została jeszcze przywrócona na Nowéj-Zelandji:

RAGUZA, sóbota 6 września. Książę Mikołaj odesłał wczoraj wszystkich jeńców tureckich, opatrzywszy ich w przyzwoite potrzeby. Morderstwa więc, o których dzienniki donosiły, są wierutném kłamstwem.

RAGUZA, poniedziałek 8 września. Konsul rossyjski powrócił z Cetynji. Książę czarnogórski waha się z przyjęciem warunków podanych przez Omer-Paszę. Turcy zbliżają się do Cetynji. Czarnogórzanie przenoszą ruchomy swój majątek do Cattaro.

LONDYN, poniedziałek 8 września. Ranna Poczta oznajmuje, że zapadło ostateczne postanowienie, sądzenia Garibaldiego przez senat, zgodne jest ono z istniejącém prawem. W liście pisanym z Paryża do Daily-News czytamy, że Garibaldi został raniony pod Aspromonte, gdy usiłował wstrzymać bitwę, zakazując ochotnikom, aby nie strzelali. Tenże list donosi, że półkownik Pallavicino, uderzył na ochotników, nie będąc przez nich wyzwanym.

Przegląd rolniczy.

Jeszcze jeden środek zapobiegający zarazie kartofli. Przyrząd do dojenia krów. Próba kopacza do kopania kartofli. Tegoroczna próba żniwiarki Lilpopa. Pralnia mechaniczna Bobrownickiego. Kalendarz dla ludu Polskiego.

Professor instytutu agronomicznego w Hohenhejmie p. Rau podaje nowy środek przeciw zarazie kartofli. W r. zeszłym 1861, pisze on, zaraza pojawiła się na kartofli w końcu lipca i wkrótce rozszerzyła się po całém polu. Wtenczas kazał p. Rau walcować grzędy kartofli tak, że walcując trzy grzędy zostawiał niewalcowane trzy następne dla próby i tak walcował cały poletek. Walcowanie uskuteczniał ciężkim potrójnym walcem, tak, że łęcina całkiem została wgniecioną w ziemię. Po uskutecznieniu téj roboty zaraza zniszczyła łęciny zarówno na walcowanych, jak i niewalcowanych grzędach, lecz wkrótce na walcowanych puściły się nowe zdrowe odrośle i całe pole pokryło się pasami bujnych zielonych łęcin.

W czasie zbioru, z równéj przestrzeni wykopano kartofli, która była wywalcowaną, 51 korcy, kiedy zbior z niewalcowanéj wynosił tylko 39, oprócz tego kłęby piérwszéj były zupełnie zdr we. Rozumie się samo przez się, że walcować należy zaraz, jak tylko się zacznie pokazywać zaraza, t. j. czarne plamki na liściach.

Prosty ten środek, wart jest, aby był i przez naszych ziemian wyprobowany; szkoda, że już w tym roku doświadczeń robić niemożna, kiedy zaraza prawie zupełnie kartoflę zniszczyła. W naszych stronach dwa gatunki kartofli silniéj opierają się zarazie t. j. czerwona śpieszka czyli granatka i emska, może wczesne ich dojrzewanie główną tego przyczyną, zawsze jednak w uprawie kartofli na te dwa gatunki kartofli zwracać należy szczególną uwagę.

Na tegorocznéj wystawie Londyńskiéj powszechną zwracał na siebie uwagę przyrząd do dojenia krów, wynalazku pp. K i r s z a u i K o l w i n a i chociaż to już nie taka nowość jak napisano w ogłoszeniu, nazywając go *the greatest novelty* zawsze jest to wynalazek nader pożyteczny. Przyrząd ten jest cóś w rodzaju pompki wsysającéj: wszystkie cztery cycki krowy kładną się do czterech rurek guttaperczowych i robotnik porusza rękojeścią; mleko wydaja się czysto i krowy żadnego silnego ciśnienia niedoświadczają, wzięte bowiem dla próby na wystawie krowy jakie były pod ręką, stały przez cały ciąg téj operacji spokojnie, gdyż dojenie trwa minut 3, kiedy dojąc rękami najmniéj minut 7 czasu potrzeba do wydojenia jednéj krowy, więc na kilkudziesięciu sztukach oszczędza się wiele czasu, i co najważniejsza jest pewność czystego wydojenia, od czego mleczność krów zawisła. Teraz gdy robotnik tak drogi i tak go dostać trudno, gdy kontrola dojarek bardzo ambarasowna, a produkta nabiałowe co raz wyższéj dochodzą ceny, gdy z podniesieniem się gospodarstwa i chów bydła podnieść się musi i znakomitą gałęź dochodu stanowić będzie, przyrząd taki dla dojenia krów byłby bardzo dla nas korzystnym i sowicie się opłaci, tém bardziéj, że cena jego niewysoka, bo kosztuje wszystkiego 17 r. s.

W d. 14 sierpnia r. b. odbyła się pod Warszawą próba kopania kartofli kopaczem pomysłu p. Lipińskiego, na kolonji własnością p. Ciechomskiego będącéj, 3 wiorsty za rogatką Jerozolimską odległéj. Narzędzie działało bardzo dobrze, prawie wszystkie kartofle znajdowały się na powierzchni ziemi gliniastéj, która przez działanie narzędzia mocno została pokruszoną, kartofle zaś niektóre nieco przykryte ziemią, bez użycia motyki, po przegarnieniu spulchnionéj ziemi ręką były wybierane. Tym sposobem, wybierając kartofle, nietylko że jest lżéj dla robotnika, lecz także okazała się znaczna oszczędność, albowiem każdy robotnik w tymże samym czasie przeszlo dwa razy więcéj kartofli wybrał, aniżeli inny kopiący motyką. Narzędzie to kartofli niepsuje; przy pomocy jednego człowieka i dwóch koni, można wykopać dziennie morgów dwa, 300 prętowych. Wykopywanie kartofli, których jest do 30 morgów p. Ciechomski uskuteczniać będzie tymże sposobem, a każdy naocznie przekonać się może o praktyczności i użyteczności narzędzia, cena którego jest złp. 300, i na które na wystawie rolniczéj ciągłéj w gmachu Towarzystwa Kredytowego urządzonéj, u zawiadującego wystawą p. Lipińskiego, można robić zamówienia.

Ż n i w i a r k a L i l p o p a, na próbie tegorocznéj w Brwinowie pod Warszawą odbytéj, działając na owsie i przerosłym trawami jęczmieniu, wyszła prawdziwie zwycięzko. Zdaniem naszém, to piérwsza dopiéro żniwiarka, która w pełném tego słowa znaczeniu, kwestję żniwa mechanicznego stanowczo a zwycięzko rozstrzyga. Porównana z działaniem żniwiarki Burgessa i Keya, niezaprzeczone ma nad nią pierwszeństwo, szczególniéj pod względem odkładania zboża, które w żniwiarce Lilpopa odpowiedniego pomysłu grabka uskutecznia, tak, że nic nie pozostawia do życzenia. Zboże złożone jest na garście lepiéj aniżeli ręka ludzka po sierpie uskutecznić to byłaby w stanie, rżysko nizkie a równe, zboże bynajmniéj nie powytrącane i cała rzecz z sumiennością troskliwego o dobro swe materjalne gospodarza dokonana.

Żniwiarka ta potrzebuje do obsługi 2 koni, waży centnarów 12 niespełna, wyżyna 10, a Burgessa—12 morgów nowopolskich dziennie.

W ogólc z prób, o jakich mowa, wynieśliśmy to przekonanie, że kwestja żniwa mechanicznego, nie jest kwestją, ale ze sfery idei, pomysłami takiemi jak Lilpopa i Burgessa, przeszła już w czyn, w zastosowanie praktyczne i żniwiarka staje w szeregu praktycznych machin rolniczych, ale jak w każdéj rzeczy jest pewne a l e, tak i tu nadmienić wyraźnie musimy, że żniwiarka tam tylko działać może, gdzie:

1) są grunta równe, a nie pagórkowate;
2) gdzie niema kamieni na polu,—i
3) gdzie uprawa jest płaska.

Zastosujcie się więc z uprawą gruntów swych do warunków, jakich żniwiarka wymaga, a wtedy wszyscy powiemy śmiało, że pomysły takie jak Lilpopa lub Burgessa, w kilku niespełna latach, na postęp rolnictwa polskiego znakomicie wpłynąć mogą; dziś każdemu, co by utrzymywał, że na wypukłych zagonach, na gruntach wzgórzyście niejednostajnych, na polach kamieniami zasłanych, żniwo machiną odbywać można, odpowiemy, że rozmija się z prawdą, wyzyskuje lub oszukać pragnie łatwowierność obywatelską.

Pralnię swą p. Aleksander B o b r o w n i c k i przed dwóma laty zalecał bardzo „w Gazecie Rolniczéj.“ Ponieważ wynalazek ten i w kraju naszym w wykonanie wprowadzony praktycznym się okazał, uważamy, że niebędzie rzeczą bezkorzystną dla gospodyń naszych, gdy artykuł p. Bobrownickiego powtórzymy.

„Podczas méj podróży po Anglji, zwiedzając jeden z główniejszych szpitali Londyńskich, widziałem w użyciu machinę do prania, którą powszechnie tam zachwalano. Sądząc, że machina ta i u nas równie z korzyścią mogłaby być używaną, sprowadziłem ją i zamierzam wyrabiać.

Machina ta składa się z kotła żelaznego powleczonego cynkiem sposobem galwanicznym, w którym odbywa się pranie bielizny. Dno tego kotła jest drewniane, nie szczelnie przystające, opatrzone w środku rączką, żeby z łatwością dało się wyjąć. Pod tém dnem znajduje się kociołek drugi do gotowania wody, a wchodzący w piecyk, którego rura służąca do odprowadzania dymu, wprowadza się w komin, rurka zatykana korkiem służy do wypuszczania wody. Na zewnętrznéj powierzchni ścian kotła, zaraz pod pokrywą znajdują się przymocowane pierścienie, przez które przeprowadza się pręciki drewniane wzdłuż ścian kotła.

Bielizna przeznaczona do prania, moczy się poprzednio przez 1—24 godzin w wodzie, w któréj rozpuszczona jest soda handlowa. Sody bierze się tyle, żeby areomer, który jest do każdéj machiny dołączony, zanurzony w wodę pokazał 3^0 gęstości, co wynosi 1 funt i łótów 6 na trzy garnce wody. Gdy bielizna dostatecznie namokła, wyjmuje się ją z wody, w któréj została rozpuszczona soda, i lekko wyżyma.

Następnie nalewa się wody czystéj w dolny kociołek aparatu, a bielizna wrzuca się do do górnego kotła, przyczém należy zaciągać niektóre sztuki pomiędzy pręciki drewniane a ściany kotła. Gdy kocioł jest już bielizną napełniony, wyciąga się pręciki drewniane, przez co potworzą się w massie bielizny kanały, poczém rozpościera się kilka sztuk bielizny na samym wierzchu, aby zakryć otwory tych kanałów, i wszystko przykrywa pokrywą.

Teraz następuje właściwe pranie bielizny. W tym celu zapala się ogień w piecyku i para, która się tworzy w dolnym kociołku, przechodzi do górnego przez szpary jakie się znajdują pomiędzy dnem drewnianem a ścianami kotła, i krążąc pomiędzy bielizną, za pomocą kanałów utworzonych przez wyjęcie pręcików, pierze też bieliznę. Gdy para zacznie w obfitości wydostawać się z pod pokrywy, jest to znakiem, iż pranie jest skończone.

Bielizna więc wyjmuje się i przepłukuje na balji, raz w ciepłéj drugi raz w zimnéj wodzie.

Przy tém przepłukaniu należy zwracać uwagę na to, żeby niepozostał się brud w tych miejscach, gdzie on zwykł się nagromadzać w większéj ilości.

Machina ta do prania przedstawia następujące dogodności:

1. Oszczędność czasu i miejsca.
2. Oszczędność opału, wody i mydła.
3. Dokładniejsze wypranie bielizny.
4. Mniejsze zniszczenie bielizny przy praniu.

O tych wszystkich dogodnościach miałem sposobność sam przekonać się. Kazałem bowiem uprać na téj machinie 117 sztuk własnéj bielizny, i do téj ilości wyszło sody za 15 groszy, a drzewa za 6 groszy, cała zaś czynność po namoczeniu bielizny poprzedniego dnia na noc, odbyła się w ciągu kilku godzin. Po takiém wypraniu nietylko świeże ale nawet zadawnione plamy, które dotąd niedały się wyprać, zupełnie znikły. Sprowadzając tę machinę do kraju, miałem na celu przez to oddanie gospodyniom naszym niepośledniéj usługi, i teraz przekonany własném doświadczeniem, mogę ją sumiennie polecić każdemu kto chce mieć swoją bieliznę szybko, tanio i dobrze wypraną.“

Tylko co opuścił prassę „Kalendarz dla ludu Polskiego“ wydany staraniem Redakcji „Gazety Rolniczéj.“ Dobor artykułów tak treści moralnéj jak i gospodarskiéj, obejmujących prawdy zasadnicze przystępnie wyłożone, są cechą téj prawdziwie pożytecznéj publikacji. Ważność przedmiotu, jakim jest bez wątpienia wydawnictwo książek ludowych zespoliła tu pracę i dla tego spotykamy tam imiona Syrokomli, Kraszewskiego, W. Wielogłowskiego, Ks. Osieckiego, Starkla, Janka z Bielca, Gawareckiego, Matkowskiego, Stelmasiewicza, Mieczyńskiego i innych zasłużonych w literaturze krajowéj.

Kalendarz ten z 10-ciu arkuszy, w 8-mce z kilkodziesięciu drzeworytami i kolorowanym obrazkiem św. Wojciecha na papierze białym, czysto i starannie wydrukowany, kosztuje zł. 1. Jest to jedyna i piérwsza publikacja u nas w stosunku wydania tak tania, a jedna więcéj zasługa dla redakcji Gazety Rolniczéj, która w szlachetnéj swéj dążności, niezrażając się żadnemi przeciwnościami nieustaje, ale na raz obranej przez się drodze ciągle postępuje. Redakcja zrobiła ze swéj strony wszystko co mogła i więcéj jak mogła. Teraz już rzecz ogółu otoczyć współczuciem podobne dążenia i uszanować zasługę. T. S.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Waszyngton, 31 lipca 1862 r.

(Dalszy ciąg ob. N 67)

Jedną z najdrażliwszych kwestij dla Anglji, ale razem jedném z największych źródeł dochodów Zjed. Stanów ma być taryffa cła, które podniesione zostało do najwyższéj, kiedykolwiek rojonéj stopy przez protekcjonistów Nowéj Anglji albo Wschodnich Stanów, jak ją tu zowiemy. Ten raz bardzo słusznie mówi Times angielski, że cła te równają się zakazowi angielskich wyrobów. Istotnie, to, co zowią paryzką industrją, lub ogólnie mówiąc norymbergskiemi wyrobami (choć pochodzą z Berlina, Szwarcwaldu lub Szwajcarji) z trudnością tu da się zastąpić, i jakkolwiek cła mogą być na te ostatnie podniesione, ani dzieci tutejsze, ani dziewczęta, a mniéj jeszcze wyrobnik dorosły nie weźmie się do tego, co ledwo jego szklankę piwa lub porteru opłaciłoby dziennem wynagrodzeniem. Bawełna, która przy wywozie musi płacić cło wywozowe, aby mogła w kraju znaleźć kupców, musi w kraju być wyrabianą, bo musi dostarczyć zarobek robotnikowi. Przyjaciele zakazowego handlu snują dziwne rachuby z tego nowego systematu celnego, który nakłada stempel na towary i znosi wszelkie systemata specyficznemi zwane, a zaprowadza ad valorem, z małemi bardzo wyjątkami, tyczącemi się najwięcéj surowych materjałów tylko i przychodzących z krain swego urodzenia. Specyficzny amerykański systemat stanowił np., że od jedwabiu cła tyle, od perkalu tyle, bez względu na jego cenę, a ze względem wszelkim na ulgi, ułatwienia i stosownie do potrzeb kraju, którego takie a takie wydatki wymagały odpowiedniéj summy,— rozrzucono ją więc na różne towary, mając wzgląd na rodzaj potrzeby, zbytek i t. p. A d v a l o r e m zaś powiada, że taki procent będzie wzięty od towaru, który na miejscu produkcji swojéj kosztuje na targu tyle; słowem, w piérwszym razie urzędnicy byli sędziami, często się chwiali, często pobłażali, a jeśli poszli do sądów, to przegrywali zawsze prawie. Dziś przywoziciel, musi pod przysięgą złożyć i n o v i c e, t. j. zeznanie ceny, miejsca, czasu, kupna, poświadczone przez konsula, i wedle tego musi płacić cło srebrem lub złotem, bo w tym tylko przypadku rząd swoich not nie przyjmuje.

Jeśli można usprawiedliwiać oburzenie Anglji za takie cła w Ameryce, i przypuścić w niedalekiéj przyszłości coś więcéj groźniejszego między temi dwóma narodami, — to znowu Amerykanie odpowiadają — a któż temu winien, jeśli nie Anglja, że secessja dziś przy życiu jeszcze? Pierwsza Anglja uznała za wojującą stronę Południowców, dostarcza ciągle broni i innych zapasów Południowi, ugaszcza i bawi Masona i Slidella i wielu innych reprezentantów Południa. W parlamencie głosy członków nietylko dawały zupełną otuchę nadziejom Południa, ale nie było błota, którémby nieobrzucono celów, usilności i prac Północy!

Może więc jest nieco i prawdy w tém co mówią: że gdyby nie te oceany i burze, a więcéj jeszcze, ten systemat zaraźliwy, którym przed 1780 Hessów rozbrojono, dając ziemię za osadę i zarobek gotowy za podnietę, a nakoniec owe koszta ogromne na przeniesienie małéj tylko armji, któraby była jedno kroplą słodkiéj wody w morzu, tobyśmy już ujrzeli nad ś-go Wawrzyńca brzegami i czerwone mundury i Jack Tara błękitne szarawary. Zdaniem mojém wszystko to być może razem wzięte, i nie dziwiłbym się wcale wojnie z takich przyczyn, gdy widzieliśmy w Anglji krwawe boje dla czépka lub innych podobnie błahych pobudek: ale być może Anglja zważyła tym razem głębiéj samą zasadę, na jakiéj konfederacja południowa założyła podstawę bytu swego: d e s t r u k c j ą, r o z w i ą z a n i e wprowadzone jako dogmat politycznego sojuszu, i z nich zrobiono główne zadanie przyszłości swojéj. Mogłażby monarchja z podobną efemerydą wchodzić w kosztowne przymierza?

Kiedy kongres z p. Chase sekretarzem skarbu wyczerpali wszystkie koncepta, jakim sposobem kredyt zrobić i utrzymać, i kiedy środki ich wywołały najsurowsze krytyki w Anglji, lud amerykański wziął słowo rządu swego za wszystkie rękojmie, nietylko więc stąd przekonać się można o wielkiém zaufaniu, ale o większéj jeszcze możności, a więc o ogromie zasobów krajowych. Papiery publiczne, te jakie są teraz, opierają się na innych publicznych papierach, a wszystkie mowy, podszepty, aby publiczne ziemie puszczono w zastaw, odrzucono, choć zapewne z wielkiém niezadowoleniem spekulantów angielskich i hollenderskich. Do tych ostatnich przyłączyły się zabiegi ażjoterów i wekslarzy miast większych, ściągnęli oni do siebie wszystkie złoto i srebro; za pierwsze podnieśli premium o 15%, za drugie aż do 10%. Massa publiczności wszakże brała banknoty narodowe al pari, nawet pocztowe stęple, i spekulanci chcący niechcący, zniżyli złoto zeszłego tygodnia do 13%, a srebro do 9%. W pożyczce narodowéj brali udział kapitaliści, z dochodów żyjący, zakłady naukowe, literackie, dobroczynne, a nawet robotnicy i rzemieślnicy, którzy w skarbie widzieli najbezpieczniejsze kassy oszczędności. Na ten cel otworzono tak zwane depozyta po miastach, kędy robotnik mógł najmniejsze summy składać, i stawał się wierzycielem skarbu, owszem przez kassy oszczędności, zwane *5-cio groszowemi*, nawet dzieci, żebracy przyszli w pomoc rządowéj potrzebie.

Kwestja istnienia niewolnictwa, tym razem została stanowczo zagajoną, już to celem usunięcia pozorów nadal, już celem zniszczenia raz na zawsze przewagi Południa nad Północą, jaką dotąd od czasów Waszyngtona bez przerwy trzymało, a któréj wymknięcie się z rąk było pewno najprawdziwszą przyczyną obecnéj scyssji i kollizji. Na rozhukanych falach burzy domowéj wojny widzimy tylko unoszącą się pianę niewolnictwa, ale istotniejsze przyczyny: wicher i falujące wody łatwo tracimy z oczu. Niewolnictwo jest ową tylko widzialną pianą, ale wichrem co wieje i miota wodami, są żądze straconéj przewagi jednych i purytanizm drugich; ten ostatni stał się plagą Północy, jak piérwsze były manją południa, aż do szału prawie posuniętą.

Od kilku dni rozkaz wydany przez Halecka, każe bez żadnego względu murzynów brać do posługi i potrzeb wojskowych, słowem używać ich tam wszędzie, gdzie tylko mogą być użyci z pożytkiem. Znany w ostatnich latach hrabia Adam Gurowski, ma zacząć organizację brygady z murzynów, nawet w tym celu wstępne artykuły ukazały się w gazetach, celem zbadania usposobienia publiczności. Odpowiedziano mu z Bostonu i z Chicago z ochotą dostarczenia po jednym półku z każdego wyżéj wspomnianego miasta.

Wczoraj nadbiegła wiadomość z okolic Richmondu, że dwa parowce uzbrojone i pancerne ukazały się niedaleko lewego skrzydła jenerała Mac-Clellan, jeden z nich się zowie R i c h m o n d, drugi M ł o d a A m e r y k a (young America). Monitor i Galena ze strony Zjed. Stanów zaraz się posunęły na czoło flotylli amerykańskiéj pod dowództwem admirała Goldsborough i Foote. Co godzinę czekamy doniesienia o zaciętéj walce w tamtéj stronie. Drugie to będzie doświadczenie owych problematycznych pancerników! W każdym razie można być pewnym, że okropność boju przyszłego prześcignie wszystkie pojęcia zawziętości, nawet prześcignie okrucieństwo wściekłości, bo też majtkowie Ameryki z dziwnego wyboru ludzi się składają! (d. n.)

Z Galicji, z nad brzegów Wisły, 19 sierpnia.

Zycie publiczne i towarzyskie w Galicji można ująć w słowa: Wydział sejmowy, rady miejskie, żniwa i kąpiele; podróże zaś za granicę zajmują szczuplejsze w tym roku miejsce.

Prace wydziału sejmowego porównać się dadzą do roboty Syzyfa, który wielki odłam skały na stromą górę pchał ustawicznie i musiał pracę swą wiecznie powtarzać, bo mu się nigdy nie powiodło stanąć z ciężarem u kresu. Różnica kardynalna zachodzi jednak w tém, że ludziom wybranym do wydziału sejmowego poruczoną została praca krajowa, jako dowód zaszczytnego zaufania, a Syzyfowi za karę—że z natury rzeczy wypływa, iż kiedy syn Aeola prawa rościć nie mógł do czynnéj pomocy władz wyższych, nasi pracownicy de lege na taką rachować mogli — a jednak — rzecz się ma inaczéj. Trudności, o które chodzi, w krótkości skreślę.

Sejmowi krajowemu, a w jego zastępstwie wydziałowi sejmowemu służy prawo, w skutek ordynacji krajowéj d. 26 lutego 1861, zajmowania się sprawami, które się tyczą: kultury krajowéj, budowli publicznych w całym kraju, instytutów dobroczynności, kredytu krajowego, wydatków bieżących i nadzwyczajnych publicznych, gmin, szkół, kościoła i jego funduszów, majątku stanowego, funduszu indemnizacyjnego za zniesioną pańszczyznę etc.; tymczasem po tylokrotnych komissjach i korowodach, namiestnictwo krajowe z polecenia ministerjum oznajmiło wydziałowi sejmowemu, że oddanie i zawiadywanie funduszami krajowemi ma się tak rozumieć, że wydział sejmowy będzie prowadził kassę, ale likwidacja i kontrola mają nadal pozostać przy urzędach austryjackich politycznych; a zatém księgi i papiery obrachunkowe nie mogą być oddane wydziałowi. W kassie krajowéj mają się i nadal koncentrować rozliczenia wszelkich dochodów krajowych. Dziennik dochodów i rozchodów, na rachunek funduszu krajowego, kassa rządowa będzie zamykać z końcem każdego miesiąca i wtedy dopiéro extrakt z niego przesyłać będzie do wydziału sejmowego. Jeżeli będzie superata, to odeszle tę nadwyżkę, a jeśli się okaże niedobór, to wydział ma brakującą kwotę kassie przesłać. Nareszcie ministerjum zostawia sobie kompetencją dozoru i rozporządzania funduszami na szkoły, kościoł, budynki wszelkie etc. pod pozorem, że zmiany, jeśli nastąpią, tylko na drodze legalnéj nastąpić mogą. Dość na tém, że to, co w teorji dali, chcą w praktyce ścieśnić lub zupełnie odebrać. Członkowie wydziału sejmowego, pp. Maurycy Kraiński i Seweryn Smarzewski, delegowani do obradowania wspólnego z delegatem namiestnictwa, zaprotestowali przeciw ograniczeniu działalności sejmowéj przez ministra stanu co do kultury kraju, w sprawach szkolnych i kościelnych, dodając, że podług teraźniejszego stanu rzeczy (od 20 paźdz. 1860), co do organizacji państwa, ministerjum niema nawet prawa bez zezwolenia reprezentacji krajowéj, wydawać jednostronnych rozporządzeń, ograniczających ustawę zasadniczą. Ku końcowi protokolarnego protestu, powiadają, że gdyby wydział krajowy chciał iść drogą przez pana ministra wytkniętą, stałby się bezwładnym i porządne zagospodarowanie kraju tylko utrudzającym organem.

Rzeczy więc tak stoją, że mimo pracy sumiennéj z jednéj strony, przeszkody stawiane z drugiéj strony, nie pozwoliły przyjść do rezultatu jakkolwiek zadawalniającego.

Lepiéj się powiodło temuż wydziałowi z podaniem do ministerjum w sprawie używania krajowego języka w sądach i urzędach. Delegaci nasi do rady państwa popierali w ministerjum sprawiedliwości to podanie, w formie prośby do cesarza wystosowane, i stanęło na tém, że sądom galicyjskim nakazano odpowiadać w języku takim, w jakim się prośby podają, niemniéj też protokoły spisywać należy w języku, w jakim strona mówi, nareszcie, co najważniejsza, zakazało ministerjum przekręcania (zwykle pod tytułem objaśnień) tych ustaw pod jakimkolwiek pozorem. Zmiany tych rozporządzeń niemogą być zaprowadzone, tylko na drodze legalno-prawodawczéj.

Czasem jednak władze wyższe choćby chciały, nie mogą zaradzić złemu, ponieważ biurokracja krajowa w wielu sprawach dopuszcza się niepojętych zwłók i opóźnień. Tak się stało z podaniem Rady miejskiéj Lwowskiéj przez namiestnictwo do ministerjum stanu wystosowanem, a mającém na celu: zaprowadzenie w gimnazjum polskiém czterech klas wyższych (składa się bowiem dotąd z 4 klas niższych tylko). Delegaci do Rady państwa poruczyli sprawę tę swemu koledze i rektorowi krakowskiemu, doktorowi Dietlowi, mającemu częste konferencje z ministrem stanu w sprawach naukowych. Owoż tedy dowiedzieli się teraz z wielkiém zadziwieniem interessowani, że zrobione podanie Rady miejskiéj do namiestnictwa jeszcze w maju, nie zaszło do Wiednia i w połowie sierpnia. Postanowiła tedy Rada miejska wysłać do Wiednia ze swego grona deputację o popieranie téj żywotnéj kwestji, a ponieważ gmina postanowiła swoim kosztem 4 klassy wyższe utrzymać, więc idzie jéj o to, żeby przez dalszą zwłokę poczynający się rok szkolny dla uczącéj się młodzieży nie został straconym. Wybrani zostali do téj deputacji większością głosów: radni: pp. Rodakowski, Koliszer i Adamski, którzy temi dniami wyjeżdżają do Wiednia. Ta sprawa, która, zdaje się w biurokracji germańskiéj kraju nie wiele liczy przyjaciół, obchodzi w wysokim stopniu całą publiczność. Ściśle prawnie biorąc rzecz, tam gdzie autonomja gminy wypowiedziana jest, w zasadzie, nie powinnyby się w téj sprawie żadne przeciwności napotykać. Pisząc o biurokracji, muszę nawiasowo wspomnieć o nagléj ucieczce przełożonego izby obrachunkowéj lwowskiéj, nazwiskiem Perlep, którego ścigają teraz listy gończe. Co przeskrobał, trudno się dowiedzieć.

Sprawa Bibljoteki Ossolińskich, na któréj utrzymanie dość znaczne przeznaczone fundusze przez legatarjusza i która powinna była być pod opieką i administracją rodziny Lubomirskich, a była administrowaną przez rząd, ma być załatwioną ostatecznie. W skutek usilnych zabiegów i przedstawień wydz. sejmowego, postanowiło namiestnictwo przełożyć cesarzowi do sankcji ustawę ordynacji Przeworskiéj. Chodzi jeszcze o kilka drobnych formalności ze strony księcia Jerzego Lubomirskiego, o ekstrakty tabularne, deklarację Towarzystwa kredytowego etc. etc., tak, że przyśpieszenie ostatniego załatwienia zależeć będzie od księcia Lubomirskiego. Spodziewać się należy, że ta instytucja związana nadal z ordynacją Przeworszczyzny głębokie w życiu narodowém zapuści korzenie, dotąd bowiem stosuunkowo drobne wydała owoce pod opieką i administracją władz rządowych.

Na usilne napominania organów publicznych wreszcie dyrekcja bibljoteki imienia Ossolińskich wydała tom I nowego pocztu pisma zbiorowego, pod napisem „Bibljoteka Ossolińskich.“ Tom ten zawiera między innemi rozprawę „Królestwo Galicji“ Augusta Bielowskiego, opartą na podstawie dyplomatów i wiarogodnych świadectw, że Galicja, od któréj królowie węgierscy tytuł królów Galicji przybierali, nie w dzisiejszéj Galicji austryjackiéj, ale w Węgrzech leżała. Stolicą był Galicz nad rzeką Tugar, dzisiejszy Gacz węgierski, dziedzictwo hr. Forgachów. Bielowski wylicza cały szereg królów tam panujących od połowy XI do końca XII wieku. Daléj Juljusza Słowackiego: „Podróż do Włoch i ziemi świętéj, opowiedziana z listów i fragmentów autora przez Antoniego Małeckiego. „Jadwiga i Władysław Warneńczyk,“ dwa poemata Teofila Lenartowicza, poświęcone Karolowi Szajnosze. Z poezji Bohdana Zaleskiego: 1) o genjuszach, do Adama Mickiewicza, 2) Pod przygrawką „Duch od stepów, 3) Głos ku Deotymie. Józefa Supińskiego „Stosunek człowieka do ziemi w gospodarstwie społecznem“ — roztrząsa tu autor ważne pytania z ekonomji politycznéj w zastosowaniu do kraju naszego i naszych okoliczności. Ksaw. Godebskiego wiadomości o archiwum Mniszchów i niektóre ważne dokumenta z niego. D-ra Wojciecha Urbańskiego: „Metoda badania i zdobycze fizyki nowoczesnéj.“ „Jan Stan. Jabłonowski, jego żywot i pisma“, przez A. Bielowskiego. Pamiętnik Jana Stanisława Jabłonowskiego, wojewody ruskiego, wydany z autografu z objaśnieniami i przypisami. „Inventarium omnium et singulorum privilegiorum, literarum, diplomatum etc. quaecumque in Archivs Regni in arce Cracoviensi continentur anno 1682 confectum. Lutetiae Parisiorum 1862.“ Ocenił Aug. Bielowski.— Starodawnyi hałyckii horody: I. Zwenihorod, soczynytel Wasyl Ilnicki, II. Lwiw, opysał Izydor Szaraniewicz, ocenił Aug. Bielowski, — a prócz innych rozpraw Kronika zakładu imienia Ossolińskich. Drugi tom Bibljoteki Ossolińskich wyjdzie około nowego roku. Prenumerata na 2 tomy, około 50 arkuszy druku obejmujące, z których pierwszy zaraz przy płaceniu otrzymuje się, wynosi 6 guldenów wal. austr. i przyjmuje się w kancelarji zakładu. Pamiętnika Jana Stan. Jabłonowskiego można dostać w osobném odbiciu za 70 cent.

Do książek najbardziéj nam potrzebnych, należy bez wątpienia dobra grammatyka, bo mimo wykształcenia języka, na co się wieki składały, nie obfitujemy w książki prawidłowe języka.

W zeszłym roku wydał professor Łazowski dla użytku gimnazjów i szkół realnych, grammatykę języka polskiego. Grammatyka ta zaleca się metodą analityczną, wykładem rozwoju języka i zbadaniem myśli, które kierowały przeobrażeniami języka. Prawidła poparte przykładami wzorowych pisarzów i wykazane różne zboczenia czy to tytułem prowincjonalizmów, czy to francuzczyzny, łacinizmu, czy niemieczczyzny. Teraz wydał ten autor „Pierwsze zasady grammatyczne języka polskiego, podzielone na 2 lata nauki.“ Jest to mała grammatyka dla dzieci, które się zaczynają uczyć. Ułożona jest w pytaniach i odpowiedziach, aby przyjść w pomoc nauczycielom i żeby dzieciom ułatwić naukę. U nas, gdzie stosunki pedagogiczne nie rozwinięte, taka podręczna grammatyka jest bardzo praktyczna. W drugim roku oznajomią się dzieci dokładniéj z zasadami odmian, z poznaniem słów pierwotnych i pochodnych i z budową zdania określonego i złożonego. Po tém następują w krótkości zestawione prawidła pisowni i zadania do ćwiczeń piśmiennych ze wskazówką dla nauczycieli, jak teorję ciągle łączyć z praktycznem użyciem języka. Autor zastosowuje się do pojęcia dzieci, dla których pisał, co jest główną dzieła zaletą; uczy małych zastanawiać się i myśleć, co dopiéro nowa pedagogika pojęła, która to nauka u nas niestety jest dotąd bardzo zaniedbaną

(d. n.)

Z pttu Taraszczanskiego.

Kwestja włościańska pomimo swéj nader wielkiéj ważności i żywotności dla kraju, postępuje u nas bardzo wolnym i niepewnym krokiem, dla czego? różne i wieloraki są tego przyczyny. Obwiniać i posądzać o niechęć w tym względzie, nikogo zdaje się nie można, owszem, wszyscy chcieliby jak najprędzéj widzieć tę wielką reformę wprowadzoną w życie, i wyjść z dzisiejszego stanu przejścia, który pod każdym względem rolnikowi na zagrodzie dotkliwie czuć się daje; a jednak pomimo to, każdy krok naprzód na tym polu, połączony jest z ogromnemi trudnościami i kłopotami bez liku. Trudności te, prawda, koniecznie przywiązane być muszą do tego przejścia, jak do każdéj wielkiéj zmiany; jednak jeżeli powodów ich szukać w części należy w niechęci i braku zaufania włościan ku posiadaczom ziemi, to natomiast silnie przekonani jesteśmy: że dobra wola, i chociaż mała ofiara z własnéj korzyści ze strony właścicieli, znakomicie przyczyniłaby się do uproszczenia, a nawet prędkiego ukończenia kwestji usamowolnienia włościan. Nie chcemy tu wskazywać drogi nikomu, gdyż przekonani jesteśmy, że każdy prawy obywatel, w sercu własném znajdzie głos, który mu wskaże obowiązki względem kraju i téj użytecznéj części jego obywateli, która krwawą pracą swoją zasługuje, aby możniejsi bracia zechcieli przyczynić się do złagodzenia ciężkiéj ich doli; chcemy tu tylko podać fakt jeden, którego skutki stwierdzają w zupełności zdanie nasze: że dobra wola, mniejsza baczność na własną korzyść, zapomnienie choć na chwilę o złotym cielcu, który pomimo krzyża, zupełnie, niestety z serc naszych wyrugowanym nie został, uczucie miłości i sprawiedliwości do tego ludu, który do dziś największą część pracy swojéj, nie sobie, lecz innym poświęcać musiał,—prędzéj i prościéj doprowadzą do celu w dzisiejszéj kwestji naszéj, niż wszystkie inne powszechnie dziś używane środki.

Te kilka słów podajemy do ogólnéj wiadomości, z cichego naszego zakątka, z nad Rosi z Taraszczańskiego powiatu, majątku Koszowackiego hrabiego Józefa Młodeckiego. Hr. Młodecki, jeden z pierwszych obywateli tutejszego powiatu, zrobił dobrowolny układ z włościanami swemi i skłonił ich w bardzo krótkim czasie do tego, iż przystąpili do nabycia siedzib ziem przez nich zajmowanych. Dawniejsze pełne dobroci patryarchalnéj i wzbudzające zaufanie włościan, postępowanie, gotowość do ofiar, i znakomite ustępstwa i dogodności, jakie hr. Młodecki poczynił włościanom przy wprowadzeniu usamowolnienia, były dźwignią, za pomocą któréj przejście odbyło się prędko, zgodnie, bez użycia innych środków, prócz łagodnéj perswazji, i bez żadnych kłopotów i nieprzyjemności. Rzecz ta przedstawioną już została do zatwierdzenia rządu, i wkrótce w majątku Koszowackim będziemy mieli do 5,000 drobnych obywateli.

Czyn ten wymowniéj przemawia za sobą, aniżeli wszystkie pochwały, jakieby tutaj napisać można. Nie dość jednak na tém; hr. Młodecki w poczuciu obowiązku prawego obywatela, dbałego o dobro ogółu, nie ograniczył się na jedném, zrobił więcéj, bo w szlachetnem sercu swojém nie zapomniał i o biednéj szlachcie czynszowéj, czyli tak zwanéj zagonowéj. Szlachta ta, która w tutejszych okolicach stanowi dość znaczną część ludności, bo naprzykład w majątku o którym mowa, liczba ich wynosi 238 familij, nie była wprawdzie przywiązaną do ziemi, jak włościanie, ale też niemiała żadnéj opieki, żadnéj gwarancji swojego bytu, gdyż ziemia na któréj osiadła, żadnemi kontraktami, ani umową nie była obwarowaną,—słowem byt ich zależał od dobréj lub złéj woli właściciela, który niemając obowiązku dawać im osady, mógł takowe w każdéj chwili odebrać.

Otoż hr. Młodecki, czując całą okropność takiego położenia, bez żadnéj przyszłości, tknięty litością i uczuciem ludzkości, a gdzie idzie o dobro kraju i ogółu, mało ważący własną korzyść, i nie dający się wyprzedzić nikomu, dał piękny i godny naśladowania przykład innym właścicielom odstąpiwszy owéj biednéj szlachcie na własność, najpiękniejszéj ukraińskiéj ziemi, któréj w stosunku do ludności, skutkiem różnych spraw granicznych dotąd nie skończonych, jest zbyt mało, w cenie po 45 rs. za dziesięcinę; a widząc, iż biednym ludziom, trudno by było uiścić jednorazowe należność za używaną przez nich ziemię, wypłatę jéj rozłożył im na lat dziesięć bez żadnego procentu. Nie dość na tém, hr. Młodecki, pamiętając o poprawie materjalnego bytu szlachty czynszowéj, nie zapomniał również i o tém, co stanowi najdroższe dobro człowieka, o poprawie ich moralnéj. Chcąc dźwignąć szlachtę z upadku moralnego, w jakim ją niedostatek pogrążył, szanowny dziedzic zamierzył urządzić dla nich szkółkę, przeznaczył ze swéj strony na ten cel dom murowany w Koszowatéj, oraz potrzebny zasiłek, i obecnie z całą gorliwością godną takiego czynu, stara się o wyjednanie na to pozwolenia rządu.

Zaiste piękny to i szlachetny czyn, iść tak naprzeciw każdéj niedoli ludzkiéj z sercem i ręką, gotową w każdéj chwili do niesienia ulgi i pomocy!

Mamy przed oczami w téj chwili przemowę, jaką hr. Młodecki miał do szlachty czynszowéj, przy oznajmieniu jéj o swojém dla nich dobrodziejstwie, i hołd składamy pięknym myślom i dążnościom w niéj wyrażonym.

Podajemy ten czyn z uczuciem szczeréj radości, że przedstawiciel jednéj z możnych rodzin naszych, tak godnie i szlachetnie używa dostatków, jakiemi go Bóg i zasługi przodków obdarzyły. Obyśmy więcéj takich przykładów podać mogli, oby czyn tego zacnego obywatela wielu znalazł naśladowców. Jemu zaś samemu, niech zostanie zawsze słuszna chwała inicjatywy.

W końcu wypada nam jeszcze nadmienić, iż udobrodziejstwowani biedni ludzie zamierzają złożyć swojemu dobroczyńcy dar, któryby był dla niego wyrażeniem ich wdzięcznych uczuć, jak również przypomnieniem tego szlachetnego czynu. Ma to być, o ile słyszeliśmy, puhar srébrny, ze stosownym napisem; o ileż ten puhar, milszym i droższym będzie dla jego posiadacza, od tych kosztownych bawidełek, jakie widzieć można u innych magnatów, a które oprócz szybkości nóg końskich, żadnych wspomnień nie obudzają.

Juljan Jordan z Krutyhorbów.

Z Gub. Minskiéj 1 sierpnia.

W jesieni roku bieżącego, miały przypadać elekcje gubernjalne; nie było nadziei, aby się takowe mogły urzeczywistnić: lecz oto z radością się dowiadujemy, że obwieszczone już zostały wybory szlacheckie na miesiąc październik. Prawda, że pora dość przykra, gruda i przymrózki z wiatrem będą towarzyszyć podróżującym do miasteczka na sejmiki, jednak te małe niewygody, nie powinny zatrzymać w domu nikogo; każdy bowiem u kogo bije w piersiach serce tętnem obywatelskich uczuć, pojmuje całą doniosłość zboru niniejszego, całą potrzebę wzajemnego porozumienia się w chwili zmiany stosunków społecznych i dla tego to, sejmiki tegoroczne zapewne będą liczniejsze jak zwykle, brzemienne powagą, dojrzałym sądem, obywatelską odwagą i poświęceniem. Zapewne, że miejsce balów, szulerni, pijatyki i intryg, jak zwykle bywało, zajmą dyskussje o rzeczach pożytecznych, żywotnych, które by mogły ocucić kraj nasz z odrętwienia, a następnie pobudzić do życia.

Albóż to niema o czem radzić i stanowić?. Naprzykład: o wstrzemięźliwości, o wykupie, o kredycie, o wzajemnéj pomocy, o podniesieniu rolnictwa, o wyborze urzędników, jakich wymagają duch czasu i potrzeby kraju, o uposażeniu tychże urzędników wyborowych i o wielu innych rzeczach?... Ostatnią kwestję zaliczyć można do najżywotniejszych; została ona jednocześnie poruszoną we wszystkich częściach kraju naszego i tylko egoista, kochający więcéj rubla niż interes ogółu, ośmieliłby się przeciwko niéj podnieść głos opozycji. W pokątnych parafjalnych gawędkach, nie braknie nam nigdy teoretycznych formułek, któremi wojujemy na zabój, narzekając na urzędów wyborowych niedołężność i tak biadając nieustannie, niechcemy się trochę zastanowić, skąd to złe wynika? niechcemy pojąć, że dopóki tylko fortuna będzie niejako jedyną kwalifikacją do urzędu, dopóty też urzęda będą lekceważone przez nas samych i nierzadko przez tych, którzy takowe piastują. Mnie się zdaje, że wyłącznie kilka wad niepozwolało nam dotąd jednomyślnie zgodzić się na uposażenie urzędników wyborowych czyli honorowych: a) fałszywe wyobrażenie o honorze szlacheckim, b) instynkt rodzimy do zgubnego veto. t. j., że bez zastanowienia się, każdy chce o swojem prawić i na swojem postawić, skąd też urosło francuzkie przysłowie: "où il y a deux polonais, il y a un de trop." c) Pospolita obojętność na sprawy publiczne, przezierająca się jakby w zwierciadle, w przysłowiu: „prima charitas ab ego". Pora jednak się otrząsnąć z tych naleciałości wiekowych, pora już się przeświadczyć: że tylko przez poświęcenie, pracę, zgodę i miłość, zdołamy stanąć u mety, inaczéj, to co jest dziś możliwem zdobyć wspólnemi siłami, przy rozstrzeleniu onych wedle osobistéj fantazji, łatwo się zamieni w marzenie.

Nie należy szlachcicowi sądzić, że jest wstydem brać pieniądze, kiedy się niesie uczciwą pracę swoim współbraciom;—patrzmy na kraje najbardziéj ucywilizowane, przecież tam członkowie wszystkich izb są płatni i nikt niema prawa pieniężnéj bonifikaty nie przyjąć. Taki tylko systemat czyni urzędy bardziéj odpowiedzialnemi, zmusza niejako urzędników do służby, szczeréj i sumiennéj; z drugiéj zaś strony, daje możność ogółowi wybrać ludzi zdolnych, a następnie, wymagać od nich pracy pod warunkiem, że w razie przeciwnym opinja publiczna o swoje się dopomni. Jak dalece dawna rutyna wyboru urzędników jest już obecnie niewczesną, same rezultaty dowodnie świadczą; przeto należy się spodziewać, że obywatelstwo gubernji naszéj, na przyszłych wyborach, uwzględniając ówczesne potrzeby, większością głosów wyrzeknie stanowczo, o naznaczeniu pensji marszałkom gubernjalnym i powiatowym. Chodzi ta gadka po ludziach, gwarzą o tem sąsiedzi, jedni pro, drudzy contra; jednak gdy się zbierzemy w kupę, jest nadzieja, że potężny głos opinji publicznéj każe ustąpić indywidualnéj opozycji.

Dałby to Bóg miłosierny, by się przeczucia nasze sprawdziły,— kładnąc bowiem rok rocznie w celu wzmiankowanym pewne procenta na wspólnym ołtarzu, dalibyśmy możność ludziom woli i światła, zająć stanowiska, na których by godnie służyli krajowi; wzbudzilibyśmy do życia zdolną pracę, gdyż dotąd zdolności nieuszanowane i niepoznane, leżały przywalone głazem przesądu. Niech zajaśnieje praca rozumna, chrześcijańska, niech się u nas rozgości i zapanuje.

Tu i ówdzie dostrzegamy fakta pojedyńczych dobrych chęci i poświęcenia, ale jakże to często serce się krwawi na odgłos tych czynów niby pocieszających, z powodu, że niedaje się w nich widzieć systematycznéj, głęboko chrześcijańskiéj myśli, jeno tylko barwistą wyobraźnię, która jak bańka mydlana łudząc oko tęczami, w końcu się wniwecz obraca. Chcę mówić o podniesionéj kwestji oświaty ludu, którą tak szczytnie opiewają czasopisma, nie szczędząc pochwał zacnym panom i nadobnym paniom, za ich starania około nauczania tak zwanych: kmiotków, chłopków etc. za łożone koszta na szkółki i nauczycieli za osobiste wykładanie nauk wiejskim dziatkom. Ach! jakże to wszystko jest piękne i wzniosłe, i nieraz przeczytawszy podobną wiadomość w gazecie, doznałem niewymównej radości, a dłonie się gotowały do przyklaśnięcia zacnéj dążności; lecz po krótkiem wzruszeniu nastąpiła chwila rozwagi, zaczął człek myślić, porównywać i w końcu nadybał prawdę, to jest odkrył to matematyczne x, że obok oświaty i wstrzemięźliwość iść winna.

Niejednokrotnie staraliśmy się w miarę sił słabych, wspierani jedynie miłością dobra ogółu i zupełnem przekonaniem, w dorywczych artykułach świętą sprawę trzeźwości bronić, rozjaśniać i zalecać; nie raz nam przypisano śmieszność, złość ludzka tajemnie podsadzała miny i w końcu niemogąc zwyciężyć podstępem, z miedzianem czołem otwarcie stawała do boju. Wszakżeśmy znieśli takowe najazdy za łaską Boga, a jak kiedyś, tak i dopiero śmiało wyrzekamy: „że wszelkie nasze filantropijne działania niczem są i zdradzają tylko istnienie wewnątrz serca pustéj pychy i chciwość, skoro niemamy dość mocy, by się wyrzec niegodnego zysku z szynków i browarów, zysku łez, moralnéj śmierci ludu, a zatém poniżenia naszego." Bo jakże przypuścić, aby obywatel, który zakłada szkółkę, uczy wiejską dziatwę, miał sumienie, ojców i matek téjże dziatwy w szynku rozpajać, demoralizować i przez to samo burzyć dzieło swéj pracy?... Czyż może dziatwa prawdziwie korzystać ze szkoły, kiedy tuż w szynku pod bokiem stojącym, ich rodzice wychylają kwaterki z przekleństwem na ustach, z hańbą na czole, a następnie wróciwszy do domów, przedstawiają młodemu pokoleniu okropny widok zgorszenia i zgrozy?. Tak tedy dom rodzicielski mający być dla dziatek pierwszą szkołą moralności i religijnych wyobrażeń, zbiegiem fatalnych okoliczności staje się dla nich widownią obrazy Boga i godności człowieka, stworzonego na obraz i podobieństwo Boże. Gdzież jest myśl chrześcijańska w takiem nauczaniu włościanina? czy też założeniu podobnéj szkoły nie dopomagał szatan, by późniéj tém bardziéj mógł się urągać cnocie i temu co nazywamy postępem, cywilizacją?!.. Czyny nasze niech biorą natchnienie nie w modzie, nie w pustéj chwale, ale w prawdziwéj miłości bliźniego, a wtedy one będą nosić na sobie cechę doskonałości, t. j. zaparcia się osobistego i poświęcenia bez granic. Twierdzimy stanowczo: „że bez wstrzemięźliwości ludu, niema dla niego korzystnéj nauki, niema wykupu ziemi, niema moralności, zatém też niema szczęścia dla całego kraju." Prawda, że się rzadko dzisiaj już spotka z zapamiętalcem, któryby się ważył głośno dowodzić a raczéj pleść duby smalone, że pijaństwo chłopa jest potrzebném dla szczęścia materjalnego posiadaczy ziemskich, że ubóstwo czyni chłopa pokornym etc; prawda że podobne orzeczenia coraz rzadziéj słyszeć można, z powodu, że wstrzemięźliwość nie jest nowością i już w téj materji na polu literackiem, nie jednokrotnie się wytoczyła ostra utarczka, wieńcząca chwałą dobrą sprawę: lecz pono czy nie gorszem jest owe czcze gadanie o potrzebie rozpowszechnienia trzeźwości, kiedy tymczasem nie dostrzegamy poświęceń na téj drodze? I chociaż niedawno obywatele Litwy propagandę wstrzemięźliwości uchwalili, dla czegoż się wszystko ograniczyło tylko jedną uchwałą? gdzież czyny?!

Kiedy tyle prawim o poświęceniu dla kraju, dla czegoż nie chcemy pojąć: że stopień uzacnienia, moralności, a następnie oświaty mieszkańców jego, jest zarazem stopniem dobrobytu ogólnego? Uchylmy więc zasłonę z przed oczu, a jasno widząc przed sobą wytkniętą drogę poświęceń, idźmy po niéj odważnie, niosąc brzemię obowiązków, aż staniemy u mety.

Obecnie przedsięwzięte wydawnictwo w Wilnie Bibljoteki gospodarza wiejskiego, by godnie odpowiedziało swemu założeniu, powinno przeważnie popierać sprawę wstrzemięźliwości, gdyż jestem mocno przekonany, że nasz kraj rolniczy z tego pierwiastku ma wysnuć swoją pomyślność t. j. spotęgować siły ducha, zawładnąć materją.

Nie zawsze Bocian zbiera tylko same żaby i padalce, lecz nie raz się obłowi i tłustym bekasem; to też czytelnikom moim komunikuję: że oto niedawno, w 2-m okręgu pojednawczym powiatu Ihumeńskiego, dwaj zacni obywatele p. Obrąpalski i p. Hłasko, przy wprowadzeniu listów nadawczych w obec włościan i pośrednika, przez wzgląd na dobro ogółu, uroczyście przyrzekli zamknąć szynki niebawem. Jakkolwiek niema w tém heroizmu, jeno jest to wynik naturalnych obywatelskich uczuć, wszakże gdy niewszędzie widzimy dobrą wolę w rozpowszechnianiu trzeźwości między ludem (kiedy zkąd inąd na ustach mamy dla niego ciągłe poświęcenia) przeto i fakt niniejszy, dla zbudowania leniwych w duchu i pocieszenia szukających prawdy, czułem się w obowiązku obwieścić.

Urodzaje w ogóle byłyby u nas zadawalniające, lecz gradobicia jak słychać poczyniły w całych okolicach wielkie szkody. Pomijając mniej ważne wypadki tego rodzaju, wspomnę tylko o jednym fenomenalnym, spisanym ze słów naocznego świadka, jakowy miał miejsce po większéj części, w dobrach d. J. Zawiszy w powiecie Ihumeńskim położonych, a mianowicie miasteczku Uzdzie, folwarkach Kuchcikach, Kamionce, Uzdzience i innych.

Dnia 29 zeszłego miesiąca o południu, w kierunku północno-zachodnim okazała się na horyzoncie straszna chmura gradowa, rozciągająca swe ramiona na mil kilka co najmniéj; w krótce napędzona silnym niszczącym uraganem, wydała z siebie już nie grad zwyczajny, lecz bryły lodu w kształcie piramid ważących od 1 do 2-ch funtów z górą. Kanonada niebieska trwała przeszło pół godziny i w tym czasie zniszczyła w pełném znaczeniu tego wyrazu, całą okolicę. Nie mówię już o posiewach, ogrodowinach, gdyż tego wszystkiego na przestrzeni dwóch mil kwadratowych i źdźbła niezostało, ale burza bardziéj przerażające szkody zrobiła, niszcząc całe żydowskie miasteczko Uzdę: albowiem zostały literalne mówiąc od silnych uderzeń brył lodu połamane dachy, okna, drzwi, płoty, pobite bydło, ptastwo domowe. O wiorst 5 od m. Uzdy w majętności Kuchcikach, burza zrujnowała z kretesem niemało budowli, połamała sady; grad zachwycił na polu pasące się dworne owce, pastuch uciekł, lecz za to zabitych zostało na miejscu sztuk owiec 500, a kilkaset przybitych tak, że niejest pewnem czy żyć będą,— w okolicy też nie mało pobitego bydła, koni, drobiu, poniszczonych budowli, pokaleczonych ludzi i jeden człowiek został zabity. Przybyły do Uzdy kluczwojt z poblizkiego miasteczka Piasecznéj, niejaki Posienicki, znajdował się naonczas w gminnéj kancelarji, kiedy grad zaczął padać i stał nie opodal od okna: lecz w téjże chwili okno zostało zdruzgotane, a odłamki szkła prysły mu do oka— oślepł biedny i pozostał bez chleba z dziatkami. Jeżeli ktoś wzruszony niedolą tego biedaka zechce mu nadesłać jakieś wsparcie, niech takową przesyłkę uskuteczni na ręce Ottona Jodki, pośrednika pojednawczego 12 okręgu w powiecie Ihumeńskim przez Mińsk w Piasecznéj. Szkody p. Zawiszy po obliczeniu miejscowéj administracji wyniosły, na 30,000 rs., szkody żydów Uzdzieńskich na 20,000 rs.; jeżeli jeszcze zaliczyć szkody poniesione przez okolicznych włościan i obywateli: to summa summarum zbierze się strat wspólnych na jakie 100,000 rs. z okładem. Nie mniéj w różnych częściach powiatu Ihumeńskiego grady i burze wyrządziły szkody niemało; miasto Ihumeń z okolicami też wiele ucierpiało. Szkody ogólne w całym powiecie nie są jeszcze urzędowie obliczone, jednak minimum może 300,000 rub. wyniosą. Tu się rodzi konieczna potrzeba stowarzyszeń wzajemnéj pomocy... *„Bocian z nad Ptyczy."*

WIADOMOŚĆ GIEŁDOWA OD OTTONA SCHMIDTA,
z Królewca, d. 3 września 1862 r.

Handel pszenicą w niepewnym stanie:
Bardzo ciemna od 126—28 f. 86—90, 129/30 f. 91—$92\frac{1}{2}$ 131—32 f. 93—96 srebr. groszy za szefel.
Ciemna 123—25 f. 83—85, 126—28 f. 86—89, 129—30 f. 90—91 sr. gr. za szefel.
Czerwona 125—26 f. 84, 127 f. 85, 129—30 f. 90. "
Żyto, wielu amatorów, 117—19 f. $53\frac{1}{2}$—55, 120—121 f. $55\frac{1}{2}$, 122—123 f. 57, 124—25 f. $58\frac{1}{2}$, 125—26 f. 60 sr. gr. za szefel.
Jęczmień, na który mało zwracają uwagi:
bujny 104—108 f. 43—45 srebr. groszy "
drobnego ziarna: 102—106 f. 42—44 sr. gr. "
Owies, żądanie umiarkowane 65—70 f. 25—28 sr. gr., 75—80 f. 30—44, 81—85 f. 35—36 sr. gr. "
Biały groch do gotowania 60—63. Sredni 55—58 "
Zielony groch 65—80. Szary 65—82 "
Wyka 73—74. Ziarno 58—62. "
O Siemięlniane, wielu pytało i dają wysokie ceny; z nowego zbioru 157—107. 75—80. 109—101. 81—84. 112—124 f. 85—89 srebr. groszy za szefel.
Okowita 8000% Trallesa $18\frac{1}{2}$ talara, za wiosenną $18\frac{1}{2}$ talara bez kufy.
Guano w najlepszym gatunku $5\frac{1}{5}$ talara za 100 f. wagi komory celnéj.
Gips—nawozowy prawdziwy francuzki za szefel 16 srebr. groszy.
Mąka kościana $3\frac{1}{2}$ talara za 100 f.
Tymoteusz od 5 do $7\frac{1}{2}$ talara za centnar.

Królewiec, d. 5 września 1862 r.

Przy stałéj i ciepłéj pogodzie zeszłego tygodnia zbiory w północnéj Europie ukończono; na ceny wpływ jéj był nie pomyślny, a w Anglji pszenicę nawet znacznie niżéj notowano.

Opierając się na doszłych do nas wiadomościach z różnych stron, przyjąć można za pewne, że zbiory w ogóle, z małemi tylko wyjątkami, nigdzie nad średnio nie wypadły; w Anglii pszenica i tego rezultatu nie miała.

Na naszym placu, w skutek wiadomości z zagranicy, tylko pokup pszenicy cokolwiek ożywiony; inne zboża bez pożądania. Za pszenicę płacono 3 rs. za szefel—$1\frac{1}{2}$ złotego za korzec mniéj jak w zeszłym tygodniu. Wyborowego ziarna tak pszenicy jako też i żyta do zasiewu bardzo mało dostawiono; za takowe ceny dość wysokie osiągnąć można.

Dzisiaj płacono za szefel:

pszenicy czerwonéj.	125/6—129 f	85—89 sr.	45 do $46\frac{2}{3}$ zł. pol. za kor.	
" ord. pstréj	123 —126/7	75—83	38 — $43\frac{1}{2}$	" "
" dobréj. .	126 —129	86—90	$45\frac{1}{2}$ 47—	" "
" pięknéj. .	127 —132	89—96	$46\frac{2}{3}$ $49\frac{1}{2}$	" "
żyta	112 —126	48—60	25— $30\frac{1}{2}$	" "
grochu białego . .	55 do 64	$28\frac{1}{2}$ do $33\frac{1}{2}$ zł. pols.		
" zielonego .	70 — 82	$36\frac{1}{2}$ — 43		"
" szarego . .	70 — 90	$36\frac{1}{2}$ — 47		"
bobu	58 — 64	$29\frac{1}{2}$ — $33\frac{1}{2}$		"
jęczmienia małego.	102 —107	42— 48	22 do 25 zł. pols.	
" średn. gatunku, do paszy	100—$111\frac{1}{12}$	37—46 sr.	$18\frac{1}{2}$ do 24 zł.	
owsa świeżego . .	75—82	26—29	14 do 15 zł. pols.	

Siemię lniane dla braku towaru bez zmiany; lepszego gatunku świeże poszukiwane i 113/14 92 do 93 48 do $45\frac{1}{2}$ zł. p. płacone.
Wełna po stałych i niezmiennych cenach.
Guano peruwjańskie Tal. 5—za centnar
" z ryb " 3—17 rs. "
Gyps . . . . " — 15 "

FRYDERYK LAUBMEYER.
Agencja Domu Nadniemeńskiego w Królewcu.

ROZMAITOŚCI.

Dodajemy jeszcze jeden wizerunek historyczny pióra Karola Boscamp zaszczyconego indygenatem roku 1768 (Voll. Legg. tom VII stron. 799), a mianowicie Izabelli z książąt Poniatowskich Branickiéj, kasztelanowéj krakowskiéj.

„Cała powierzchowność za nią przemawia; skromna powaga połączona z godnością, złagodzoną przez przystępność, dziwnie ujmującą; jéj wiek i miła postać matrony; dźwięk głosu szczery a serdeczny pociągają do niéj każdego. Nieraz umiała przeciągać na swą stronę ludzi słynących z przenikliwości, a którzy późniéj dopiéro mieli się z nią na baczeniu. Zwykle trafniéj widzi od króla, zwłaszcza wówczas gdy oddaje się złudzeniom, co mu się często zdarza. Nieraz wypowiadała mu niepochlebne dla niego prawdy; co sprawiło, że król tai się przed nią z niektóremi postępkami i dopiéro po czasie z nią o nich mówi. Często także chociaż wié co się święci, nie wdaje się w jego roboty, skoro postrzeże, że są zdrożne. Bardzo kocha króla, ale więcéj jeszcze prymasa; szczególną skłonność ma dla Francji, którą zaszczepił w jéj sercu powtórny jéj mąż wojewoda mazowiecki Mokronowski, który młodość swoję w tym kraju przepędził. Dziś jéj wyrocznią i tłumaczem myśli w razach, kiedy sama występować nie może lub niechce, jest podkanclerzy litewski Joachim Chreptowicz, którego uczciwość i prawy sposób myślenia są powszechnie cenione, ale nielubionym jest przez prowadzących dziś rej w Litwie, to jest przez Kossakowskich. Pani Krakowska chciałaby, aby kraj uwierzył, że i w Polsce jak gdzie indziéj istnieje rodzina królewska i aby to mogło wywierać wpływ na sprawy państwa. Cudzoziemcy, którzy skądinąd tu przybywają i przywykli do podobnego zapatrywania się na rzeczy i wpływów, postępowaniem swojém z panią Krakowską wielce przyczynili się do utwierdzenia jéj w poczuciu potrzeby tych przekonań; wszakże dotąd niepodobna było przyzwyczaić do tego Polaków. Przeciwnie im więcéj chcianoby myśl tę w nich zaszczepić, tém silniéj wzdragają się od jéj przyjęcia i występują z zasadniczą obywatelską równością."

CENY TARGOWE W WILNIE.
od 27 do 30 sierpnia.

Żyta beczka 12 r., pszenicy beczka 22 r., jęczmienia beczka 8 rub., owsa beczka 5 rub., grochu beczka 13 rub., gryki beczka 9 rub., siana pud 40 k. słomy pud 20 kop., kartofli beczka 8 rub., masła pud 9 rub.

OGŁOSZENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 27-го по 30-ое августа.

Докторъ Мед. Юліянъ Титіусъ возвр. изъ за границы.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Дѣйст. ст. сов. Назимовъ.—Мировой Посредникъ графъ Путкамеръ.— Уѣзд. пред. дворян. Свіонтецки.—Станиславъ Шныковски съ фамиліею.—Зенонъ Ясенски.—Осипъ Керпо.—Владиславъ Залески. — Томашъ Реутъ съ фамиліею.—Ксендзъ Маркевичъ.—Вдова Леонида Груберъ.– Пом. Ванда Ордзина съ фамиліею. Стефанія Корсакъ.—Жона полковника Варвара Арбенова.—Полковникъ Ракшанинъ.—Докторъ мед. Довгялло.— Поручикъ Филиповъ.—Залевски.—Кандауровъ.—Александръ Рогавецки.—Игнатій Барткевичъ.—Генрихъ Наркевичъ. Іодко. — Чинов. желѣз. дор. Николай Дадоновъ. — Станиславъ Садковски.—Фабрикантъ Робертъ Гиршенфельдъ.—Юрій Ранкинъ. Жена купца Беренстамъ съ доч.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНЬСКИ. Полковникъ Горскій, Студентъ Добрынинъ. — Шт. капитанъ Добровольскій. — Поручикъ Фрибеліусъ.— Уѣздный Судья Иванъ Борткевичъ.— Тит. совѣт. фонъ Ульманъ Штомпфъ.—Пом. Яновски.—Пом. Халецки.—Пом. Друве.— Учит. Стадіонъ.—Кол. ассес. Пацевичъ. — Стат. совѣт. Ковецки.—Ротм. Келчевски.—Раушнигъ.— Юнкера: Витовичъ.—Быковъ.—Бартеневъ.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 27-го по 30-ое августа.

Тотлебенъ.—Шванебахъ.—Ширынъ.—Г-жа Груберъ.—Арбенова.—Кс. Маркевичъ.—Петровски.—Довнаръ.—Керно.—Ясенски.—Залески.—Кандауровъ.—Наркевичъ—Іодко.—Мѣржеевски.—Мински.—Баталъ.—Кублицки.—Глее.—Стоммъ.—Додановъ.—Садковски.—Поруч. Залевски.— Лудвикъ и Доминикъ Кучински.— Заборска.—Г-жа Новицка.—Рущицъ.—Соколовски.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 27-go do 30-go sierpnia.

Doktor med. Juljan Titius powrócił z zagranicy.

HOTEL NISZKOWSKI. Rzeczyw. radca stanu Nazimow.— Sędzia pojednaw. hr. Puttkamer.—Marszałek Świątecki.—Ob. Janiszewski z żoną.—Józef Komar. — Pomarnacki. — Stanisław Szwykowski z familją.—Zenon Jasieński.— Józef Kierno.— Władysław Zaleski.— Tomasz Reut z familją.—Ksiądz Markiewicz.—Panie: Leonida Gruber wdowa.— Wanda Ordzina z familją.—Stefania Korsak.—Żona półkownika Barbara Arbenowa.—Półkownik Rakszanin.—Dok. med. Dowgiałło.—Porucznik Filipow.—Zalewski.— Kandaurow.— Aleksander Rogawiecki.—Ignacy Bortkiewicz—Henryk Narkiewicz-Jodko.—Urzęd. kolei żelaz.: Mikołaj Dodonow.—Stanisław Sadkowski—Fabrykant Robert Hirschenfeld.—Jerzy Rankin.—Żona kupca Berenstam z córkami.

HOTEL POZNAŃSKI. Półkownik Górski.—Student Dobrynin.—Szt. kapitan Dobrowolski.—Porucznik Frybeljus.—Sędzia powiatowy Jan Bortkiewicz —Radca honorowy von-Ulman Sztompf.—Ob. Janowski.—Chalecki.—Druwe.—Nauczyciel Stadion.—Koll. ass. Pacewicz. Radca stanu Kowecki.—Rotmistrz Kiełczewski.—Rausznig.—Junkrowie: Witowicz.—Bykow.— Barteniew.

Wyjechali z Wilna, od 27-go do 30 go sierpnia.

Totleben.— Szwanebach.— Szyryn.— Pani Gruber.— Arbenowa.— Ksiądz Markiewicz.— Piotrowski.— Downar.— Kerno.— Jasieński.— Zaleski.—Kandaurow.—Narkiewicz-Jodko.—Mierzejewski.—Miński.— Patal.—Kublicki.—Gleye.—Stomm.—Dodanow.— Sadkowski.— Chor. Żalewski.— Meznew.— Ludwik i Dominik Kuczyńscy.—Zaborska.— Pani Nowicka.—Ruszczyc.—Sokołowski.

Одобрено Ценсурою, 30 Августа 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

По плану, утвержденному на поставку провіанта для войскъ, расположенныхъ въ раіонѣ Интендантства бывшей 1-й арміи, на 1863 годъ, назначено произвести торги въ имперіи въ казенныхъ палатахъ, а въ Царствѣ Польскомъ, въ управленіи генералъ-интенданта арміи.

Сроки для торговъ и переторжекъ опредѣлены:

ПЕРВАГО РАЗРЯДА.

Торгъ 8-го октября, а переторжка 12-го октября сего года:

1) Въ Черниговской казенной палатѣ, на потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Черниговскій, Новгородъ-Сѣверскій, Козелецкій, Сосницкій, Шостенскій, Новозыбковскій и Конотопскій.

2) Въ Подольской казенной палатѣ, на ту же потребность, въ магазины: Каменецъ-Подольскій, Проскуровскій, Балтскій, Тульчинскій, Могилевскій, Винницкій и Летичевскій.

3) Въ Минской казенной палатѣ:

а) На потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Минскій, Новогрудскій, Несвижскій и Слуцкій.

б) На потребность съ 1-го іюля 1863 по 1-е іюля 1864 года, въ магазины Бобруйскій и Пинскій.

4) Въ Гродненской казенной палатѣ:

а) На потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Гродненскій, Бѣлостокскій, Слонимскій и Бѣльскій.

и б) На потребность съ 1-го іюля 1863 по 1-е іюля 1864 года, въ магазины: Брестъ-Литовскій (*) и Кобринскій.

ВТОРАГО РАЗРЯДА.

Торгъ 15-го октября, а переторжка 19-го октября сего года:

1) Въ Ковенской казенной палатѣ: на потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Ковенскій, Тельшевскій, Россіенскій, Вилкомирскій, Шавельскій, Поневѣжскій и Таурогенскій.

2) Въ Виленской казенной палатѣ, на ту же потребность, въ магазины: Виленскій, Ошмянскій, Свенцянскій и Лидскій.

3) Въ Кіевской казенной палатѣ:

а) На потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Кіевскій, Бердичевскій, Радомысльскій, Бѣлоцерковскій, Васильковскій, Сквирскій, Липовецкій, Таращанскій и Уманскій.

и б) На поставку сплавомъ годовой потребности, съ 1-го іюля 1863 по 1-е іюля 1864 года, для магазиновъ: Пинскаго, Кобринскаго и Брестъ-Литовскадо.

4) Въ Полтавской казенной палатѣ, на поставку сплавомъ же годовой потребности съ 1-го іюля 1863 по 1-е іюля 1864 года, для Бобруйскаго магазина Минской губерніи.

и 5) Въ Волынской казенной палатѣ, на потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины: Житомирскій, Заславскій, Кременецкій, Староконстантиновскій, Дубенскій, Новоградъ-Волынскій, Луцкій, Владимірскій и Ровенскій.

Примѣчаніе. Въ случаѣ неуспѣха торговъ, въ казенныхъ палатахъ, они будутъ повторены въ управленіи генералъ-интендента, въ самые ближайшіе по усмотрѣнію онаго сроки, не далѣе двухъ недѣль по полученіи увѣдомленій о послѣдствіи торговъ въ палатахъ.

ТРЕТЬЯГО РАЗРЯДА.

Торгъ 26-го, а переторжка 30-го октября сего года, въ управленіи генералъ-интенданта арміи, на потребность съ 1-го января 1863 по 1-е января 1864 года, въ магазины Царства Польскаго.

Варшавской губерніи: Варшавскіе, (**) Кутненскій, Ловичскій, Калишскій, Сѣрадзскій, Ленчицкій, Конинскій, Ченстоховскій, Влоцлавскій, Велюнскій, Піотрковскій и Минскій.

Люблинской губерніи: Люблинскій, Замосцьскій, Ивангородскій, Сѣдлецкій, Мендзержицкій, Фрампольскій и Красноставскій.

Радомской губерніи: Радомскій, Келецкій, Конскій и Сташевскій.

Плоцкой губерніи: Новогеоргіевскіе, Плоцкій, Прасnышевскій, Липновскій, Пултускій и Остроленскій.

Августовской губерніи: Ломжинскій, Сувалкскій и Августовскій.

Торги будутъ производиться на основаніяхъ, изъясненныхъ свода военныхъ постановленій устава хозяйственнаго части IV, книги I, въ главахъ второй и шестой, изустные, отъ цѣнъ, какія объявятъ торгующіеся, съ допущеніемъ и присылки запечатанныхъ объявленій. Для торговъ этихъ, согласно 724-й ст. сего устава, будутъ опредѣлены секретныя цѣны, которыя ко времени производства торговъ будутъ разосланы въ торговыя присутствія, гдѣ пакетъ съ секретными цѣнами хранится до совершеннаго окончанія переторжки, не распечатаннымъ; въ день же торга и переторжки пакетъ съ сими цѣнами предъявляется запечатанный лицамъ, явившимся къ торгамъ и остается на столѣ присутствія въ виду всѣхъ, въ продолженіи торга и переторжки. По окончаніи переторжки и по вскрытіи запечатанныхъ объявленій, присланныхъ къ торгамъ, пакетъ съ секретными цѣнами вскрывается въ полномъ присутствіи того мѣста, которое производило торги и при открытыхъ дверяхъ. Послѣ сего присутствіе приступаетъ, безъ огласки, къ соображенію цѣнъ, послѣдне-состоявшихся на торгахъ и объявленныхъ въ запечатанныхъ объявленіяхъ съ цѣнами, въ пакетѣ назначенными. Соображеніе цѣнъ, состоявшихся на торгахъ съ цѣнами секретными, будетъ сдѣлано въ самый день переторжки; только при многосложности этого соображенія будетъ допущена отсрочка въ составленіи онаго до слѣдующаго за переторжкою дня.

Если по соображенію окажется, что цѣны, на переторжкѣ состоявшіяся, не свыше цѣнъ, означенныхъ въ запечатанномъ пакетѣ, хотя бы то было и въ общей сложности казеннаго предпріятія и хотя бы къ торгамъ явился, или прислалъ объявленіе одинъ желающій, то подрядъ немедленно утверждается на мѣстѣ торговымъ присутствіемъ, безъ испрошенія на то разрѣшенія. Послѣ чего никакой уже конкуренціи недопускается. Въ противномъ же случаѣ, т. е., когда послѣдне-состоявшіеся на торгахъ цѣны окажутся выше цѣнъ утвержденныхъ,— объявляется торгующимся, что подрядъ не состоялся и возвращаются залоги. Но секретныя цѣны, какъ въ томъ такъ и въ другомъ случаѣ, по силѣ 733-й ст. части IV кн. I свода военныхъ постановленій, остаются въ тайнѣ и никому и ни въ какое время не объявляются.

Какъ на поставку провіанта въ магазины Минской и Гродненской губерній, прилегающіе къ водяному сообщенію, назначмются торги вдвойнѣ, сперва въ мѣстныхъ казенныхъ палатахъ, а потомъ въ Кіевской и Полтавской, то утвержденіе сего подряда будетъ предоставлено Кіевской и Полтавской казеннымъ палатамъ и для этого будутъ отправлены въ оныя пакеты съ секретными цѣнами; мѣстныя же казенныя палаты, по произведеніи у себя торговъ, безъ секретныхъ цѣнъ, увѣдомятъ о послѣдствіи торговъ, по эстафетѣ, Кіевскую и Полтавскую казенныя палаты, которыя увѣдомленія эти оставляютъ нераспечатанными до окончанія у себя торговъ; послѣ чего, вскрывъ ихъ, а равно пакеты съ секретными цѣнами, дѣлаютъ надлежащія соображенія и объявляютъ, согласно вышеизложенному, о утвержденіи или неутвержденіи торговъ.

Залоги для обезпеченія подрядовъ, какъ мѣстной, такъ и сплавной поставокъ, опредѣляются въ наличныхъ деньгахъ, и билетахъ банковъ и другихъ кредитныхъ установленій, закономъ къ принятію въ залогъ дозволенныхъ, на десятую часть подрядной суммы, кромѣ общественныхъ отъ дворянства поставокъ, кои, согласно 1863-й статьѣ части тома X свода гражданскихъ законовъ, основываются на одномъ довѣріи. Въ обезпеченіе же задатковъ, которые пожелаютъ получить подрядчики, они должны представить залоги рубль за рубль, или всѣ денежные, или одну половину въ деньгахъ и денежныхъ документахъ, а другую половину въ недвижимости, съ условіемъ, чтобы залоги, обезпечивающіе поставку, отвѣчали и за залоги, которые будутъ приняты подъ задатки, и чтобы по мѣрѣ успѣха поставки и удержанія задатковъ, освобождались первоначально залоги, представленные въ недвижимости, а потомъ уже денежные.

Если въ обезпеченіе задатковъ представлены будутъ первоначально залоги всѣ денежные, или денежныхъ болѣе половины, то подрядчики имѣютъ право: въ первомъ случаѣ перемѣнить половину денежныхъ залоговъ на недвижимые, а въ послѣднемъ, по мѣрѣ удержанія задатковъ, просить объ освобожденіи части денежныхъ залоговъ, до уравненія съ недвижимыми.

Генералъ-интендантъ объявляетъ о семъ къ всеобщему свѣдѣнію, съ тѣмъ:

1) Чтобы лица, желающія участвовать въ торгахъ, представляли въ казенныя палаты, или въ управленіе генералъ-интенданта арміи, смотря по тому, гдѣ назначены торги, при установленныхъ объявленіяхъ, залоги непремѣнно на канунѣ и въ дни самыхъ торговъ, до 11-ти часовъ утра.

2) Чтобы запечатанныя объявленія къ торгамъ подавались лично, или присылались въ тѣ мѣста, гдѣ назначены торги, съ такимъ расчетомъ, дабы они могли быть получены не позже 11-ти часовъ утра въ дни, назначенные для торговъ и переторжкѣ; пакеты же, послѣ 11-ти часовъ полученные, считаются недѣйствительными и оставляются безъ дѣйствія, какъ сказано въ статьяхъ 701 и 705 части IV книги I свода военныхъ постановленій.

3) Чтобы въ объявленіяхъ объяснено было: сколько въ число заподряжаемой пропорціи будетъ поставлено хлѣба овиннаго приготовленія и сколько сыромолотнаго.

За провіантъ, поставленный въ магазины и пункты, на основаніи 251-й ст. части VI кн. II свода военныхъ постановленій, при выплатѣ по магазинскимъ квитанціямъ денегъ, будетъ вычитаться изъ контрактной цѣны: по пяти коп. отъ четверти овиннаго и по десяти коп. отъ четверти сыромолотнаго хлѣба, въ пользу смотрителей магазиновъ, на пополненіе убыли и расхода, неизбѣжныхъ при храненіи провіанта.

4) Чтобы объявленія сіи сопровождались какъ законными залогами, такъ и документами о званіи объявителя, и, по содержанію 1909 ст. I части, X тома свода гражданскихъ законовъ, за-

(*) Въ Брестскій магазинъ, вмѣсто муки, назначено поставлять рожь.

(**) Для продовольствія войскъ въ Варшавѣ, вмѣсто муки и крупъ, назначено поставлять: рожь, ячмень и гречиху.

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

Podług planu utwierdzonego na dostarczenie prowjantu dla wojsk, w rajonie Intendentury byłéj 1-éj armji rozłożonych, na rok 1863 postanowiono odbyć targi w cesarstwie w Izbach Skarbowych a w Królestwie Polskiém w zarządzie Jenerała-Intendenta armji.

Termina targów i przetargów są naznaczone:

RZĘDU PIERWSZEGO.

Targ dnia 8-go października, a przetarg 12-go października tegoż roku.

1) W Czernihowskiéj izbie skarbowéj na potrzeby od 1-go stycznia 1863 roku do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Czernihowskiego, Nowgorod-Siewierskiego, Kozieleckiego, Sosnickiego, Szosteńskiego, Nowozybkowskiego i Konotopskiego.

2) W Podolskiéj Izbie skarbowéj, na takąż potrzebę, do magazynów: Kamieńca-Podolskiego, Proskurowskiego, Bałtskiego, Tulczyńskiego, Mohylewskiego, Winnickiego i Letyczewskiego.

3) W Mińskiéj Izbie skarbowéj:

a) Na potrzeby od 1-go stycznia 1863 roku do 1-go stycznia 1864 roku do magazynów: Mińskiego, Nowogródzkiego, Nieświżskiego i Słuckiego.

b) Na potrzebę od 1-go lipca 1863 roku do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów: Bobrujskiego i Pińskiego.

4) W Grodzieńskiéj Izbie skarbowéj:

a) Na potrzebę od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Grodzieńskiego, Białostockiego, Słonimskiego i Bielskiego.

i b) Na potrzebę od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów, Brześcia-Litewskiego (*) i Kobryńskiego.

RZĘDU DRUGIEGO.

Targ dnia 15-go października, a przetarg 19-go października roku teraźniejszego.

1) W Kowieńskiéj izbie skarbowéj; na potrzebę od 1-go stycznia 1663 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów: Kowieńskiego, Telszewskiego, Rossieńskiego, Wiłkomirskiego, Szawelskiego, Poniewiezkiego i Taurogieńskiego.

2) W Wileńskiéj izbie skarbowéj, na tęż potrzebę, do magazynów: Wileńskiego, Oszmiańskiego, Święciańskiego i Lidzkiego.

3) W Kijowskiéj izbie skarbowéj:

a) Na potrzebę od 1-go stycznia 1863 do 1-ro stycznia 1864 roku, do magazynów: Kijowskiego, Berdyczewskiego, Radomyślskiego, Białocerkiewskiego, Wasilkowskiego, Skwirskiego, Lipowieckiego, Taraszczańskiego i Humańskiego.

i b) Na dostarczenie drogą spławną rocznéj potrzeby od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 roku, do magazynów Pińskiego, Kobryńskiego i Brześcia-Litewskiego.

4) W Połtawskiéj Izbie Skarbowéj na dostarczenie drogą spławną całorocznéj potrzeby, od 1-go lipca 1863 do 1-go lipca 1864 r., dla magazynu Bobrujskiego Mińskiéj gubernji.

i 5) W Wołyńskiéj izbie skarbowéj, na potrzebę od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku do magazynów: Żytomierskiego, Zasławskiego, Krzemienieckiego, Staro-Konstantynowskiego, Dubieńskiego, Nowogród-Wołyńskiego, Łuckiego, Włodzimierskiego i Rowieńskiego.

Uwaga. W razie niepowodzenia targów w Izbach skarbowych, zostaną one ponowione w zarządzie Jenerał-Intendenta, w najbliższych, według jego uwagi terminach, najpóźniéj we dwa tygodnie po otrzymaniu wywodu targu.

RZĘDU TRZECIEGO.

Targ 26-go, a przetarg 30-go października ter. roku, w Zarządzie Jenerała-Intendenta 1-éj armji, na potrzebę od 1-go stycznia 1863 do 1-go stycznia 1864 roku, do magazynów Królestwa Polskiego.

Gubernji Warszawskiéj: Warszawskiego (**) Kutnowskiego, Łowickiego, Kaliskiego, Sieradzkiego, Łęczyckiego, Konińskiego, Częstochowskiego, Włocławskiego, Wieluńskiego, Piotrkowskiego i Mińskiego.

Gubernji Lubelskiéj: Lubelskiego, Zamośćskiego, Iwangorodzkiego, Siedleckiego, Międzyrzeckiego, Frampolskiego i Krasnostawskiego.

Gubernji Radomskiéj: Radomskiego, Kieleckiego, Końskiego i Staszewskiego.

Gubernji Płockiéj: Nowo-Gieorgiewskiego, Płockiego, Przasnyskiego, Lipnowskiego, Pułtuskiego i Ostrołęckiego.

Gubernji Augustowskiéj: Łomżyńskiego, Suwałkowskiego i Augustowskiego.

Targi będą się odbywały na zasadach, wyłożonych w Zbiorze Praw wojskowych Ustawy gospodarskiéj części IV księgi I w rozdziale drugim i szóstym, słówne, od cen objawionych przez uczęstniczących w targach, z pozwoleniem przysyłania objawień zapieczętowanych. Na te targi, stosownie do 724 art. tejże ustawy, będą najprzód przez pana głównodowodzącego armją naznaczone ceny sekretne, które na czas mających się odbyć targów będą rozesłane do urzędów targowych, gdzie pakiet z cenami sekretnemi zachowuje się do zupełnego ukończenia przetargu, nierozpieczętowany; w dniu zaś targu i przetargu pakiet z temi cenami okazuje się zapieczętowany osobom, na targi przybyłym i zostawuje się na stole urzędu na oku wszystkich przez czas trwania targu i przetargu. Po skończeniu przetargu, po odpieczętowaniu objawień opieczętowanych, na targi przysłanych, pakiet z cenami sekretnemi otwiera się w obec całego kompletu tego urzędu, gdzie się targi odbywały, i przy drzwiach otwartych. Poczém urząd, przystępuje, już nie w formie jawności, do rozpatrzenia cen ostatnich, jakie utrzymały się na targach i zaproponowanych w objawieniach zapieczętowanych, z cenami w pakiecie naznaczonemi. Rozpatrzenie i porównanie cen, jakie się utrzymały na targach, z cenami sekretnemi uskuteczniono będzie w samym dniu przetargu; tylko w razie wielostronnéj trudności tego rozpatrzenia pozwolono będzie odłożyć ostateczne zdecydowanie jego rezultatu na dzień następny po przetargu.

Jeżeli po rozpatrzeniu okaże się, że ceny na przetargu otrzymane, nie są znaczniejsze od cen, w zapieczętowanym pakiecie naznaczonych, chociażby się to ściągało do ogólnéj massy przedsięwzięcia skarbowego i chociażby na targi przybył osobiście lub przysłał objawienie jeden życzący, tedy podrad niezwłócznie utwierdza się na miejscu przez urząd targowy, nie potrzebując na to rozstrzygnienia. Poczem żadne już współubieganie się miejsca mieć nie może. W przeciwnym zaś razie, to jest kiedy ostatecznie utrzymane na targach ceny okażą się wyższemi od cen utwierdzonych, naówczas oświadcza się uczęstniczącym w targach, że podrad nie przyszedł do skutku i zwracają się napowrót załogi. Lecz ceny sekretne, tak w tym jak i w drugim przypadku, na mocy 733-go art. IV cz. ks. I zb. wojennych ustaw, pozostają w tajemnicy i nieogłaszają się w żadnym czasie nikomu.

Ponieważ na dostarczenie prowiantu do magazynów gubernji Mińskiéj i Grodzieńskiéj, po nad rzekami spławnemi położonych, naznaczają się targi podwójne, najprzód w miejscowych izbach skarbowych, a potém w Kijowskiéj i Połtawskiéj; przeto utwierdzenie tego podradu będzie zostawione Kijowskiéj i Połtawskiéj izbom skarbowym i w tym celu wysłane będą do nich pakiety z cenami sekretnemi; miejscowe zaś Izby skarbowe, po odbyciu u siebie targów, bez cen sekretnych, o skutku targów przez sztafetę zawiadomią Kijowską i Połtawską izby skarbowe, które uwiadomienia te pozostawują nierozpieczętowanemi aż do ukończenia u siebie targów; poczém otworzywszy je, jak również pakiet z cenami sekretnemi, czynią właściwe rozpatrzenie porównawcze i objawiają, jak wyżéj powiedziano, czy targi są utwierdzone, lub nie.

Zastawy dla zabezpieczenia podradów, tak dostarczeń miejscowych, jako i za pomocą rzek spławnych, mają się składać z gotówki, oraz biletów bankowych i innych instytucij kredytowych, prawem do przyjmowania na zastaw pozwolonych i wynosić dziesiątą część summy podradowéj, prócz ogólnych dostarczeń od obywateli, które na mocy 1863 art. części I tomu X Zbioru praw cywilnych, zasadzają się na samém tylko zaufaniu; dla zabezpieczenia zaś zadatków, jakie zechcą otrzymać podradczycy, mają oni złożyć załogi rubel za rubel albo wszystkie pieniężne, albo też jedną połowę z gotówki i dokumentów pieniężnych, a drugą połowę z nieruchomości składające się, z warunkiem, izby zastawy dostarczenie zabezpieczające, odpowiadały też i za zastawy, które pod zadatki będą przyjęte, i żeby w miarę uskuteczniania dostarczenia i zatrzymywania zadatków, uwalniane były najprzód zastawy złożone w nieruchomościach, a dopiéro już potém pieniężne.

Jeżeli na zabezpieczenie zadatków złożone będą najprzód zastawy wszystkie pieniężne, lub pieniężnych przeszło połowa, tedy podradczycy mają prawo: w pierwszym razie zamienć połowę załogów pieniężnych na zastawy nieruchome, a w ostatnim, w miarę zatrzymania zadatków, prosić o oswobodzenie części zastawów pieniężnych, do zrównania z załogami nieruchomemi.

Jenerał Intendent podaje o tém do powszechnéj wiadomości, z zastrzeżeniem:

1) Ażeby osoby, życzące uczęstniczyć w targach, złożyły w izbach skarbowych, albo w zarządzie jenerał-intendenta armji, stosownie do tego gdzie targi są naznaczone, przy ustanowionych oświadczeniach, zastawy, a pp. obywatele Królestwa Polskiego poświadczenia, koniecznie w wigilję i w dni samych targów, przed 11 godziną zrana.

2) Ażeby oświadczenia zapieczętowane na targi podawane były osobiście, lub przysłane do tych miejsc, gdzie są targi naznaczone, z takiem wyliczeniem czasu, izby mogły być otrzymane najpóźniéj o godzinie 11 zrana w dni, na targi i przetargi naznaczone, pakiety zaś po godzinie 11 otrzymane uważane są za żadne i nieprzyjmują się na uwagę, jak jest powiedziano w artykułach 701 i 705 części IV księgi I Zbioru Praw Wojskowych.

3) Ażeby w tych oświadczeniach było wymienionem: ile w ilości proporcji zapodradowanéj ma być dostarczono zboża suszonego i ile suromłotnego.

Za prowjant, dostarczony do magazynów i na punkty, na mocy 251-go Cz. IV Ks. II 26. Praw wojskawych, przy wypłaceniu za kwietacjami magazynowemi pieniędzy, będzie się potrącać z ceny kontraktowéj: po pięć kopiejek od czetwierti suszonego i po dziesięć kop. od czetwierti suromłotnego zboża, na rzecz dozorców magazynowych, na uzupełnienie ubytków i strat, nieuniknionych przy przechowywaniu prowjantu.

4) Ażeby przy tych objawieniach załączone były tak zastawy prawem przepisane, jako też dokumenta o stanie objawiającego i według brzmienia 1909 art. I części X tomu Zbioru praw cywil-

(*) Do magazynu Brzeskiego zamiast mąki postanowiono dostarczać żyto, a zamiast krup jęczmień i grykę.

(**) Dla zaopatrzenia w żywność wojsk w Warszawie, zamiast mąki i krup postanowiono dostarczać: żyto, jęczmień i grykę.

ключали въ себѣ: а) согласіе принять подрядъ вполнѣ во всѣ магазины по губерніи, или въ одинъ какой-либо магазинъ, на точномъ основаніи утвержденныхъ кондицій, безъ всякой перемѣны; б) цѣны, складомъ писанныя; в) мѣстопребываніе, званіе, имя и фамилію объявителя, а также мѣсяцъ и число, когда писано объявленіе. Надпись на пакетѣ, въ которомъ запечатано объявленіе, должна быть слѣдующая:

„Объявленіе въ такую-то казенную палату, или въ управленіе генералъ-интенданта арміи, къ торгамъ, назначеннымъ такихъ-то числъ, такого-то мѣсяца, на поставку провіанта въ магазины такой-то губерніи, или такой-то магазинъ.“

5) Что желающіе могутъ взять на себя поставку вообще по губерніи, или раздробительно, по каждому магазину, а по Царству Польскому даже и по всему Царству, если то будетъ выгодно для казны; но на поставку въ одинъ магазинъ, согласно 912-й ст. части IV кн. I свода военныхъ постановленій, не можетъ быть болѣе одного поставщика.

и 6) Что по содержанію 1780-й ст. части 1, тома X, свода гражданскихъ законовъ, желающіе имѣютъ полное право, до производства торговъ, составлять товарищества и торговаться противу общаго подрядчика.

При чемъ генералъ-интендантъ предваряетъ:

а) Что кондиціи, на основаніи коихъ должны производиться поставки, какъ равно вѣдомости, показывающія потребность провіанта въ каждый магазинъ и пунктъ, желающіе могутъ видѣть въ казенныхъ палатахъ и въ управленіи генералъ-интенданта, передъ началомъ торговъ.

б) Что подрядчики не могутъ быть допущены къ торгамъ на тѣхъ залогахъ, которые въ настоящее время обезпечиваютъ принятые ими и неоконченные еще подряды и состоятъ не свободными.

и в) Что участвующіе въ торгахъ, лично и посредствомъ запечатанныхъ объявленій, недолжны включать съ своей стороны условій, не согласныхъ съ кондиціями; но если лица, желающія оставить за собою подрядъ, найдутъ въ чемъ-либо кондиціи для себя неудобными, то замѣчанія на нихъ, на основаніи 623 и 624 статей части IV книги I свода военныхъ постановленій, должны представить заблаговременно, до производства торговъ, тѣмъ мѣстамъ, гдѣ торги назначены. Г. Варшава. Августа 1-го дня 1862 года.

подписали: Генералъ-интендантъ, *Синельниковъ.*

Начальникъ отдѣленія, *Аратовскій.* 3—578

nych, zawierały: a) Zgodzenie się na wzięcie podradu całkowitego do wszystkich magazynów w gubernji, albo do jednego tylko któregokolwiek magazynu, na istotnéj osnowie warunków utwierdzonych, bez żadnéj zmiany; b) ceny, wyrazami wymienione; c) miejsce pobytu, stan, imię i nazwisko objawiającego; tudzież miesiąc i dzień podpisania objawienia. Na pakiecie, w którym znajduje się objawienie zapieczętowane, ma być uczyniony adres następujący:

„Objawienie do takiéj-to izby skarbowéj lub do zarządu Jenerał-Intendanta armji na targi naznaczone takich to dni, takiego-to miesiąca, na dostarczenie prowjantu do magazynów takiéj-to gubernji, lub do takiego-to magazynu.“

5) Ze życzący mogą się podjąć dostarczenia w ogólności na całe gubernje lub częściowie do każdego magazynu, w Królestwie zaś Polskiem i na całe Królestwo, jeżeli to się okaże korzystném dla skarbu; atoli w dostarczeniu do jednego magazynu, stosownie do 912 art. części IV księgi I Zbioru Praw Wojskowych, nie mo może być więcéj nad jednego dostarczyciela.

i 6) Że według brzmienia 1780 art. części I Tomu X Zbioru Praw Cywilnych, życzący mają najzupełniejsze prawo, przed przystąpieniem do targów, zawiązywać kompanje i targować się przeciwko ogólnemu poradczykowi.

Przyczém Jenerał-Intendant zawiadamia:

a) Że warunki, na mocy których mają się odbywać dostarczenia, jak również tabelle wykazujące, ile potrzeba prowjantu do każdego magazynu i na każdy punkt, życzący mogą widzieć w izbach skarbowych i w zarządzie Jenerała-Intendanta, przed rozpoczęciem targów.

b) Że podradczycy nie mogą być przypuszczeni do targów z temi załogami, które w obecnym czasie zabezpieczają już wzięte przez nich i nieukończone jeszcze podrady i nie są jeszcze oswobodzone.

i c) Że uczęstniczący w targach osobiście i za pomocą objawień zapieczętowanych, niepowinni włączać że swéj strony warunków, nie zgodnych z utwierdzonemi kondycjami; ale jeżeli osoby, życzące utrzymać się przy podradzie znajdą w czémkolwiek kondycje niedogodnemi dla siebie, tedy swe uwagi na nie, na mocy 623 i 624 artykułów części IV księgi I Zbioru Praw Wojskowych, mają złożyć wcześnie, przed rozpoczęciem targów, w tym urzędzie, gdzie targi są naznaczone. M. Warszawa, dnia 1 sierpnia 1862 roku.

Podpisał: Jenerał-Intendent, Jenerał-Porucznik *Sinielnikow.*

Naczelnik Wydziału *Aratowski.* 3—578

Управленіе Виленской земской конюшни симъ объявляетъ, что назначенные по распоряженію начальства къ выранжировкѣ 8 заводскихъ жеребцовъ будутъ продаваться съ аукціоннаго торга 7 наступающаго сентября въ 12 часовъ утра въ домѣ, помѣщающемъ заведеніе, по сему желающіе участвовать благоволятъ прибыть къ означенному сроку.

И. д. управляющаго, титулярный совѣтникъ

Ветеринаръ *Здановичъ.* 1—604

Zarząd Wileńskiéj Stadniny ziemskiéj, ogłasza niniejszém, że przeznaczone z rozporządzenia zwierzchności do braku 8 ogierów rasowych, przedawać się będą z licytacji publicznéj 7 września o godz. 12-éj o południu w domu gdzie się mieści zakład. Życzący więc wziąć w nich udział raczą stawić się na termin zakreślony.

Spr. obowiązek zarządzającego radca honorowy

Weterynarz *Zdanowicz.* 1—604

Виленской губерніи Ошмянскій уѣздный судъ объявляетъ, что 25 числа сентября мѣсяца 1862 года будутъ производиться въ присутствіи сего суда торги на продажу имущества помѣщика Изыдора Сальмановича; почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на означенное число.

Засѣдатель *Кричинскій.*

За секретаря *Розвадовскій.* 1—608

Sąd powiatowy Oszmiański w gub. Wileńskiéj ogłasza niniejszém, że 25 września w obecności tego sądu odbywać się będą targi na przedaż majęności obywatela Izydora Salmanowicza. Życzący więc wziąć udział w tych targach raczą się stawić na termin wyżéj oznaczony.

Assesor *Kryczyński.*

Za sekretarza *Rozwadowski.* 1—608

Отъ Санктпетербургской Сохранной Казны симъ объявляется, что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе помѣщика Александра Михайловича Азикова Витебской губерніи Невельскаго уѣзда село Клетки съ деревнями Сидорово и Горушки, при коихъ состоитъ земли 560 дес., 2216 саж., на которой поселено 69 душъ, со всею землею, строеніемъ и всякими угодьями къ сему имѣнію принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга, объявлено будетъ въ свое время. 3—576

Sanktpetersburska Kassa Schowcza ogłasza niniejszém, iż w niéj będzie się przedawał z licytacji zastawiony i zalegający w opłacie nieruchomy majątek obywatela Aleksandra syna Michała Azikowa, w gubernji Witebskiéj, w powiecie Newelskim wieś Kletki, z wioskami Sidorowo i Horuszki, w których liczy się ziemi 560 dzies. 2216 sążni, na któréj jest dusz osiadłych 69, ze wszystkiemi gruntami i użytkami do tego majątku należącemi i z przelewem długu, wedle prawideł Kassy schowczéj. O terminie licytacji ogłoszonem będzie w czasie właściwym. 3—576

DOM ZLECEŃ

BRACI CHOTOMSKICH, KORONOWICZA i Spółki w Królewcu w Prusach

ma swoje Kantory

w Królewcu w Prusach (Koenigsberg in Pr.)
w Bydgoszczy (Bromberg in Gr. Herzgth. Posen).
w Londynie 8 Great College Street Camden Town London N. W.

Agencje i spedycyje:

we Wrocławiu, Poznaniu, Toruniu, Nieszawie, Wilnie, Warszawie, Paryżu, Petersburgu i Turynie.

Dom nasz podejmuje się załatwiać wszelkie stosunki rolnicze, przemysłowe, handlowe, artystyczne, naukowe,— tyczące się sprzedaży lub zakupu pomiędzy Polską, Rossją, Niemcami, Anglją, Francją i Austrją.

Bierze w komis kupno, sprzedaż lub dzierżawę,— dóbr, lasów, domów za 1% komisowego; produktów, narzędzi, maszyn, sprzętów rolniczych, przemysłowych, artystycznych, naukowych i domowych za 2%; towarów kolonjalnych, produktów chemicznych, win cygar, owoców zagranicznych, świeżych i suszonych, ryb, ptaków, zwierząt, tak co do chowu, jak i do spożycia i t. d. za 3 do 5%.

Celem przedsięwzięcia naszego: wygoda publiczna, zysk drobny, ale częsty; dla tego wszelki rabat, do jakiego zwykle mają prawo komisjonerzy, odstępuje komitentom, ograniczając się na wyżéj wymienionych zyskach. 3—534

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

INSTYTUT
Braci Klemm

dla uzdrawiającéj Gimnastyki Szwedzkéj, w Rydze Marstall-Strasse N. 24.

Zakład ten istnieje od lat 7 i już zjednał sobie szeroki rozgłos przez wielokrotne szczęśliwe uzdrowienia. Na zapytania tyczące się przyjęcia pacjentów, odpowiedzi przesyłają się zawsze najakuratniéj i w najrychlejszym czasie. 1—597

AGRONOM rodem z Prus, opatrzony chlubnem świadectwem, znający język polski, obeznany z gospodarstwem rolném i leśnem według nowego systemu, zostający obecnie w obowiązku na Litwie, szuka innego miejsca. Adres: R. Olias w Ostrowiu przez Słonim. 1—614

UWIADAMIA SIĘ WILEŃSKĄ PUBLICZNOŚĆ ŻE JEST DOM murowany do sprzedania, w miejscu naprzeciw kolei żelaznéj, dowiedzieć się można u szpilkarza Klammora na Wileńskiéj ulicy w domie Brackim. 1—611

POTRZEBNY jest Łowczy do nadzorowania lasów w majątku o wiorst 50 od Wilna położonym, któryby miał rekomendacją od osób pewnych, jako człowiek uczciwy i pilny. O bliższych warunkach przyjęcia na takowy obowiązek dowiedzieć się można u p. Januszewicza w kancellarji okręgu naukowego w Wilnie. 1—620

Do wydzierżawienia

Dobra Komarownickie w gub. Mińskiéj pow. Mozyrskim nad spławną rzeką Oressą położone; posiadające: pola wysiewnego żytnio-jęczmiennego 1-éj klassy gruntu 1,200 morgów, nizin czarnoziemnych ogrodowych zalewnych, morgów 300— siana murożnego do 20,000 pudów, błotnego w miarę potrzebowania, stawiło się zwykle 500 stogów; gospodarstwo 4 polowe w każdym z czterech folwarków z zabudowaniem wszędzie nowo erygowanem, z dwóma gorzelniami o sile 180 pudowéj i z fabryką smolną zasassekurowaną, produkującą do 200 beczek smoły rocznie. W każdym z folwarków młóckarnie i sieczkarnie, do tego dwa młyny. Produkta spławiają się własnemi czterma statkami po Prypeci. We wszelkie inwentarze zaopatrzone są dobra dostatecznie. O warunkach dzierżawy zgłasza się osobiście lub listownie do dziedzica w Komorownicach, Zygmunta Jeleńskiego. 1—619

JEST DO sprzedania KOCZ-KARETA, poczwórna Warszawska na leżących ressorach z pakami, przy Bernardyńskiéj ulicy, N. domu 146. 1—618

Od kilku lat wyczerpnięte i nader poszukiwane **Gawędy i rymy ulotne** WŁAD. SYROKOMLI, Poczet nowy, czyli drugi, wkrótce w drugiém wydaniu nakładem MAURYCEGO ORGELBRANDA w Wilnie się ukażą. 1—615

OGŁOSZENIE.

Może kto z rodziców, mający 12-o lub 13-o letnią córkę, życzy, aby ta pobierała naukę wraz z córką starszego nauczyciela Wileń. szlacheckiego Instytutu Aleksandra Zdanowicza, w jego własnym domu, przy nauczycielce Johannie Kuczyńskiéj.

Dowiedzieć się o warunkach u tegoż Zdanowicza, na Zarzeczu, w domu pod N. 591. Dnia 28 sierpnia 1862 r. 1—617

MUROWANY DOM przy placu Katedralnym pod N. 648 do sprzedania. 1—612

PRZEDAJE się KOCZ na leżących ressorach letki i mocny, w domu p. Zdanowicza naprzeciw izby dóbr państwa, przy ulicy Wileńskiéj. 1—616

W mieście Dynaburgu przy ulicy St. Petersburskiéj w domu Gutnera, otrzymałem skład maszyn i wszelkiego rodzaju narzędzi rolniczych, jako to: Pługi, Brony, Maszyny do siania, do koszenia, żniwiarki Wooda, maszyny do przewracania siana, Młócarnie do wiania zboża, stalowe maszyny do szrotu, rozrzynające maszyny Nikelsa, Maszyny do przemycia rzepy, Masłobójki, Maszyny do czyszczenia kartofli, Pompy fabryki Farszera, Retlena i synów i t. d. Prócz rozmaitych maszyn, znajdujących się w składzie, przyjmuje obstalunki na wszelkiego rodzaju maszyny, jak np. Lokomobille, zastosowane do pędzenia wódki i piwowarni, do cukrowych zakładów, papierowych i masłobojnych fabryk; do fabryk robienia perkalów, mydła i chemicznych zakładów; na żelazne morskie i rzeczne parowe statki; na gazowe apparaty, maszyny do parowych pilarnych zakładów i t. d. Także znajduje się u mnie skład Tollu nie palącego się, do pokrycia dachów, który wytrzymuje więcéj niż żelazna blacha i daleko jest tańszy, wszystko to jest ze sławniejszych niemieckich fabryk. Obstalunki przyjmuję po cenach fabrycznych, wypełniam prędko i akuratnie, a także przyjmuję obstalunki na reparacje maszyn i rozmaitych narzędzi, tych tylko, które z mojego składu, albo przezemnie były wypisane, ręcząc za dokładne wykończenie wszystkich zleceń, szanownéj publiczności mam honor polecić się Jéj łaskawym względom. ADAM CZASNICKI. 1—610

Pigułki z roślin p. CAUVIN,

Aptekarza—chemika, ucznia szkoły wyższéj w Paryżu, przy placu tryumfalnéj Bramy N. 10.

Pigułki te pomagają trawieniu pokarmów są toniczne i krew czyszczące. Użycie ich łatwe a skuteczność niezawodna. Są jedynym srodkiem przeciw niestrawności, złym humorom, ostrości krwi a najlepszem lekarstwem na powrócenie do normalnego stanu funkcij żywotnych. Przygotowane wyłącznie z roślinnych substancij wzmacniają kiszki i trzewa, czyszczą nie utrudzając żołądka i nie osłabiając żadnego z organów ciała. Użycie ich nie wymaga ani djety, ani osobnego napoju; pod tym względem są one jednym z najdogodniejszych i najskuteczniejszych środków czyszczących dotąd znanych; i dla tego w słabościach gwałtownych, a zwłaszcza chronicznych, jak zapalenie kiszek, zamulanie żołądka, astma, mocny katar, liszaje, migrena, ból głowy, szkrofuły i t. d. pożądany sprawiają skutek.

Wartość pigułek p. Cauvin w dwóch słowach da się skreślić: „przywracają zdrowie.“

Dostać można w aptekach pp. *Chrościckiego* w Wilnie,—*Tomanka* we Lwowie,— *Marcinczyka* w Kijowie,—*Molędzińskiego* w Krakowie,— *Mrozowskiego* w Warszawie.

Pp. aptekarzom z prowincji wypisującym nie mniéj tuzina ustępuje się rabat. 4—520

PAPIER WLINSI

Najlepsi lekarze w Paryżu, zalecają papier Wlinsi, jako najskuteczniejszy środek, któte radykalnie leczy katary, zapalenie piersi, ból gardła, boleści krzyża, reumatyzmy etc. Jednorazowe a najwięcéj dwurazowe użycie, wystarcza najczęściéj do zupełnego wyzdrowienia, i wyjąwszy małe świerzbienie, nie zostawia po sobie żadnego innego wrażenia.

Dostać można w aptekach pp. Chrościckiego w Wilnie, Molendzińskiego w Krakowie, Mrozowskiego w Warszawie, Tomanka we Lwowie.

Cukierki piersiowe, na soku głowiastéj sałaty i laurowych liściach, uśmierzają kaszle uporczywe, katary, grypy, piersiowe jątrzenia, koklusz i t. d.

Dostać można w aptece Chrościckiego w Wilnie, Mrozowskiego w Warszawie. 3—506

Drugi transport Cukierków piersiowych i papieru Wlinsa apteka Chrościckiego otrzymała, upraszа więc osoby które raczyły zamówić powyższe specifika, o zgłoszenie się po odbior takowych.

Pp. aptekarzom z prowincji biorącym niemniéj tuzina chociażby obu rodzajów specifików ustępuje się rabat. 2—591

Magazyn Piechowa.

Otrzymałem w wielkiéj massie ŚWIECE ŁOJOWE muromskiéj fabryki, które wyrównywają w paleniu się świecom palmowym,— a także MĄKĘ jelecką w kulach w najlepszym gatunku. 1—621

Niżéj podpisany właściciel majątku Szostakow w gubernji Mińskiéj w powiecie Słuckim położonego o mil 6 od portowego miast. Stołpców, o mil 5 od powiat. Słucka, o mil 4 od Nieświża i o wiorst trzy od targowego miasta Kopyla znanego z dobrych jarmarków na konie i woły robocze oraz produkta zbożowe, mam zamiar wypuścić w dzierżawę sześcioletnią, począwszy od 11 kwietnia 1863 r., pięć części gruntów dwornych bez pańszczyzny, zostawując tylko sobie część szóstą w sposób następny. Pobuduję sześć N. 6 folwarków, z których każdy będzie zawierał trzy włóki gruntu ornego a czwartą włokę łąk, grunta po większéj części pszenne, łąki w części murożne w części błotne, ale dobre, paszy dostateczna ilość w lasach liściowych, drew na opał mogę także dać a wywózka łatwa bo nie daléj jak wiorst 3 od każdego folwarku, mieszkanie które ma się zacząć urządzać po wzięciu w dzierżawę folwarków skończyć obowiązuję się nie późniéj jak do 1-go października 1863 r., urządzę domy mieszkalne do lata, do żniwa będą gumna a do 1 października chlewy, ewikcję odpowiednią wartości szacunkowéj potrzebnéj na pobudowanie folwarków mogę przedstawić w razie niepobudowania tychże do terminu przezemnie naznaczonego. Osoba mająca niemniéj trzydziestu N. 30 sztuk bydła rogatego i mogąca z góry przy wzięciu dzierżawy opłacić jednoroczną arendę a następnie co rok z góry płacić począwszy od 11-go kwietnia 1864 roku może być jeżeli życzy, kontrahentem do jednéj z pomienionych dzierżaw. Upraszam o przybycie panów kontrahentów tygodniem przed 1-szym października tego roku dla obejrzenia miejscowości a na 1-szy października raczą kontrahenci przybyć dla brania dzierżaw, które będą się wypuszczać z wolnéj ręki lub licytacji stosownie do uwagi mojéj.

KONSTANTY WOJNIŁOWICZ.

Mam także do zbycia w Szostakach siedmset N. 700 owiec rasy wyższéj, z których wełna w r. 1859 była przedaną po rub. sr. dwadzieścia pięć za pud; w liczbie tych owiec jest 320 macior, 230 skopów i 150 jagniąt marcowych, niema starszéj owcy nad lat 4, a większa połowa dwu— i trzyletnich. Cena rub. sr. trzy N. 3 za sztukę starą a kopiejek pięćdziesiąt N. 50 za jagnię; jeżeli kto całą partję owiec razem kupi, z całéj ilości ma prawo nabywca wybrakować sztuk czterdzieście N. 40, jeżeliby tego sobie życzył. Ekonom miejscowy w Szostakach ma polecenie owce pokazać a pieniądze przyjąć i owce wydać, w razie mojéj nieobecności, może mój brat Józef mieszkający o mil 4 od Szostaków w majątku Mokranach. KONST. WOJNIŁOWICZ.

Pewna osoba mająca zamiar zakwaterować w Wilnie w hotelu Michela między 24 sierpnia a 8-m września tego 1862 roku potrzebuje na wieś kucharza nieżonatego, umiejącego czysto, prędko i dobrze urządzać potrawy wytwornego smaku, mającego dobre attestacje od osób, u których sługiwał o znajomości swego kunsztu i paszport roczny na wyjazd do gubernji Grodzieńskiéj i Mińskiéj. Kucharz potrzebujący pomienionego obowiązku zgłosi się do hotelu Londyńskiego (dawniéj Michela) w Wilnie do faktora tego domu Lipki Issaksona, u którego i adres swego mieszkania zostawi. 3—555

DOM SWIDERSKIEJ z oficyną przy ulicy Wilkomierskiéj, lub w nim mieszkania z ogrodami są do najęcia. 3—587

Одобрено Ценсурою. 30 Августа 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.